

หน้า

บทที่ 1 ภูมิศาสตร์และอารยธรรมอุ่มนัมเม่น้ำสินธุ	73
บทที่ 2 อารยธรรมยุคพระเวทและยุคมหาภาย	89
บทที่ 3 อารยธรรมอินเดียภายใต้การปกครองของราชวงศ์	111
บทที่ 4 ศาสนาสิกข์และการเข้ามาของอารยธรรมตะวันตก	129

ประเมินผลก่อนการเรียนตอนที่ 2

1. ท่านมีความรู้ในเรื่องต่อไปน้อยปานกลาง

- ก. เอเชียใต้
- ข. โครงสร้างสังคมอินเดีย
- ค. การสร้างพระพุทธรูป
- ง. ทัชมาฮาล

2. ท่านกล่าวว่า “ถ้าไม่มีพระพุทธเจ้า พระเจ้าอโศกมหาราช และมหาศาสนานี้ จะมีผู้รู้จักประเพณีเดین้อยมาก” นั้น ท่านเข้าใจว่าอย่างไร

กฎมิตรภาพและความต่อเนื่องตามอุดมการณ์สิ่งแวดล้อม

เค้าโครงเรื่อง

1. ลักษณะทางกฎหมายศาสตร์
2. ลักษณะทางกฎหมายประเทศ
3. อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ
  - 3.1 การขุดคันพบ
  - 3.2 สิ่งที่ขุดคันพบ
  - 3.3 บรรกต่าง ๆ ที่เหลือไว้ในอินเดีย

สาระสำคัญ

1. เอเชียได้ในปัจจุบันคืออินเดียในอดีต เพาะประเทศต่าง ๆ ในเอเชียได้ส่วนใหญ่เป็นส่วนหนึ่งของอินเดียหรือไม่ก็เคยตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของอินเดีย ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เอเชียได้ มีทั้งหมด 7 ประเทศ คือ อินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ ศรีลังกา เนปาล ภูฏาน และมัลดีฟส์

2. ลักษณะกฎหมายประเทศของเอเชียได้แบ่งเป็น 5 ลักษณะ คือ ส่วนที่เป็นเทือกเขา ส่วนที่เป็นที่ราบลุ่มและที่ราบท่อนเหนือซึ่งเป็นที่ตั้งของอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ ส่วนที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลางซึ่งเป็นที่กำเนิดอารยธรรมอินโด-อารยัน ส่วนที่เป็นคาบสมุทรไม่มีอารยธรรมพื้นเมืองเกิดขึ้นแต่รับเอาอารยธรรมตะวันตก เช่น ศาสนาคริสต์ และส่วนที่เป็นเกาะ ได้แก่ เกาะลังกา อันดามัน และนิโค巴ร์

3. พากมิลักษณะหรือกราวิทซึ่งเป็นชาวพื้นเมืองของอินเดียได้สร้างอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ ก่อนที่ชาวอารยันจะเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอินเดีย ซึ่งก่อนหน้านี้นักประวัตศาสตร์เชื่อว่าอารยธรรม

สมัย彷徨เวทหรืออารยธรรมของพวกการยันเป็นอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาค แต่ในปัจจุบัน เชื่อกันว่า อารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดได้แก่ “อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ”

จุดประสงค์การเรียนรู้

1. อธิบายลักษณะภูมิศาสตร์และภูมิประเทศของเอเชียได้
2. อธิบายมูลเหตุเกิดอารยธรรมและสถานที่เกิดอารยธรรมได้
3. อธิบายลักษณะเด่นและสาเหตุความเสื่อมของอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุได้

ເອເຊຍໄດ້ທັງໝາດ 7 ປະເທດ ອື່ອ ອິນເດිය ປາກສພານ ບັນຄລາເທດ ຄຣີລັງກາ ເນປາລ ຖູງພານ ແລະ ມລດີຟສ ທັງໝາດນີ້ມີຫຼື່ອເຮັກອື່ອກຍ່າງທີ່ວ່າອຸນຫວີປິນເດີຍ ເອເຊຍໄດ້ເປັນທີ່ເກີດອາຍຫຣາມ ຕ່າງໆ ມາກມາຍ ອາຍຫຣາມທີ່ເກົ່າແກ່ທີ່ສຸດໃນກຸນິກາດ ໄດ້ແກ່ ອາຍຫຣາມສຸ່ມນໍາສິນຫຼຸງຊື່ງໜຸດກັນພົບ ໃນປີ ດ.ສ. 1921–1922 ບຣິເວນສຸ່ມນໍາສິນຫຼຸງຊື່ອືນດັບໃນປະເທດປາກສພານ

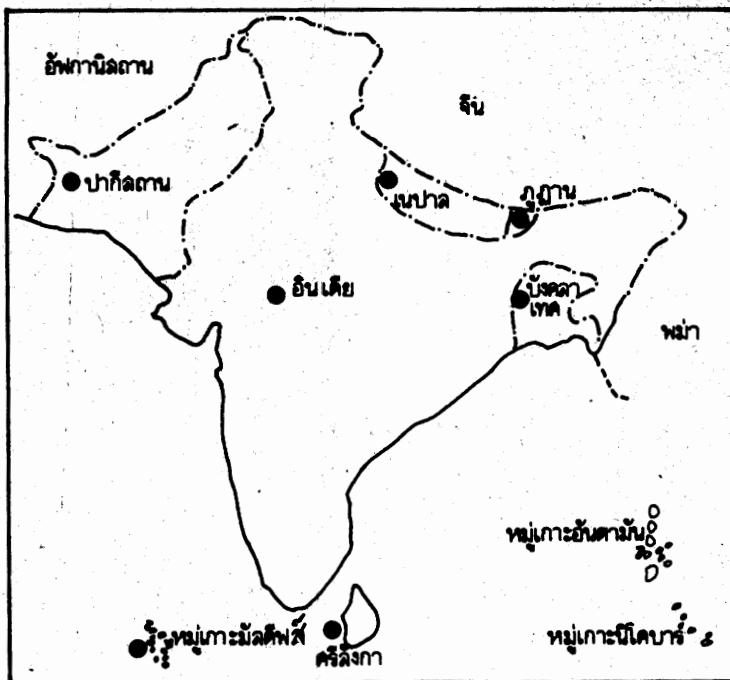
1. ລັກຂະຫນິກາສຕ່ວ

ເອເຊຍໄດ້ຕັ້ງອ່ຢູ່ປະມານກີ່ງກລາງກາງໄດ້ຂອງທົວປະເຊີຍ ມີພື້ນທີ່ 1,733,295 ຕາງ່າງໄມ້ລ ກາງທີ່ກີ່ນ້ອຂອງກຸນິກາດເປັນທີ່ເກົ່າເຂົາທີ່ມາລັຍ ກີ່ຕະວັນອອກເປັນທີ່ເກົ່າເຂົາອາຮັກນໍໂຍມາ (Arakan Yoma) ກີ່ຕະວັນທັກເປັນທີ່ເກົ່າເຂົາເຄ່ອຮັຮ້າຮົ (Kirther) ແລະ ສູລາມານ (Sulaiman) ກີ່ຕະໄດ້ເປັນ ອານສຸມທຽບເປັນທີ່ເກົ່າເຂົາເຄ່ອຮັຮ້າຮົ ຮູ່ເຍື່ອນອອກໄປທາງໄດ້ 2,000 ໄມ້ລ ສ່ວນທີ່ເຍື່ອນອອກໄປນີ້ເປັນຮູປສາມເຫຼີຍມ ມີ ຂ້າຍທະເລກທັງສອງດ້ານ ດ້ານຕະວັນທັກເປັນທະເລາຂ່ານ ດ້ານຕະວັນອອກເປັນເຄົາບັງກອລ ພັນທີ່ເຍື່ອນ ອອກໄປໃນມໍາສຸມທຽບເປັນເດີຍ ຄືປະເທດອິນເດີຍ¹ ນາງທີ່ກີ່ເຮັກວ່າ ອານສຸມທຽບເປັນເດີຍ ອີ່ວ່າ ອານສຸມທຽບ ເຕັກ່ານ

ເອເຊຍໄດ້ມີຫຼື່ອເປັນການຊ້ອງກຸ່າຫຼຸງວ່າ South Asia ລ້ອທີ່ສ້ອມວລັນທາງຕະວັນທະນິຍາມເຮັກ ໃນປັຈຸບັນວ່າ Indian Sub-Continent ລ້ອທີ່ເຮັກນູ່ໃນການຊ້ອງກຸ່າຫຼຸງໃໝ່ ອຸນຫວີປິນເດີຍ ເມື່ອພູດຖືງ ເອເຊຍໄດ້ໃນສັນຍາໂບຮາມມັກຈະໜາຍຖື່ງເປັນເດີຍ ເພົະປະເທດຕ່າງໆ ໃນເອເຊຍໄດ້ສ້ວນແປັນສ່ວນທີ່ນີ້ ນອງອິນເດີຍ ລ້ອທີ່ໄໝກົດລ່ວງຢ່າງໄດ້ອຳທິພລຂອງອິນເດີຍ ໄນວ່າຈະເປັນທາງການເນື່ອງ ເຄຣະຫຼົກຈ ສັງຄົມ ແລະ ວັດນຫຣາມ ປັຈຸບັນປະເທດຕ່າງໆ ໃນເອເຊຍໄດ້ມີທັງໝາດ 7 ປະເທດ ອື່ອ

1. ອິນເດີຍ (Republic of India)
2. ປາກສພານ (Islamic Republic of Pakistan)
3. ບັນຄລາເທດ (People's Republic of Bangladesh)
4. ຄຣີລັງກາ (Democratic Socialist Republic of Sri Lanka)
5. ເນປາລ (Kingdom of Nepal)
6. ຖູງພານ (Kingdom of Bhutan)
7. ມລດີຟສ (Republic of Maldives)

¹ທົວ ທອງສ່ວ່າງ, ຮສ. ຖູນິກາສຕ່ວເອເຊຍ, ຢັດ 233.

แผนที่แสดงที่ตั้งประเทศในเอเชียใต้

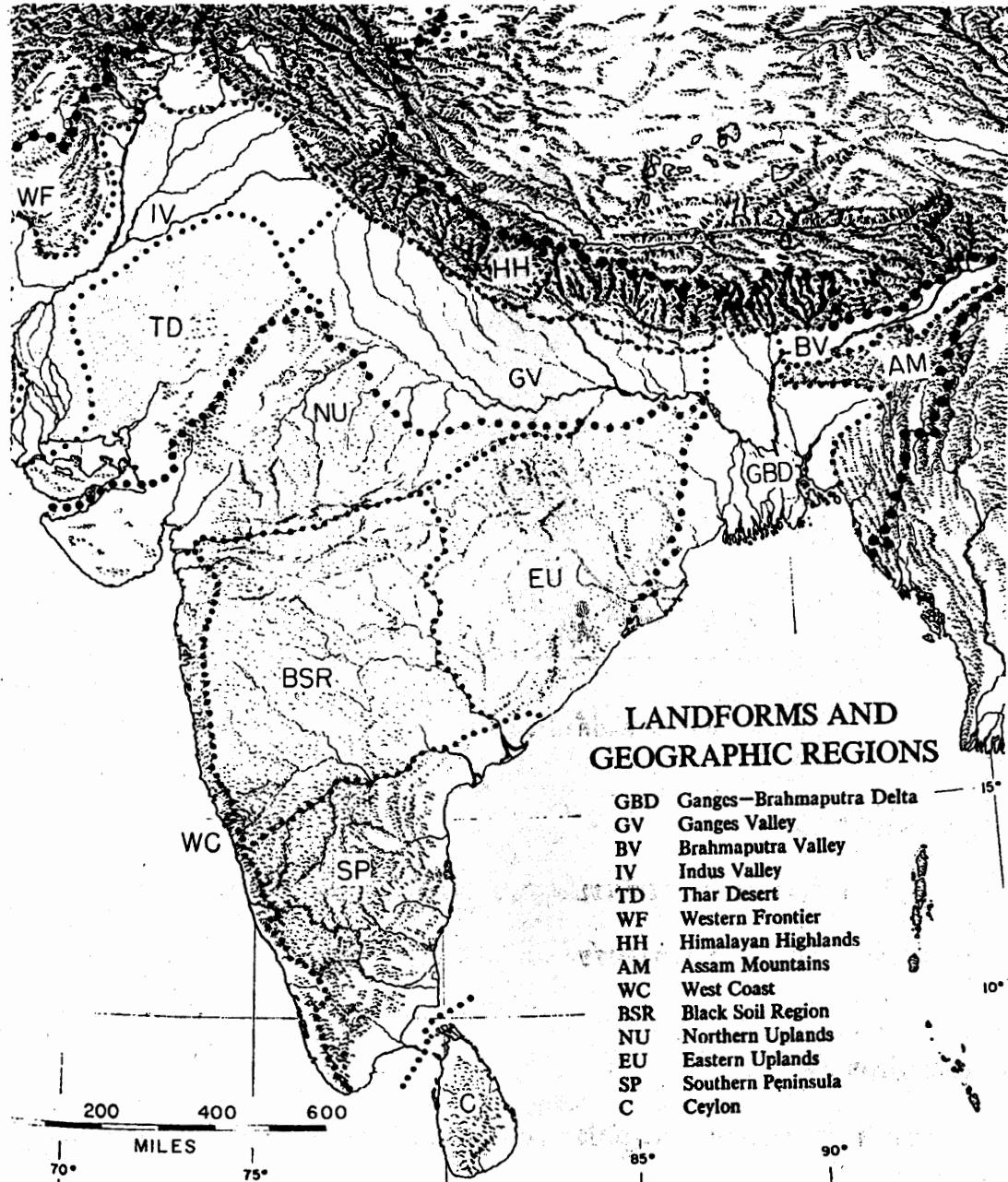
กิจกรรมการเรียนที่ 1

1. จงเขียนแผนที่เอเชียใต้โดยสังเขปพร้อมทั้งเติมชื่อประเทศให้ถูกต้อง
2. จงอธิบายถึงลักษณะภูมิศาสตร์ของเอเชียใต้โดยย่อ

2. ลักษณะภูมิประเทศ

พื้นที่ของเอเชียใต้ตามลักษณะภูมิประเทศอาจแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ซึ่งมีรายละเอียด ที่ควรทราบ ดังนี้

2.1 เทือกเขา ไดแก่ บริเวณที่เป็นอินเดียและเนปาลตอนบนทั้งหมด เป็นพื้นที่ที่เต็มไปด้วยเมฆหมอกและหิมะ โดยทั่วไปเป็นที่ราบสูงและภูเขา เรียกว่าที่ราบเชิงเขาที่มีลักษณะที่สำคัญ ๆ คือ เทือกเขามาลัย ที่โดดเด่นแนวราบทากพม่า เนปาล และตอนบนของ อินเดีย มียอดเขาสูงที่สุดคือเอเวอเรสต์ (Everest) สูง 8,848 เมตร รองลงมาคือกอดวิน ออสเทน (Kodwin Austen or K 2) สูง 8,611 เมตร และถัดมาคือยอดเขากันเซนจังกา (Kanchenjunga) สูง 8,598 เมตร เทือกเขานี้เป็นที่น้ำสำหรับสายสำคัญ ๆ หลายสาย เช่น คงคา ยมนา

แผนที่เอเชียใต้และภูมิภาคประเภท

พระบรมบุตร ฯลฯ และผู้ที่สามารถขึ้นไปถึงยอดเขาเหล่านี้ได้ในวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 1953
คือ เท็นซิง นอร์เกย์ (Tenzing Norgay) ชาวเนปาล และเอดมันด์ ฮิลลารี (Edmund Hillary)
ชาวนิวซีแลนด์

ภูเขาทิมลาดี้

นอกจากส่วนที่เป็นภูเขากาบเห็นอ่อนแส้ ยังมีส่วนที่เป็นที่ราบลุ่ม เต็มไปด้วยแม่น้ำสายเล็ก ๆ คล่อง ปิง พื้นที่จึงเหมาะสมแก่การปลูกข้าวสาลี พืช ผัก ผลไม้ต่าง ๆ ถัดจากนั้นลงมาเป็นที่ราบสูงตะวันตกเดียงหนือทอดเป็นแนวยาวลงมาถึงทะเลรายธาร์ (Thar) ในรัฐราชสถาน

2.2 ที่ราบอุ่นและที่ราบทองเทนีอ ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ และสาขาที่สำคัญ 5 สาขา คือ เมลัม (Jhelum) เชนาบ (Chenab) บีอาส (Beas) ราวี (Ravi) และซัตเลจ (Sutlej) ที่ราบลุ่มแม่น้ำเหล่านี้เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์จนก่อให้เกิดอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ ถัดจากที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุลงมาได้แก่ที่ราบภาคเหนือ ซึ่งมีลักษณะเป็นที่ราบโถงแบบเดียวกันโดยตลอดจนถึงทะเลรายธาร์ (Thar) ในรัฐราชสถาน ประเทศอินเดีย ส่วนทิศใต้ของทะเลราย มีชื่อทางภูมิศาสตร์ว่า The Great Range of Kutch

2.3 ที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลาง ได้แก่ บริเวณที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคา* และแม่น้ำพระมหบุตร ซึ่งมีเนื้อที่ทั้งหมดมากกว่า 300,000 ตารางกิโลเมตร บริเวณดังกล่าวมีแม่น้ำสายสำคัญให้มาบรรจบแม่น้ำคงคากับน้ำหลายสาย เป็นพื้นที่อุดมสมบูรณ์ และเป็นแหล่งที่เริ่มและพัฒนาการทางการยัธรรมของพวกรายยัน ซึ่งต่อมาคนพวกรันได้แต่งงานกับคนพื้นเมืองอินเดีย เรียกว่าพวกรันโภ-อารยัน และชนพวกรันเหล่านี้ได้สร้างสมอการยัธรรมต่าง ๆ ในอินเดีย เช่น อารยธรรมทางศาสนา อันได้แก่ศาสนาพราหมณ์ (อินดู) เช่น พุทธ และสิกข์ ศาสนาเหล่านี้ล้วนก้าวเดินจากลักษณะภูมิประเทศส่วนที่เป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลางทั้งสิ้น

2.4 คาบสมุทร เรียกว่า คาบสมุทรเดคช่าน² หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คาบสมุทรอินเดีย (Indian Peninsular) หรือส่วนที่เป็นภาคใต้ทั้งหมด; ลักษณะของคาบสมุทรเป็นที่ราบสูง มีความลาดเอียงจากตะวันตกมาตะวันออก ทำให้เกิดแม่น้ำหลายสายให้ลงจากทิศตะวันตกออกสู่ทะเล ด้านทิศตะวันออก เช่น แม่น้ำโครา瓦รี กาวเรี มหาನೀ ಗತ್ಯಣಾ เป็นต้น พื้นที่ของคาบสมุทรโดยทั่วไปไม่ราบเรียบ มีเทือกเขาสำคัญ ๆ คือ เทือกเขาชาตตะวันตก (Western Ghats) สูงถึง 8,860 พุต อยู่ริมฝั่งทะเลอาหรับ และทางตะวันออกมีเทือกเขาชาตตะวันออก (Eastern Ghats) อยู่ริมฝั่งทะเลiko รมนเดล ในอ่าวเบงกอล³

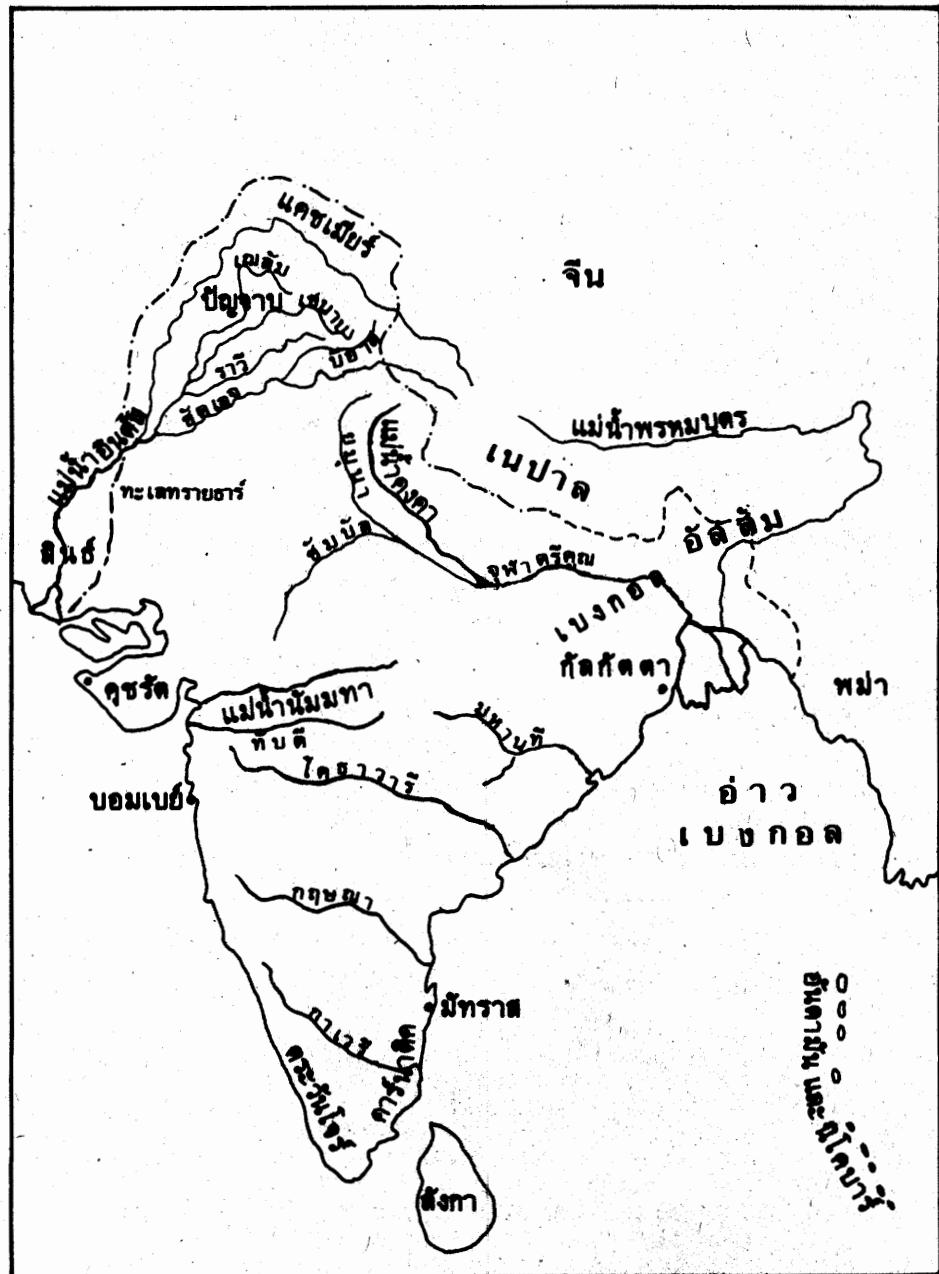
นอกจากส่วนที่เป็นเทือกเขาแล้ว ยังมีส่วนที่เป็นที่ราบต่าง ๆ มากมาย เช่น ที่ราบสูงเดคช่าน (Deccan Plateau) ซึ่งมีภูมิประเทศเป็นแบบนี้นบันได จำกัดตะวันตกบริเวณเทือกเขานา มาตตะวันตกมาทางตะวันออก ที่ราบสูงนิลคีรี-ปัลนี (Nilgeri-Palni Plateau) อยู่ติดกับที่ราบสูงเดคช่านมาทางใต้ ที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันตก และที่ราบชายฝั่งทะเลตะวันออก ซึ่งเป็นที่ราบดินดอนสามเหลี่ยมปากแม่น้ำ พื้นที่อุดมสมบูรณ์ มีประชากรอาศัยอยู่หนาแน่น ได้แก่ บริเวณที่เป็นมัธราสทางตะวันออก และบอมเบย์ทางตะวันตก³

*แม่น้ำคงคาก (Gangese) ยาว 1,540 ไมล์ มีต้นน้ำเกิดจากภูเขาริมลาลัย โดยมีแม่น้ำสำคัญ 2 สายให้มา รวมกันที่โภมุข (Gaumukh) เป็นแม่น้ำคงคาก คือ แม่น้ำภารตีรัฐ (Bhagirathi) ไหลมาจากภูเขาน้ำแข็ง ชื่อแกงโโคตรี (Gangotri) และแม่น้ำอาลักนันทา (Alaknanda) ไหลมาจากภูเขาน้ำแข็งอาลักปูรี (Alakpuri) แม่น้ำคงคากมีแม่น้ำสายเล็ก ๆ หลายสายให้ลงมาบรรจบบริเวณภาคกลางของอินเดีย กลายเป็นที่ราบลุ่ม เช่น แม่น้ำยมuna ไหลไปตกแม่น้ำคงคากที่เมืองอัลลาหะบاد (Allahabad) เรียกว่า จุฬารีคุณ, แม่น้ำกาสี, แม่น้ำโสน, แม่น้ำชัมบล, แม่น้ำเบตawa แม่น้ำคันดัค ฯลฯ

²Swarn Khandpur. Let Us Know India Vol.1, IBH Publishing Company, Bombay, 1981, pp. 8 – 9.

³ทวี ทวีvar, ประวัติศาสตร์อิหร่านตั้งแต่古至今, (รุ่งศิลป์การพิมพ์, กรุงเทพฯ 2522) หน้า 1.

ลักษณะภูมิประเทศส่วนนี้จะแตกต่างจากส่วนที่สองและส่วนที่สามอย่างมาก กล่าวคือ ไม่มีอารยธรรมพื้นเมืองใด ๆ เกิดขึ้นเลย ยกเว้นอารยธรรมตะวันตกที่โปรดักส์ นำเข้ามาเผยแพร่ในปลายคริสต์ศตวรรษที่ 15 บริเวณชายฝั่งทะเลตะวันตกนับจากบờเบร์ ลงมาจนถึงเกาะลังกา อารยธรรมดังกล่าว ได้แก่ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาธอลิก

แผนที่เอเชียใต้แสดงแม่น้ำสำคัญ

2.5 เกาะ นอกจากลักษณะภูมิประเทศส่วนที่เป็นแผ่นดินใหญ่ (Main Land) แล้ว ยังมีส่วนที่เป็นเกาะและหมู่เกาะต่าง ๆ ได้แก่

2.5.1 เกาะลังกาหรือศรีลังกา ซึ่งเป็นเกาะที่แยกออกจากคาบสมุทรอินเดีย มีความสูงอยู่ตรงกลางแล้วค่อย ๆ ลดไปทางตะวันตกและตะวันออก ก่อให้เกิดแม่น้ำสายสั้น ๆ ประมาณ 16 สาย และสายสำคัญที่สุด ได้แก่ แม่น้ำมหาเวพ (Mahaweli) ซึ่งยาวที่สุดในเกาะลังกา มีความยาวประมาณ 335 กิโลเมตร บางครั้งชาวลังการเรียกว่าแม่น้ำลังกาวิปโยค (Ceylon's Sorrow) เนื่องจากเกิดอุทกภัยตามลุ่มแม่น้ำนี้⁴

2.5.2 หมู่เกาะมัลตีฟ์ ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของเกาะลังกา ปัจจุบันเป็นประเทศเอกราช มีเมืองหลวงชื่อมาลี (Male)

2.5.3 หมู่เกาะลักษดีป (Lakshdeep) ในทะเลอาหรับทางตะวันตกเฉียงใต้ของแผ่นดินใหญ่ มี 14 เกาะ (ของอินเดีย)

2.5.4 หมู่เกาะอันดามัน (Andaman) ในทะเลอันดามัน ใต้อ่าวเบงกอล มี 204 เกาะ (ของอินเดีย)

2.5.5 หมู่เกาะนิโคบาร์ (Nicobar) อยู่ติดหมู่เกาะอันดามันลงมาทางใต้ เยื่องถูกเก็ต และพังงาของประเทศไทย มี 19 เกาะ (ของอินเดีย)

กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. จงเขียนแผนที่ເອເຊີຍໃຫ້ພ້ອມທັນແບ່ງລักษณะภูมิประเทศโดยสังเขป
  2. ຈອຍບາຍໃຫ້ເກົ່າຮັງວ່າລักษณะภูมิประเทศส່ວນໃດກ່ອໃຫ້ເກີດອາຍຸຮຽນ
3. อາຍຸຮຽນລຸ່ມນໍ້າສິນຫຼຸ

อารยธรรมลຸ່ມນໍ້າສິນຫຼຸ (Indus Valley Civilization) เป็นอารยธรรมในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ทั้งนี้พระอักษรในดวงตราที่ขุดค้นพบยังไม่มีผู้ใดอ่านออก หลักฐานแสดงถึงอารยธรรมลຸ່ມນໍ້າສິນຫຼຸ ได้แก่ ชาကปรักหักพังที่ขุดค้นพบในคริสต์ศตวรรษที่ 20 บริเวณลຸ່ມນໍ້າສິນຫຼຸ แคว้นสินธุ และบริเวณลຸ່ມນໍ້າรา维 แคว้นปัญจายาบตะวันตก ในประเทศปากีสถานปัจจุบัน และเชื่อกันว่า มีอายุประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสต์กາล

⁴ทวี ทวีวาร, รศ.ดร., ประวัติศาสตร์ศรีลังกา, หน้า 31.

สรุปได้ว่า อารยธรรมสุ่มน้ำสินธุเก่าแก่ที่สุดในภูมิภาคเอเชียใต้ ซึ่งก่อนหน้านั้นนักประวัติศาสตร์และโบราณคดีเชื่อกันว่าอารยธรรมสมัยพระเวทหรืออารยธรรมของพวกรายัน เป็นอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาค

3.1 การค้นพบ

3.1.1 ผู้ค้นพบอารยธรรมสุ่มน้ำสินธุ ได้แก่ เซอร์จอห์น แมร์ชาล (Sir John Marshall) ชาวอังกฤษ บุคคลนับเมืองชาร์ปปา (Harappa) ผู้แม่น้ำราวีในรัฐปัญจาบทะวันตก ในปี ก.ศ. 1921 และในปี 1922 ได้บุคคลนับเมืองโมヘนจอดารו (Mohenjodaro) ผู้แม่น้ำอินเดส หรือสินธุ สันนิษฐานว่าเป็นชาติเมืองโบราณก่อนประวัติศาสตร์ ก่อนสมัยชนชาติอารยันอพยพเข้ามา⁵

3.1.2 ปัจจุบันนี้เชื่อกันว่า อารยธรรมสุ่มน้ำสินธุเก่ากว่าอารยธรรมของพวกรายัน สมัยพระเวท ประมาณ 1,000 ปี ผู้สร้างอารยธรรมนี้เป็นชาวพื้นเมืองเดิมของอินเดีย เรียกว่า ทราวิชา (Dravidian) ชนเผ่านี้มีรูปร่างดีดี ผิวขาว จมูกกว้าง อาศัยอยู่ตามสุ่มน้ำสินธุและสุ่มน้ำราวี และได้สร้างเมืองทั้งสองขึ้นก่อนที่พวกรายันจะเข้ารุกรานอินเดีย ต่อมาเมื่อรายันเข้ามาอินเดีย ได้รุกรานพวกราชวิพากและได้ขับไลให้ถอยร่นไปทางทิศตะวันออกและทิศใต้แบบสุ่มน้ำคงคา

3.2 ลิ่งที่บุคคลนับ

3.2.1 ชาติเมืองโมヘนจอดารอและชาร์ปปา มีการวางแผนเมืองอย่างดี เช่น การตัดถนนเป็นระเบียบเรียบร้อย มีท่อระบายน้ำขนาดใหญ่เล็ก ตามลำดับ มีบ่อน้ำสาธารณะ ก่อด้วยอิฐ ขนาด 39×23 ตารางฟุต มีการสร้างอาคารสำคัญไว้เป็นหมวดหมู่ เช่น อาคารท่องศึกษาจัดไว้ส่วนหนึ่ง อาคารบ้านเรือนราชภูมิจัดไว้ส่วนหนึ่ง แสดงให้เห็นว่าชาวเมืองทั้งสองนี้มีความสามารถด้านวิชาชีวกรรมสำรวจและความรู้วิชาเรขาคณิตเบื้องต้นเป็นอย่างดี

3.2.2 อาคารบ้านเรือนราชภูมิการจัดห้องน้ำซึ่งมีลักษณะแบบยืนตักอาบน้ำท่อระบายน้ำเสียจากบันลงมาล่าง แสดงว่าต้องมีองค์การเทศบาลที่ดี สำหรับเรื่องสุขาภิบาลนี้ ชาวสินธุได้เชื่อว่าเป็นชนโบราณที่มีความเจริญสูง ทั้งนี้เพาะในอารยธรรมอี้ยิปต์ก็ได้ เมโสโปเตเมียก็ได้ หรือที่อื่น ๆ ในเอเชียตะวันตกในยุคก่อนประวัติศาสตร์นั้น ไม่พบหลักฐานแสดงให้เห็นว่าประชาชนในดินแดนเหล่านี้ได้สร้างห้องน้ำแล้ว ไว้เลย ยกเว้นชุมชนโรมันสมัยหลังเท่านั้น

⁵ มนต์ กองชัช, แหล่งกำเนิดอารยธรรมยุคแรกของโลก, หน้า 49.

3.2.3 เครื่องมือเครื่องใช้ทำด้วยกระดูกสัตว์ เข้าสัตว์ หิน และสัมริด เป็นของมนุษย์ ในสมัยยุคหินใหม่ เครื่องประดับและดวงตราต่าง ๆ ที่บุคลัคนพบมีลักษณะเหมือนที่บันพบในบริเวณเมโซโปเตเมีย แต่ไม่พบวัตถุใด ๆ ที่ทำด้วยเหล็ก แสดงให้เห็นว่าชุมชนลุ่มน้ำสินธุ้มีการติดต่อค้าขายกับชุมชนเมโซโปเตเมีย⁶

3.2.4 โครงกระดูกมนุษย์ต่าง ๆ ที่บุคลัคนพบ เช่น พากไพรโถอสตราโลย์ด พากเมดิเตอร์เรเนียน พากมองโกลอย์ด และอัลไปน์ แสดงให้เห็นว่าชุมชนลุ่มน้ำสินธุเป็นศูนย์กลางการติดต่อระหว่างตะวันตกกับตะวันออก

3.2.5 ฉางข้าวนาคใหญ่ที่บุคลัคนพบ แสดงให้เห็นว่าชาวลุ่มน้ำสินธุ้มีการเลี้ยงชีพด้วยการเกษตร และอาจมีการทำารรวมก็เป็นได้ ตามหลักฐานที่ปรากฏ ชาวสินธุประกอบอาชีพผลิตประเกท เช่น ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ประเกทวัว ควาย ช้าง ม้า กระรอก กระแต ฯลฯ อาชีพอื่น ๆ มีช่างหม้อ ช่างทอง ช่างไม้

3.3 นรคกต่าง ๆ ที่อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุเหลือไว้ในอนเดีย

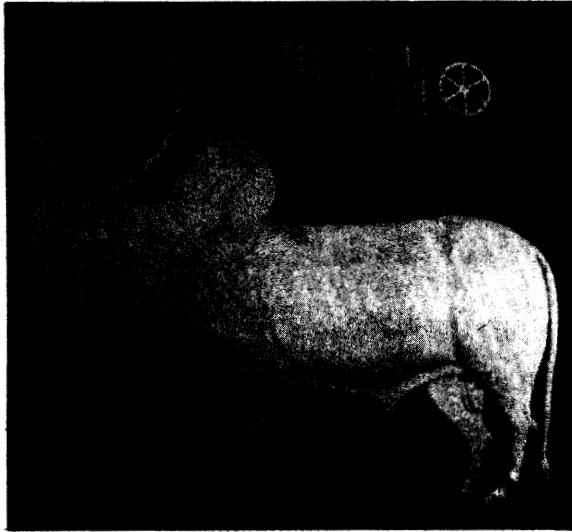
3.3.1 นรคกทางศาสนา จากการบุคลัคนพบดวงตราต่าง ๆ ที่ชุมชนลุ่มน้ำสินธุ มีดวงตราสำคัญปรากฏเป็นรูปเทวดานั่งอยู่ทรงกางขา ส่อมารอบด้วย เสือ จิงห์ กระถิ่ง แรด สันนิษฐานว่าเทวดานั้นคือพระคิวะ เพราะโดยปกติพระคิวะก็ได้รับนามว่า เทพเจ้าแห่งหมู่สัตว์ (Lord of Animals) นอกจากนี้ยังพบเห็นรูปคิวลิงซึ่งเป็นลักษณะในศิลปกรรมในศาสนาพราหมณ์ ดวงตราดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าชุมชนชาวสินธุจึงมีการนับถือเทพเจ้าคิวะ และน่าจะเป็นนรคกทางศาสนาให้ชาวอินดูได้นับถือในปัจจุบัน นอกจากนับถือเทพเจ้าแล้ว ยังมีการนับถือเจ้าแม่ (Mother Goddess) สันนิษฐานว่าจะเป็นแม่เทพเจ้าต่าง ๆ

ชาวสินธุ้มีการเคารพต้นไทร (Pipal Tree) และต้นโพธิ (Bodhi Tree) สังเกตได้จากการบุคลัคนพบดวงมีเทพเจ้านั่งอยู่ใต้ต้นไม้ (น่าจะเป็นต้นไทรหรือต้นโพธิ) น่าจะเป็นพื้นฐานของความเชื่อที่ชาวอินเดียเชื่อถือในปัจจุบัน แม้แต่พระพุทธเจ้ายังทรงตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ ศาสดามหาวีระครรสรู้ใต้ต้นไทร นอกจากนี้ยังมีการนับถือพญานาค และดวงอาทิตย์

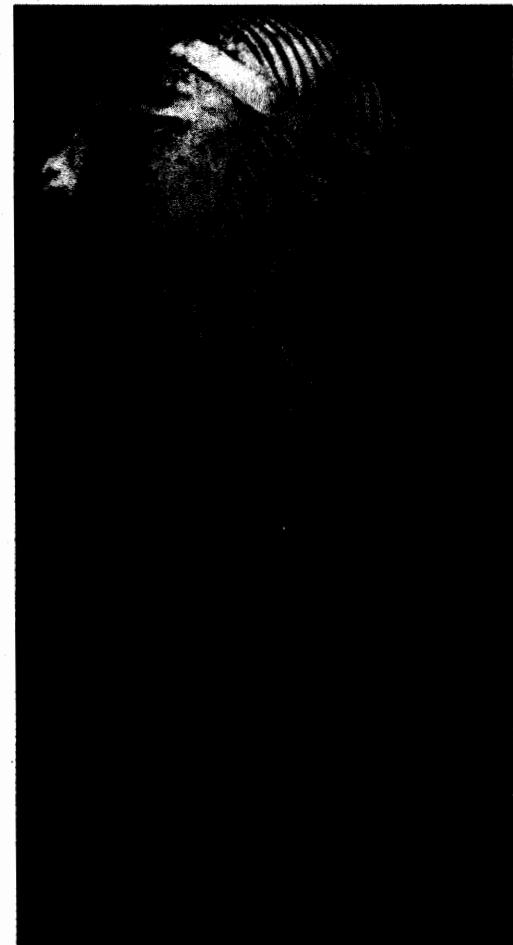
3.3.2 นรคกทางศิลปกรรม ศิลปกรรมที่ชุมชนชาวสินธุเหลือไว้เป็นนรคกจนถึงปัจจุบันนี้มีมากมาย แต่ละอย่างล้วนแสดงถึงวัฒนธรรมต่าง ๆ ของคนยุคหนึ่งเป็นอย่างดี เช่น รูปบันดินพาของชาบมีเครายาว ชุดพบที่ไม่เหมือนใจา แสดงให้เห็นว่าการไว้คราเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนสมัยนั้น และอาจเป็นพื้นฐานการไว้หนวด-เคราของคนอินเดียสมัยนี้ก็เป็นได้

⁶มนต์ กองชัช, เรื่องเดิม, หน้า 49.

นอกจากนี้ยังมีดวงตราต่าง ๆ มากกว่า 1,200 ชนิด ดวงตราเหล่านี้โดยทั่วไป มีขนาด $1\frac{1}{4}$ นิ้ว บางดวงรามีภาพวัวเขายาว วัวเขานั่น ควาย เสือ จระเข้ ช้าง ฯลฯ ลักษณะของ ดวงตราเหล่านี้กล่าวได้ว่ามีคุณค่าทางศิลปกรรม อย่างมาก เพราะภาพสัตว์ที่สลักบนดวงตราแสดง ฝีมือการแกะได้ละเอียด สวยงามตามธรรมชาติ นักโบราณคดีเชื่อว่าดวงตราเหล่านี้อาจเป็นสัญลักษณ์

วัวเขายาว

รูปปั้นดินเผาชัยมีแครา

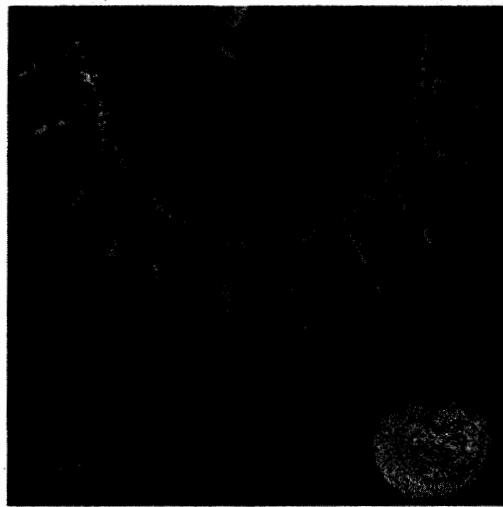
ของพ่อค้า หรือประชาชนผู้มีบารมี มีไว้ประจำตำแหน่ง หรือไม่ก็อาจเป็นเครื่องกลางของขลัง⁷

3.3.3 นรคกทางวัฒนธรรมต่าง ๆ การแต่งกายเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่ชาวสินธุ เหลือไว้เป็นมรดกทราบเท่าทุกวันนี้ ผ้ายเป็นสัดส่วนที่ทำเป็นเครื่องนุ่งห่ม นิยมใช้อย่างกว้างขวาง ในสมัยนั้น การใช้ผ้ายมีเฉพาะในอารยธรรมสุ่มน้ำสินธุเท่านั้น ขณะที่อารยธรรมอียิปต์และ เมโซโปเตเมีย ยังไม่รู้จักใช้ผ้ายเป็นเครื่องนุ่งห่ม

วิธีแต่งกายของชาวสินธุ ผู้ชายแต่งกายด้วยผ้า 2 ชิ้น ท่อนบนเป็นเสื้อเปิดไหล่ ขวา ท่อนล่างเป็นผ้าโ庄กระเบน หรือที่ชาวอินเดียปัจจุบันเรียกว่าโดตี (Dhoti) ผู้หญิงนุ่ง

⁷A.L. Basham, *The Wonder that Was India*, pp. 20–21.

ໂຈນະບັນ ເສື່ອເປີດໄທລ໌ເໜືອນຫຍາ ແຕ່ມີເຄື່ອງປະດັບມາກມາຍຫລາຍໝັດ ເຊັ່ນ ສ້ວຍຄອກ
ກຳໄລແນນ ແຫວນ ເນັ້ນຂັດ ຕຸ້ມຫຼູ ກຳໄລເທົ່າ ທຳດ້ວຍທອງຄໍາ ເງິນ ກາຂ້າງ ທອງແດງ ແລະທຶນທີ່ມີຄ່າ
ຕ່າງ ຖ້າ

ເຄື່ອງປະດັບສຄວ່າວສິນຫຼູ

ກາພສຄວ່າວສິນຫຼູ

ປະເພີ້ນການກຳຄັນ ເທົ່າທີ່ລັກງານປຽກງູ ພິທີກຳຄັນຂອງໜ້າສິນຫຼູມີ 3 ວິທີ ຄືອ

1. ຜັງຄັພໄວ້ຮັມກັນເຄື່ອງໃຊ້ຂອງຜູ້ຕາຍທີ່ເຄີຍໃຊ້ຂະນະມີຫິວິດ

2. ນຳຄັພໄປໄວ້ໃຫ້ກາກິນເນື້ອເສີຍກ່ອນ ແລ້ວຮັມກັນກະຊຸກໄວ້ຮັມກັນ
ເຄື່ອງປະດັບແລະຄູກປັດຕ່າງ ຖ້າ

3. ເພັດແລ້ວເກີບຂຶ້ເກົ່າຮັມທັງອຸ້ກີບໄວ້ໃນໂກສ

ຈາກພິທີກຳຄັນທັງ 3 ດັ່ງກ່າວມານີ້ ແສດງໃຫ້ເຫັນວ່າຮູບແບບການຈັດພິທີຄັພຂອງ
ໜ້າສິນຫຼູຄ້າຍຄົງກັບພິທີຄັພໃນອິນເດືອນປັຈຸບັນ ອາຈເປັນໄປໄດ້ວ່າອິນເດືອນຮ້ອມແມ້ແຕ່ນາງປະເທດ
ໃນເອເຊີຍຮັນເອມຮັດກາທຳປະເພີ້ນມາຈາກຫຼຸມໜ້າສິນຫຼູ

การเคารพนับถือว่าตามที่ปรากฏในหลักฐานในสมัยอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ มีการเคารพวัวคู่ผู้ แต่ในสมัยอารยธรรมของพากอารยัน มีการเคารพวัวเมีย และวัวเป็นสัตว์แสดงความมั่นคง ปัจจุบันชาวอินเดียเคารพวัวทั้งคู่และตัวเมีย การเคารพวัวคู่ผู้และการในฐานะเป็นพาหนะของพระผู้เป็นเจ้า และวัวตัวเมียในฐานะผู้ให้นม การเคารพวัวของชาวอินเดียดังกล่าวอาจจะเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ได้รับมาจากการอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุ

อย่างไรก็ตาม แม้อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุจะมีความเจริญมากมายเพียงใด ก็ต้องพบกับความเสื่อมเป็นธรรมชาติ ไม่มีการพบสาเหตุแห่งความเสื่อมได้ แต่มีผู้สนับสนุนเชื่อว่า เสื่อม เพราะถูกภัยธรรมชาติคืออุทกภัย เพราะตั้งอยู่ฝั่งแม่น้ำอินเดสและราเว หรือเสื่อม เพราะเกิดโรคบาดเพาะพันชาตกพอกองอยู่เป็นจำนวนมาก และที่สำคัญน่าเป็นไปได้มากที่สุดคือ เสื่อม เพราะต่างชาติรุกราน ซึ่งอาจจะได้แก่ชาวอารยันรุกรานประทัตประหารชาวสินธุจนหมดแล้วตั้งชุมชนของตนขึ้นมาแทน จากนั้นจึงแฝงขยายอิทธิพลของตนลงมาทางใต้และภาคกลางของอินเดีย⁸ จะกล่าวในตอนต่อไป

กิจกรรมการเรียนที่ ๓

- ให้นักศึกษาหัดเขียนแผนที่ເອເຊີຍໃຫ້ພວ່ນທັງເຕີມຫຼືແມ່ນ້າສິນຫຼຸດແລະແຄວທັງ 5 ສາຍ
ພວ່ນທັງອໍອົບາຍດຶງລັກຂະນະອາຍີຮຽມລຸ່ມ້ນ້າສິນຫຼຸດໂດຍຍ່ອ
- ให้อົບາຍດຶງມຣດກທາງວັດນ້າຮຽມແລະຄວາມເສື່ອນຂອງອາຍີຮຽມລຸ່ມ້ນ້າສິນຫຼຸດພວ່ນທັງຍກດ້ວຍຢ່າງປະກອບ

สรุปบทที่ 1

ลັກຂະນະກົມປະເທດຂອງເອເຊີຍໃຫ້ແປ່ງອອກເປັນ 5 ລັກຂະນະ ອີ່ສ່ວນທີ່ເປັນເຖິງເຫັນອັນນນ ສ່ວນທີ່ເປັນທີ່ຮ່ານລຸ່ມແລະທີ່ຮ່ານຕອນແໜ້ອ ສ່ວນທີ່ເປັນທີ່ຮ່ານລຸ່ມແມ່ນ້າກຳດັກລາງ ສ່ວນທີ່ເປັນຄານສຸມທັງ ແລະສ່ວນທີ່ເປັນເກາະແລະໜູ່ເກາະ ລັກຂະນະກົມປະເທດທີ່ກ່ອໄຂເກີດອາຍີຮຽມທີ່ສໍາຄັງ ໃຊ້ແກ່ ທີ່ຮ່ານລຸ່ມແລະທີ່ຮ່ານຕອນແໜ້ອ ເປັນພື້ນທີ່ອຸດມສມນູຮົນ ເປັນທີ່ຕັ້ງອາຍີຮຽມລຸ່ມ້ນ້າສິນຫຼຸດ ທີ່ຮ່ານລຸ່ມແມ່ນ້າກຳດັກລາງ ໃຊ້ແກ່ ບຣເວນທີ່ຮ່ານລຸ່ມແມ່ນ້າຄົງຄາແລະແມ່ນ້າພຣ່າມບຸຕ່າ ເປັນທີ່ຕັ້ງອາຍີຮຽມອິໂດ-ອາຍັນ ອາຍີຮຽມທາງສາສນາທີ່ສໍາຄັງ ໃຊ້ແກ່ ສາສນາພຣ່າມຮົນ ສາສນາເຊັນ ແລະ ສາສນາພຸທ່າ ສ່ວນທີ່ເປັນຄານສຸມທັງ ໄນມີອາຍີຮຽມພື້ນມີອັນດີກ່ອຕັ້ງຂັ້ນໃນພື້ນທີ່ໄດ້ ໃຊ້ ໂດຍ ນອກຈາກ

⁸A.L. Basham, Opcit, pp. 30 – 31.

อารยธรรมตะวันตกที่นำเข้ามาโดยโปรตุเกส เช่น ศาสนาคริสต์ นิกายโรมันคาธอลิก ฯลฯ

อารยธรรมลุ่มน้ำสินธุเกิดขึ้นบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุ ได้แก่ บริเวณที่เป็นป่ากีตาน ในปัจจุบัน เชื่อกันว่ามีอายุประมาณ 3,000 ปีก่อนคริสตกาล ก่อนหน้านี้นักประวัติศาสตร์ และโบราณคดีเชื่อกันว่าอารยธรรมสมัยพราเวทหรืออารยธรรมของพวากอารยันเก่าแก่ที่สุด แต่ปัจจุบันเชื่อกันว่าอารยธรรมลุ่มน้ำสินธุเป็นอารยธรรมที่เก่าแก่ที่สุดในภูมิภาค

ตารางประเมินผลทักษะ

1. ลักษณะภูมิป่าประเทศเช่นไรเป็นที่เกิดการยัธรรมต่าง ๆ ให้อธิบายถึงลักษณะภูมิป่าประเทศ
หัวข้อ 5 ส่วนโดยละเอียด
2. ภารຍธรรมสุ่มแม่น้ำสินธุ์ลักษณะเด่นอย่างไรบ้าง
3. ข้อใดต่อไปนี้เป็นลักษณะภูมิป่าประเทศที่ก่อให้เกิดภารຍธรรมสำคัญ ๆ
1. ที่ราบสูงแม่น้ำสินธุ์
  2. ที่ราบสูงแม่น้ำคงคา
  3. ที่ราบสูงแม่น้ำพรมบุตร
  4. ข้อ 1 กับ ข้อ 2
4. แหล่งภารຍธรรมเริ่มแรกของเอเชียได้ปัจจุบันอยู่ในประเทศใด
1. อินเดีย
  2. ปากีสถาน
  3. บังคลาเทศ
  4. ศรีลังกา
5. ภารຍธรรมเมืองของเอเชียได้เริ่มครั้งแรกตั้งแต่สร้างเมืองใด
1. สาวัตถี
  2. พาราณสี
  3. โอมเหโนจารो
  4. ไฟศาลี
6. การบูชาไว้เริ่มมีครั้งแรกตั้งแต่สมัยใด
1. สมัยพระเวท
  2. สมัยมหาภาราย
  3. สมัยพุทธกาล
  4. สมัยภารຍธรรมสุ่มน้ำสินธุ์
7. ถูกใจต่อไปนี้ถูกต้อง
1. โอมเหโนจารो—แม่น้ำราวี
  2. ชารับป่า—แม่น้ำอินเดส
  3. ทราริค—อินโดอารยัน
  4. โอมเหโนจารो—แม่น้ำอินเดส
8. การเคารพต้นไทรและต้นโพธิ์เกิดขึ้นครั้งแรกสมัยใด
1. สมัยพระเวท
  2. สมัยมหาภาราย
  3. สมัยพุทธกาล
  4. สมัยภารຍธรรมสุ่มน้ำสินธุ์

อารยธรรมยุคพระเวทและยุคมหาภัย

เค้าโครงเรื่อง

1. ยุคพระเวท

1.1 คัมภีร์พระเวท

1.2 ชนชาติอารยัน

1.3 ลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และการปกครองของอารยัน

2. ยุคมหาภัย

2.1 รามายณะ

2.2 มหาภารตะ

2.3 สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองที่ปรากฏในมหาภัย

3. อารยธรรมอินโด—อารยัน

3.1 ศาสนาพราหมณ์ (Hinดู)

3.2 ศาสนาเชน

3.3 ศาสนาพุทธ

สาระสำคัญ

1. คัมภีร์พระเวทซึ่งมี 3 เล่ม เรียกว่า “ไตรเพท” คือ ฤกเวท สามเวท ยชูรเวท โดยเฉพาะ เล่มแรก ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชนพวกราชบัณฑิต เช่น อารยันเป็นพวกรเร่อรอน ได้อพยพมาจาก บริเวณทางเลستانและเปียน เข้ามาตั้งถิ่นฐานในอินเดีย ฯลฯ รวมทั้งบ่งบอกถึงลักษณะสังคม เศรษฐกิจและการเมือง ของพวกราชบัณฑิต

2. วรรณกรรมเรื่องรามายณะและมหาการตะกีเข่นเดียวกันกับคัมภีร์พระเวท คือ
ได้ให้รายละเอียดต่าง ๆ เกี่ยวกับชนพากอารยัน เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการปกครอง
รวมทั้งการสร้างอารยธรรมของพวกรตนขึ้นมา เรียกว่าอารยธรรมยุคพระเวทและยุคมหาภาพย์

3. ยุคมหาภาพย์ พวกรยันได้สร้างอารยธรรมของตนขึ้นมาเรียกว่าอารยธรรม
อินโด-อารยัน หรือมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่าอารยธรรมยุคมหาภาพย์ ยุคต้นมหาภาพย์ได้
สร้างศาสนาพราหมณ์ (อินถุ) ขึ้นมา และในปลายมหาภาพย์ได้เกิดศาสนาเชนและศาสนาพุทธ
ขึ้นในอินเดีย โดยมีเป้าหมายเหมือนกันคือปฏิรูปสังคมระบบวรรณะให้หมดไป ซึ่งก่อนหน้านี้
พวกราหมณ์ได้กุมการนำทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม โดยอาศัยโครงสร้างทางสังคม
เป็นพื้นฐาน

3. จุดประสงค์การเรียนรู้

1. บอกลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และการปกครองยุคพระเวทและยุคมหาภาพย์ได้
2. อธิบายระบบวรรณะรวมทั้งขั้นตอนชีวิต 4 ขั้นได้
3. อธิบายเป้าหมายของศาสนาเชนและศาสนาพุทธรวมทั้งประวัติและหลักธรรมที่
สำคัญ ๆ ของศาสนาทั้งสองได้

จากการเรียนบทที่ 1 นักศึกษาได้ทราบถึงการเกิดและความเสื่อมอารยธรรมสู่มน้ำสินธุโดยละเอียดมาแล้ว ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ทำให้อารยธรรมสู่มน้ำสินธุเสื่อม เชือกันว่าเกิดจากการรุกรานของชนพวกรายอัน หลังจากนั้นอารยันจึงแฝ่ขยายอิทธิพลของตนลงมาทางใต้ และทางภาคกลางของอินเดีย ได้แก่ บริเวณสูมแม่น้ำคงคาและแม่น้ำพรมบุตร ต่อมาชาวอารยันก็ได้สร้างสมอารยธรรมของตนเองขึ้นมา เรียกว่าอารยธรรมอินโด-อารยัน อารยธรรมที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาเชน และศาสนาพุทธ ดังจะกล่าวต่อไป

1. ยุคพระเวท

ในการศึกษาประวัติศาสตร์อินเดีย เรื่องราวของพวกรายันนับว่าสำคัญมาก ชาวอารยันไม่ใช่ชาวอินเดีย แต่เป็นพวกริมพรมจากต่างประเทศ และมาสร้างอารยธรรมอินโด-อารยันในอินเดีย ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ อารยธรรมทางศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์ (Hintha) ศาสนาเชน ศาสนาพุทธ ศาสนาเหล่านี้เป็นต้นแบบภาษา วรรณกรรม สถาปัตยกรรม จิตรกรรม ประดิษฐกรรม รวมทั้งเป็นบasis ให้เกิดชนบารมเนียม ประเพณี และวัฒนธรรมต่าง ๆ อีกด้วย

1.1 คัมภีร์พระเวท หลักฐานที่สำคัญให้รายละเอียดเกี่ยวกับพวกรายันมี 2 อย่าง คือ คัมภีร์พระเวท และมหาภพย์ (Vedas and Epics) พระเวทมี 3 เล่ม คือ ฤคเวท สามเวท ยชุรเวท เรียกว่า ไตรเวท ต่อมาเมื่อการพราเวทเพิ่มเติม มหาภพย์มี 2 เล่ม คือ รามายณะและมหาภารตะ

ฤคเวทเกิดขึ้นประมาณ 1,500 ปีก่อนคริสตกาล เป็นคัมภีร์ที่เก่าแก่ที่สุด และให้รายละเอียดเกี่ยวกับความเป็นอยู่ของพวกรายันไว้เป็นจำนวนมาก จนนักโบราณคดีเรียกสมัยของอารยันว่า ยุคพระเวท

1.2 ชนชาติอารยัน เราชารวมคุ้นเคยกับคำว่า อริยกะ ในความหมายเดียวกับคำว่า อารยัน อริยกะเป็นแห่งพันธุ์ของพระพุทธเจ้าที่เราเคราะห์พันธุ์เดียวกันคำว่า มิสกะ ได้แก่ ชนพื้นเมืองอินเดีย บางครั้งเรียกว่ากราวิก ต้นเดิมของอารยันสันนิษฐานว่าอาศัยอยู่ทางภาคกลางของทวีปเอเชีย บริเวณรอบ ๆ ทะเลสาบแคสเปียน ต่อมาได้อพยพไปสู่ที่ต่าง ๆ ของโลก แบ่งเป็นกลุ่ม ๆ ได้ดังนี้

กลุ่มแรก อพยพไปทางตะวันตกและกระจายไปเป็นผลเมืองของประเทศต่าง ๆ ในยุโรป น่าจะได้แก่ ประเทศเยอรมัน ออสเตรีย ยังการ์ โปแลนด์ ฯลฯ กลุ่มนี้เรียกว่า ยุโรเปียน-อารยัน (European-Aryans)

กลุ่มที่สอง อพยพไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้เข้าไปในประเทศอഫغانistan และขยายไปทางทิศตะวันตกเข้าไปยังบริเวณอ่าวเปอร์เซีย เรียกว่าอิราเนียน-อารยัน (Iranian-Aryans)

กลุ่มที่สาม อพยพไปทางตะวันออกไปทางซ่องเขาคีเบอร์และโบลัน (Khyber Pass and Bolan Pass) ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย ได้อาศัยอยู่ตอนเหนือระยะหนึ่ง ซึ่งน่าจะเป็นกลุ่มน้ำสินธุ แล้วจึงอพยพลงมาตอนกลางและตอนใต้ของอินเดีย เรียกว่า อินโด-อารยัน (Indo-Aryans)

อินโด-อารยัน เป็นกลุ่มชนที่เราต้องศึกษา เพราะว่าชนกลุ่มนี้มีบทบาทในประวัติศาสตร์ของอินเดียและของโลกเป็นอย่างมาก นักประวัติศาสตร์บางท่านสรุปว่า “อินเดียเป็นหนึ่งบุญคุณอารยัน ไม่มีอารยันไม่มีอินเดีย”

1.3 ลักษณะสังคม เศรษฐกิจ และการปกครองของอารยัน*

1.3.1 ลักษณะสังคม ในสมัยพระเวท สังคมของอารยันเริ่มก่อตัวเป็นชั้นชั้น 3 ชั้น คือ นกรับ สามัญชน พระ จะเห็นได้ว่าบทบาทของนกรับหรือกษัตริย์ (ผู้ปกครอง) นั้น จะอยู่ในระดับแนะนำเสมอ สถานภาพของชนกลุ่มนี้จัดอยู่ในชั้นต่ำ หรือจัดว่าดีที่สุดก็เป็นได้ พระหรือนักบวชถูกจัดให้รังท้ายในชั้นชั้น แต่ต่อมานิสมัยมหาภารพย์ การแบ่งแยกผิวะห่วงอารยัน กับกราวิษปราก្យัชดเจนยังชั้น ระบบชั้นชั้นคือวรรณะ (Caste) จึงเข้มแข็งชั้นตามลำดับ พวກพระพยากรณ์ชิงการนำในกลุ่มชนจากนกรับหรือกษัตริย์และสามารถกุมการนำได้ โครงสร้างทางสังคมจึงเป็นพระหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ ศูกร หรือบางครั้งกษัตริย์กุมการนำได้ จึงเป็นกษัตริย์ พระหมณ์ แพศย์ ศูกร กล่าวโดยสรุป โครงสร้างทางสังคมของอารยันเป็นพื้นฐานโครงสร้างทางสังคมอินเดียในปัจจุบัน การนิมผู้แย่งว่า ปัจจุบันรัฐธรรมนูญอินเดียกำหนดให้ว่า ไม่มีโครงสร้างทางสังคมแบบวรรณะ แต่พฤตินัยดูเหมือนว่าโครงสร้างทางสังคมดังกล่าว ยังทรงอิทธิพลอยู่ทุกแห่งในประเทศ

1.3.2 ลักษณะเศรษฐกิจ ชาวอารยันดำรงชีพด้วยการเกษตร คือ การเลี้ยงปศุสัตว์ วัวเป็นสัตว์แสดงความมั่งคั่ง รองลงมา คือ ม้า แพะ แกะ ต่อมารยันได้ขึ้นไปอีกทรัพวิชา ให้ถอยร่นลงมาทางได้ถัดจากที่รับกลุ่มน้ำสินธุและที่รับกลุ่มน้ำคงคา และได้ยัดที่รับกลุ่มน้ำทั้งสองพัฒนาเป็นการปลูกพืชเกษตร คือ การทำนา ทำไร่ แต่ก็ไม่ได้ละอาชีพเดิม คือ การเลี้ยงปศุสัตว์ อาชีพอื่น ๆ มีช่างไม้ ช่างประดิษฐ์อาวุธสังคываем เช่น ขวน หอก ดาบ

*ผู้เขียนจะใช้คำว่า อารยัน แทนคำว่า อินโด-อารยัน ในที่ทุกแห่ง

เป็นแนวปฏิบัติสำหรับสังคมของอินเดียในยุคหนึ้น (ยุคของพวกรายัน) ส่วนทศกัณฐ์เป็นตัวแทนของผู้โดยร้าย ทารุณ ป่าเตือน ไม่ใช่อารยชน (Non-Aryans)⁹

2.2 มหาภารตะ แต่งโดยฤทธิชีวยาสา (Vyasa) เป็นคำประพันธ์ประเก ARR อยกรองที่ยาวที่สุดในโลก เนื้อเรื่องสำคัญคือการทำสังคมซึ่งแบ่งดินแดนระหว่างพื้นท้อง 2 ตรารถูก คือ ตรารถูก ปานพะและตรารถูกการพ สองครามดำเนินไปติดต่อกัน 18 วัน ทั้งสองฝ่ายเสียไฟร์เพลไปจำนวนมาก ฝ่ายปานพะเป็นผู้มีชัย ตามคติของชาวนิคุเชื่อว่าปานพะคืออารยัน หรือฝ่ายธรรมะ เกาะพื้นที่ธรรพารวิชาหรือมิลักขะ เป็นฝ่ายอธรรม นอกจากนี้ มหาภารตะยังให้รายละเอียดเกี่ยวกับการปักครอง เศรษฐกิจ และสังคมสมัยน้ำภาคพย ไว้เป็นอย่างดี

2.3 สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการปักครองที่ปรากฏในมหาภาระ

2.3.1 เศรษฐกิจ ประชาชนเลี้ยงชีพด้วยการเกษตร มีการทำนา ทำไร่ รังชิง เป็นสัตว์ที่เลี้ยงมากเพื่อเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนได้ลดบทบาทลง โดยมีการใช้เครื่องยุทธ์ของแดงแทน เศรษฐกิจของอารยันสมัยนี้มีรายตัวอย่างมาก ถึงกับมีการส่งสินค้าออกประเทฟผ้าใหม่น้ำหอม เครื่องเทศไปขายที่อียิปต์และเมโซโปเตเมีย

2.3.2 สังคม มีโครงสร้างทางสังคมแบบวรรณะชั้ดเจنمากขึ้น พราหมณ์หรือพระกุมการนำสังคมได้อย่างเหนี่ยวแน่น โดยทั่วไปเป็นครูนาอาจารย์ ทำหน้าที่ประกอบพิธีกรรมให้ชนวรรณะอื่น ในบางครั้งถึงกับประกาศตนเป็นตัวแทนพระผู้เป็นเจ้า วรรณะ 4 เหล่า คือ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ สุกร แต่ละวรรณะแตกแยกออกจากเป็นวรรณะย่อย ๆ อีกมาก many อย่างน้อยวรรณะละ 16 วรรณะย่อย

2.3.3 การปักครอง มีการปักครองแบบครัวรูซึ่งตั้งอยู่ตามถุ่มน้ำคงคา แต่ละนครรัฐมีอิสระไม่ขึ้นตรงต่อกันและกัน นครรัฐที่สำคัญ ๆ ได้แก่ กรุงเกษตร อโยธยา ฯลฯ ราชาหริราชันย์มีสถานภาพเปลี่ยนไป กล่าวคือ ในสมัยพระเวทเป็นเพียงหัวหน้าเผ่า แต่ในสมัยน้ำภาคพย ดำรงตนในฐานะเป็นเจ้าผู้ครองนครรัฐ

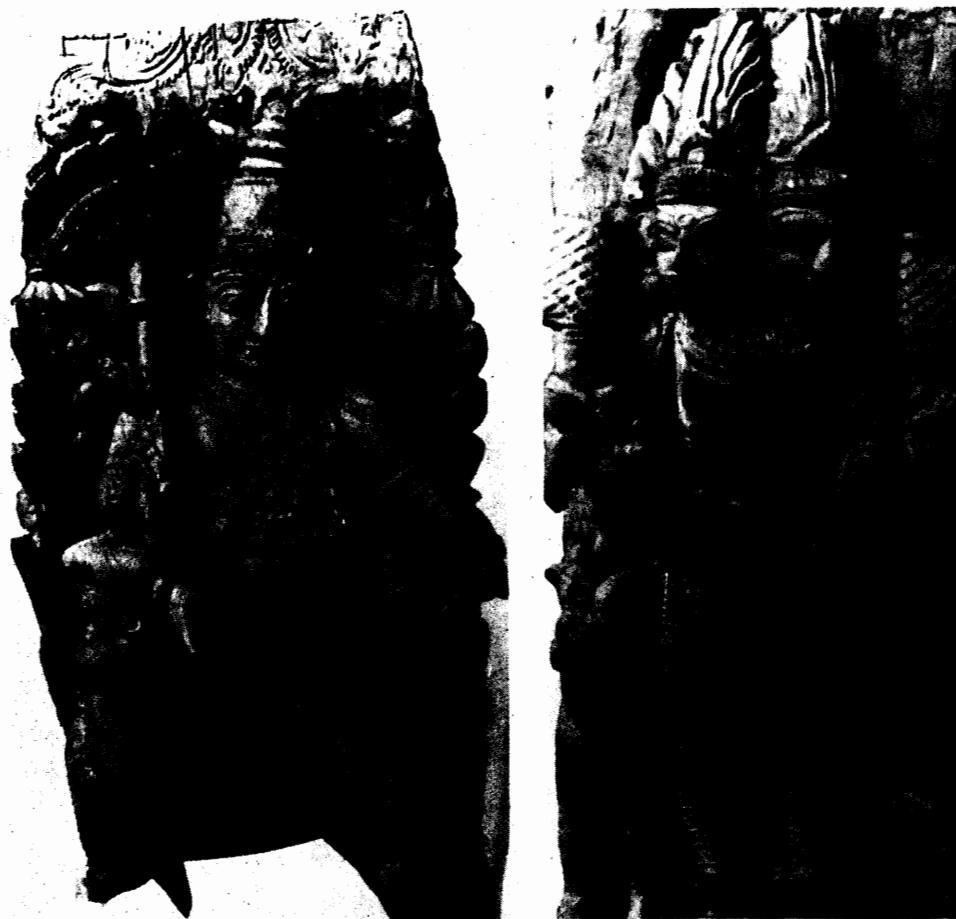
กิจกรรมการเรียนที่ 2

- มหาภาคพยคืออะไร ? ให้ความสำคัญแก่ประวัติศาสตร์อย่างไรบ้าง ?
- จงกล่าวถึงลักษณะเศรษฐกิจ สังคม และการปักครองสมัยน้ำภาคพยโดยสังเขป

⁹A.L. Basham, Opcit, pp. 45 – 46.

3. อารยธรรมของอินโด-อารยัน

3.1 ศาสนาพราหมณ์ (อินดู) ก่อนที่จะมีศาสนาพราหมณ์หรืออินดูในปัจจุบันนี้ ชาวอารยันมีศาสนาเป็นของตนเอง ซึ่งหัวใจของศาสนาอยู่ที่การบูชาสัญญา มีการบูชาภูตผีศา杰 และอำนาจต่าง ๆ ทางธรรมชาติ ต่อมาก็นับถือต่าง ๆ ก็ได้พัฒนามาเป็นการบูชาสรุปปั้นของเทเวะและเทวีซึ่งมีมากมาย และกลไกมาเป็นต้นแบบของศาสนาอินดูในปัจจุบัน พระเจ้าของอารยันที่ปรากฏในคัมภีร์ฤกุเวท ได้แก่ พระอินทร์เป็นเทพสูงสุด พระอัคนีเป็นที่สองรองจากพระอินทร์ พระอัคนีมี 3 รูป คือ ในโลกมีรูปเป็นไฟ ในบรรยายกาศมีรูปเป็นแสงสว่าง ในสวรรค์ มีรูปเป็นดวงอาทิตย์ นอกจากนี้มีพระวรุณทำหน้าที่คุมกฎจักรวาล ดังกล่าวมาแล้วว่า ศาสนาพราหมณ์หรืออินดูมีพื้นฐานมาจากศาสนาของอารยัน ความจริงรุ่งเรืองของศาสนาพราหมณ์ เกิดขึ้นในสมัยพราหมณ์เรื่องอำนาจ คือ ปลายสมัยมหาภาร্য องค์ประกอบที่สำคัญของศาสนาพราหมณ์มีดังนี้

พระวรุณ

พระอัคนี

3.1.1 พระเจ้า ศาสนายາห์มณ์ไม่มีศาสนาเหมือนศาสนาอื่น มีเทพเจ้ามากมาย นับเป็นร้อยเป็นพันองค์ แต่มีองค์ที่สำคัญ ๆ อญี 3 องค์ เรียกว่า “ตรีมูรติ” คือ

ก. พระพุทธ เป็นผู้สร้างมนุษย์และสรรพสัตว์ทั้งหลาย พระองค์เป็นผู้สร้างจักรวาลหรือสร้างโลก โลกที่ทรงสร้างนั้นดังอยู่ได้เป็นyu และพินาคไปเป็นyu มี 4 yu คือ

1. กษัตยุค เป็นyu แห่งสัจธรรมมั่นคง มีพระพุทธองค์เดียวเป็นใหญ่ ไม่มีเทพเทวารื่น ๆ ไม่มียักษ์ ไม่มีมาร ให้ปรารถนาสิ่งใดสำเร็จตามปรารถนา ไม่มีการค้าขาย แลกเปลี่ยน ไม่มีโลก โกรธ หลง ทุจริต คดโกง และไม่มีโภมัตติ ได้

2. ไตรyu ยุคนี้สัจธรรมเสื่อม 1 ใน 4 ไม่มีพิธีกรรม มนุษย์ปฏิบัติธรรมเพื่อหวังผลประโยชน์และอนิสัยจากการปฏิบัติสัจธรรมนั้น ๆ

3. ทวารyu ยุคนี้สัจธรรมเสื่อม 2 ใน 4 นรชนากิดเจ็บป่วย เกิดต้นหา尼ym ทำความช้ำ มีพิธีกรรมเพื่อล้างความช้ำ พระเวททั้ง 3 เกิดขึ้นแต่คนไม่เอาใจใส่

4. กสิยุค ยุคนี้ (ปัจจุบัน) สัจธรรมเหลือเพียง 1 ใน 4 คนห่างเหินจากศิลธรรม หมกมุ่นในกิเลสตัณหา เต็มไปด้วยราคะ โถะ โมะ คดโกงกันทั่วไป

ข. พระวิษณุ บางที่เรียกว่าพระนารายณ์ เป็นผู้รักษา

ค. พระศิวะ ไทยเรียกว่าพระอิศวร เป็นผู้กำลัง

3.1.2 คัมภีร์ ศาสนายາห์มณ์มีคัมภีร์มากมาย ไม่สามารถที่จะนำมากล่าวในที่นี้ได้ ขอกล่าวเฉพาะที่สำคัญ ๆ ซึ่งได้แก่พระเวท 3 คือ

ก. ฤทธิเวท เป็นบทสรรเสริญคุณและฤทธิของเทพต่าง ๆ กล่าวถึงการสร้างโลกทั้งหมด และหน้าที่ของพระพุทธผู้สร้างมนุษย์และสัตว์

ข. ยชุรเวท เป็นบทแสดงพิธีบวงสรวงต่าง ๆ และบทสาดในเวลาทำพิธีกรรม เรียกว่ายัณฑุกรรม (ต่อมาแยกออกเป็นยชุรเวทขาวและยชุรเวทดำ เล่มเดียวนั้นเป็นบทร้อยกรอง เล่มหลังเป็นบทร้อยแก้ว นับถือกันตามนิเกย์ที่แยกกันไป)

ค. สามเวท แสดงกลศาสตร์หรือศิลปศาสตร์ รวมทั้งสังคิตต่าง ๆ

ทั้ง 3 คัมภีร์นี้เรียกว่า “ไตรเพท” หรือ “ไตรเวท” ต่อมาถึงปลายสมัยพราหมณ์ มีเวทเกิดขึ้นอีกหนึ่ง เรียกว่า “อาทรอพเวท” เป็นบทสาดคถาเกี่ยวกับไสยาสต์ นอกจากนี้ยังมีคัมภีร์อรัญญิกะ ภาคตีดา พรมนู ฯลฯ คัมภีร์ทั้งหมดนี้จารีกเป็นภาษาสันสกฤต ซึ่งเป็นต้นแบบของภาษาต่าง ๆ ในภาษาไทยมีภาษาสันสกฤตประมาณ 45%

พระพรหม

ศิวะปางนาฏราช

พระศิวะกับเจ้าแม่อุมาเทวีและเจ้าแม่ปารవตี
พระวิษณุหรือพระนารายณ์อยู่ด้านขวามือ

เจ้าแม่สัวสัวตี มหาเสพพระพรหม

3.1.3 วรรณะ บรรดาคำสอนห้ามถ่ายในคัมภีรพระเวท มีคำสอนข้อหนึ่งที่สำคัญ
ที่สุดของลัทธิคือคำสอนเรื่องพระพรหมผู้สร้าง พระองค์ทรงสร้างมนุษย์ไว้เพื่อสันติ ดังนี้

- ก. ทรงสร้างคนชั้นพระมหาชน (นักบวช) จากพระไอยชร
- ข. ทรงสร้างคนชั้นกษัตริย (นกรบ) จากพระพากา
- ค. ทรงสร้างคนชั้นแพศย (พ่อค้า) จากพระโສณ (ลำดับถึงตะโพก)
- ง. ทรงสร้างคนชั้นศูกร (กรรมกร) จากพระนาท

ในวรรณะทั้ง 4 วรรณะพระมหาชนและวรรณะกษัตริย์ถือว่าเป็นวรรณะสูง
วรรณะแพศย์ถือว่าเป็นชั้นต่ำลงมา วรรณะศูกรจัดว่าเป็นชั้นต่ำ อันนี้ คนที่อยู่ในวรรณะใด
วรรณะหนึ่งดังที่กล่าวมาแล้วนี้เรียกว่า “สวารยะ” แปลว่าพวกมีวรรณะสังกัด แต่ยังมีคนอีก
พวกหนึ่งเรียกว่า “อัวรยะ” แปลว่าไม่มีวรรณะสังกัด คงไม่ผิดถ้าจะเรียกพวกอัวรยะนี้เป็น
วรรณะที่ 5 ในสังคมอินเดีย¹⁰ พวกรินดุสวรรณะดูถูกเหยียดหยามพวกอัวรยะนี้ว่าเป็นพวก
ต่ำช้า เป็นตัวเสนียด เป็นอัปมงคลแก่ผู้ที่ได้พบเห็น มีฐานะต่ำต้อยกว่าสัตว์ดิรัจฉาน พวก
อัวรยะนี้มีชื่อเรียกันไปต่าง ๆ เช่น จันชาล หริช หินชาติ ปาริหะ ปัญจมะ มาหาร์ อธิศูกร
และ อุลฯ

นอกจากนี้ ศูกรยังถูกแบ่งออกเป็นพวกลอยอย (SUB-CASTE) ออกໄປอีก
มากmany แต่พ่อจะสรุปร่วมกันว่าเป็นพวกลอยอย ได้ 3 พวกลด้วยกัน คือ

- ก. พวกลอยอยที่แคดต้องไม่ได้ (Untouchable)
- ข. พวกลอยอยที่เข้าใกล้ไม่ได้ (Unapproachable)
- ค. พวกลอยอยที่มองไม่ได้ (Unseeable)

อาศัยพของบุคคลเหล่านี้ก็คือการถูกน้ำ ล้างสัวร์ ชนชัยะ เก็บและฟอกหันนัง เป็นต้น ถ้าจะทำ
กิจกรรมก็ทำได้เพียงเช่าที่เข้ามา จะเป็นเจ้าของที่ไม่ได้ ไม่อนุญาตให้เข้าของบางอย่างซึ่งคนใน
วรรณะอื่นใช้ สถานที่อยู่อาศัยก็ได้แก่ กองของขยะที่สถาปัตย์สักกลิ้นเหม็นหรือตามแหล่งสกอม เมื่อ
เกิดมาเป็นศูกรก็ต้องมีชีวิตอยู่อย่างศูกรและตายอย่างศูกร ชีวิตของพวกลอยอยไม่มีความหวัง
อะไรเลย และก็เชื่อว่า “พวกลอยอยนี้ไร้ผ้าผ่อนจะห่อหุ้มกาย ไม่มีบ้านจะอยู่อาศัย อดอยาก
ยกแคน โศกเคราะห์ทุกข์อย่างแสนสาหัส” ท่านมหาตมะ คานธี ก็เคยกล่าวว่า “ระบบศูกร
คือผลทิพย์ของศาสนาอินเดีย”¹¹

¹⁰ Dr. Rajasektariah, B.R. Ambedkar-Politics of Emancipation, p. 6.

¹¹ Gandhi, Untouchable, p. 3.

นอกจากวรรณะทั้ง 4 นี้แล้ว ยังมีวรรณะอื่น ๆ อีกมาก แต่ก็รวมอยู่ในวรรณะทั้ง 4 นี้ อีกอย่างหนึ่ง ถ้าจะแบ่งตามหลักเศรษฐกิจหรือฐานะของบุคคลแล้ว อาจแบ่งกันเป็นบุคคลออกได้เป็น 4 พาก คือ¹²

ก. ชั้นสูงสุด คือ ผู้ที่เกิดในพระภูมิปุณ্ড มีความเป็นอยู่อย่างสบาย มีข้าทາสบริวารมากมาย มีสมบัตินับไม่ถ้วน บางคนก็ได้ทำประโยชน์ให้แก่ส่วนรวมมาก แต่บางคนก็ตั้งตัวเป็นนายทุนชั้นสูงรีดประชานจนเกินควร บางคนสูงทั้งพระภูมิ ยศถาบรรดาศักดิ์ และภูมิธรรม แต่บางคนสูงแต่พระภูมิ ไม่มีคุณธรรม

ข. ชั้นสูง คือ ผู้ที่เกิดอยู่ในระหว่างชั้นกลางและสูงสุด โดยมากเป็นพากนายทุน พากนี้ชั้นสูงรีดประชานคนจนมาก เห็นแก่ได้อย่างเดียว และเป็นผู้ที่เคร่งประเพณีมากที่สุด อาจกล่าวได้ว่า พากนี้สูงแต่พระภูมิ แต่คุณธรรมไม่ค่อยสูง นั่นคือสูงเพระเงินยกขัน

ค. ชั้นกลาง คือ ผู้ที่มีพออันจะกิน ไม่ฟุ่มเฟือยนัก และไม่ขัดสนจนเกินไป พากนี้ไม่ค่อยจะเคร่งครัดในลักษณะประเพณี และได้ทำประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองมากที่เดียว เพราะจะต้องพยายามทำงานแข่งนายทุน โดยเอาความดีเข้าว่า และในขณะเดียวกันก็ไม่ได้ชั้นสูงและคุณธรรมจน

จ. ชั้นต่ำ คือ ผู้ที่เกิดในพระภูมิต่ำ เช่น ชาวนา ชาวไร่ หรือกรรมกรรับจ้างทั่วไป พากนี้มีความเป็นอยู่แตกต่างจากชั้นสูงมาก ชีวิตของพากเขาคือ “หาเช้า กินค่ำ” ชีวิตไม่มีความหมาย นอนรอความตาย ไปเพียงวัน ๆ เท่านั้น ชั้นวรรณะอื่น ๆ คุณภาพนั้นน่ำมาก

สุกรคืนน้ำจากคนวรรณะอื่นที่ร่วมให้

¹² ทวี ทวีวาร, ประวัติศาสตร์อินเดียสมัยใหม่, หน้า 238-239.

3.1.4 อาคาร 4 ขั้น

อาคาร 4 ขั้น คือ ทางปฏิบัติที่ถือว่าเป็นธรรมประจำตัว ชาวอินดูทุกคน ต้องปฏิบัติเพื่อความหลุดพ้น ดังนี้

ก. พระมหารี ลำดันแรกแห่งชีวิต เด็กชายทุกคนต้องเข้าสู่พิธีสมรด้วย ศักดิ์สิทธิ์ เรียกว่า ยัชโญบิวต เมื่อสามเสักราชการเป็นพระมหารี ตั้งหน้าศึกษาเล่าเรียน ประพฤติพระธรรมจรรยา ในสำนักครูบาอาจารย์จนอายุได้ 25 ปี เป็นอันสิ้นภาระพระธรรมจรรยา (วัยศึกษา)

ข. ฤทธิ์สัตต์ ผู้ฝ่าเข้าพรมจารีมาแล้ว กลับมาสู่บ้าน บำเพ็ญตนเป็นคฤหัสด์ คืออยู่ในเรือน แต่งงาน มีลูกมีเมีย ปฏิบัติภารกิจในขั้นตอนนี้ 25 ปี เมื่อต้องการจะบำเพ็ญ เพียรให้อยู่ขึ้นไปเพื่อความหลุดพ้น ต้องออกจากบ้านเข้าสู่อาคาร บำเพ็ญตนเป็นนักพรต (วัยครองเรือน)

ค. วนบรัสด์ การอยู่ป่า เป็นกิจปฏิบัติอ กอย่างหนึ่งของชาวอินดู ถือเอา การบำเพ็ญเพียรเข้ามาสามានตั้นไป สร้างศาลาเป็นที่อาศัยตามแบบของผู้ปฏิบัติธรรม (25 ปี)

จ. สันยาสี ผู้แสวงธรรมต้องบำเพ็ญเพียรเพื่อความหลุดพ้น ต้องค้นหา ความจริงว่าตนคือใคร พระพรหมคือใคร ในโลกนี้มีสารวัตถุอันใด เมื่อได้คำตอบแล้วต้องสังสอน ผู้อื่น กล่าวโดยสรุป คือ ต้องกระทำเพื่อมนุษยชาติทั้งปวง (อายุตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป)

3.1.5 ข้อปฏิบัติของอินดูในปัจจุบัน

*ข้อปฏิบัติของอินดูผู้อยู่ครองเรือน ประกอบด้วยองค์ 4 คือ

ก. การแต่งงาน อาหารการกิน การอาชีพ และที่อยู่อาศัย อาทิ การแต่งงาน จะต้องให้ถูกตามโคลต ตามตรากุล ตามชั้น ตามวรณะ จะสับสนลักษันกันไม่ได้ เรื่องอาหาร การกิน คนในวรณะต่างจะทำให้คนในวรณะสูงกินไม่ได้ คนละวรณะกินรวมกันไม่ได้ แต่ต้องอาหารกันไม่ได้ อาชีพก็เหมือนกัน ควรอยู่วรณะเดียวกันทำอาชีพอย่างนั้น ตลอดจน เคหสถานบ้านเรือนก็เหมือนกัน ควรปฏิบัติขาดตกบกพร่องต้องถูกตัดขาดจากตรากุล

ข. ข้อปฏิบัติสังสการ คือ ข้อปฏิบัติของบุคคลผู้เป็นพิชาติ หรือพิชาติ (เกิด 2 หน) ได้แก่ พระมหาณ กาษตري แฟคต์ จะต้องปฏิบัติพิธีสังสการ คือ

*ถูคาสนาเปรียบเทียบของ เสกิยร พันธุรังษี พิมพ์ครั้งที่ 3, แฟร์พิทยา 2526 หน้า 87-89.

- ก) พิธีตั้งครรภ์ จากวันวิวาห์
- ข) พิธีกระทำต่อเด็กในครรภ์ เมื่อเข้าใจว่าเป็นชายประมาณ 3 เดือน
ภายในหลังแต่งงาน
- ค) พิธีแยกผนมหญิง (มารดา) ผู้ตั้งครรภ์ในระยะเวลา 4 เดือน 6 เดือน หรือ 8 เดือน บ้าง
- ฅ) พิธีคลอดบุตร
- ฅ) พิธีตั้งชื่อเด็ก ในวันที่ 12 หรือ 14 ภายในหลังคลอด
- ฅ) พิธีนำเด็กออกไปถูพระอาทิตย์ยามรุ่งอรุณ เมื่อเด็กอายุได้ 4 เดือน
- ฅ) พิธีป้อนข้าวเด็กในเดือนที่ 5 หรือที่ 6
- ฅ) พิธีโภนผนມให้เหลือไว้แต่จุก 3 ปีหลังจากคลอด
- ฅ) พิธีตัดผนມ ถ้าเป็นพราหมณ์ตัดเมื่ออายุครบ 16 กษัตริย์ตัดเมื่อ 22 แพศย์ตัดเมื่ออายุ 24 ปี
- ฅ) พิธีเข้าอาศรม
- ฅ) พิธีกลับบ้านเมื่อเสร็จจากการศึกษา
- ฅ) พิธีแต่งงาน

ค. ข้อปฏิบัติพิธีศรัทธ์ คือ พิธีของผู้มีศรัทธา (สารท) ได้แก่ พิธีพลีให้แก่ ดวงวิญญาณของบรรพบุรุษ (Ancestor Worship) พิธีนี้ถือคร่ำครวดมาก ถึงจะขาดละไรก็ขาด พิธีนี้ไม่ได้

การบูชาบรรพบุรุษ คือ การสังเวยดวงวิญญาณของท่านด้วยก้อนข้าวสุก ผู้ทำพิธีศรัทธ์ควรให้เป็นลูกผู้ชาย เพราะจะช่วยบรรพบุรุษมีบิความราศีเป็นต้น ให้พันธุมนราก บุตตะ ศรัทธ์ครั้งแรกทำก่อนวันເเอกสารพไปเพา กระทำต่อต้น 10 วันตั้งแต่วันตาย จนถึงวันที่ 11 กระทำเป็นการรวมญาติ โดยญาติฝ่ายแม่และฝ่ายพ่อขึ้นไป 3 ชั่วคน และลงมาอีก 3 ชั่วคน ศรัทธ์เหล่านี้จะต้องทำไปเดือนละครั้งเป็นอย่างน้อยตลอดปี

ยังมีศรัทธ์ประเภทอื่น ทำเกี่ยวกับการมองคลอิกหลายอย่าง อานี ทำ เพื่อลูก ทำเพื่อขอสวัสดิมงคลในการเดินทาง และเพื่อความเจริญของทรัพย์สมบัติเป็นต้น

จ. ข้อปฏิบัติเกี่ยวกับการบูชาเทวตา (*Worship of Gods*) ข้อปฏิบัตินี้จะ เป็นมุลเหตุสัมพันธ์กันอยู่กับการบูชาบรรพบุรุษในลักษณะของชนชาติอื่น ๆ โดยเหตุที่อินเดียเช่นเดียวกัน จำนวนมาก เจ้าหน้าที่บูชาจึงสุดจะถอนหายใจ ยิ่งอินเดียที่อยู่ในวรรณะต่ำถูกกีดกันไม่สามารถ นับถือเทวตาของพวกในวรรณะสูงได้ จึงสร้างเทวตาของตนขึ้นเพื่อบูชาไปตามลำพัง มีเทพ

ประจำเทวालัยและเทพประจำหมู่บ้าน ประจำครอบครัว จนถึงເອາເປັນຍຸດມີໄດ້

ความเชื่อถือของขินดูปัจจุบันเกี่ยวกับการบูชาเทวดาไม่สามารถจะพิรนนาให้หมดในที่นี้ได้ ขินดูผู้อัญในวรรณะสูงได้พากันบูชาเทพรุ่นแก่ มีเทพเจ้าวิชัณ และศิริ เป็นต้น ครั้นเมลังธิ渥ารขึ้น มีการบูชาพระกฤษณะและพระรามขึ้นอีก ส่วนเทพเจ้าของขินดูผู้อัญในวรรณะต่ำ มีเทพแตกแยกขยายออกไปตามวรรณะอีกมาก เช่น เจ้าแม่กาลี เทพลิง เทพງ เทพเต่า รุกขเทพ เทพช้าง ลิงคเทพ เทพกำหนดเพศของหญิง หินผา และเทวดาเบ็ดเตล็ด ตามศาลาเจ้าน้อยใหญ่และหมู่บ้านทั้งหลาย เป็นทั้งภพาน่าเกลียดน่ากลัว น่ากราบไหว้ และบางทีก็มีความลามกอนาจารรวมอยู่ด้วยไม่ว่าที่ใด

3.2 ศาสนาเซน¹³

เซนเป็นอารยธรรมทางศาสนาของอินโด-อารยัน เกิดบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียปัจจุบัน ศาสนาเซนเกิดรุ่นเดียวกับศาสนาพุทธ ระหว่างปี 540–468 ก่อนคริสต์กาล มีวัตถุประสงค์คือปฏิรูปสังคม อินเดียแบบวรรณะ ประวัติของศาสนาจะมายมาลัยคลึงกับศาสนาพุทธมาก ดังจะกล่าวต่อไป

3.2.1 ศาสนาซึ่อมหารีระเป็นนักบัว เปเลือย ก่อนออกบัวเป็นโหรสอนสิกขาราตร หัวหน้าเผ่าชัตติย์ตระกูลนักฟ้อน นางทีก็เรียกท่านว่า “นิครันต์ นาภบุตร”

3.2.2 ออกบัวเมื่อพระชนมายุ 30 พรรษา บำเพ็ญทุกกรกิริยาอยู่ริมฝั่งแม่น้ำคงคา 12 ปี จึงครั้งสู่ “เกวโลชญาณ” ได้ตนไทร เมื่อพระชนม์ได้ 42 พรรษาได้เป็น “ชินะ” ซึ่งหมายความว่าผู้ชนะทุกอย่าง

3.2.3 ทรงเผยแพร่สัจธรรมอยู่ 30 ปี โดยตั้งรัฐนักบัวเปเลือยอย่างเคร่งครัด ได้บรรลุไกวัลย์ (ตาย) ที่เมืองป่าวานบุรี ไกส ฯ เมืองราชคฤห์ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของอินเดียเมื่อพระชนม์ได้ 72 พรรษา

ภาพศาสนาหารีระ

¹³S.P.N. Rai Sharma, Indian Philosophy, pp. 62 – 63.

3.2.4 หลักธรรมที่สำคัญ ได้แก่ อหิงสา คือ ความไม่เปี่ยมเปรี้ยน และมรรค 3 ประการ ซึ่งเป็นทางแห่งความอุคหัน ได้แก่

- ก. เห็นชอบ
- ข. รู้ชอบ
- ค. ประพฤติชอบ ได้แก่ ศีล 5 ประการ คือ
  - 1) ไม่เปี่ยมเปรี้ยนสัตว์ที่มีชีวิตด้วยวาจาหรือด้วยการกระทำอื่น ๆ
  - 2) ไม่ลักทรัพย์
  - 3) ไม่ชู้ใจ
  - 4) เป็นอยู่อย่างบริสุทธิ์ด้วย กาย วาจา ใจ
  - 5) ไม่ประราถนาถูกอกถูกใจ

3.2.5 หลังจากที่ศาสนานาหารบรรลุ ไกวัสดิ์แล้ว ศาสนานาเรนเดกออกเป็น 2 นิกาย คือ

- ก. กิษัติพรา นักบวชเป็นผู้นักกิจกรรมนี้สอนให้เคร่งครัด ไม่ყักพันกับสิ่งใด ๆ แม้แต่ เสื้อผ้าอาหารมีต่อ ฯ โดยเชื่อว่าต้องอยู่ให้เหมือนธรรมชาติที่เกิดมา คือบุญตนห่นฟ้า
- ข. เศวตตัมพรา นักบวชบุ่งขาวห่นขาวซึ่งมีอยู่ทั่วไปในอินเดีย แม้แต่นักบวชหญิง ที่เรียกว่าแม่ชีของศาสนานาเรนก็เป็นบุญขาวห่นขาว

3.2.6 ทัศนะที่มีต่อศาสนานาหารหมณ์ คือ ปฏิเสธความเชื่อเรื่องวรรณะ ปฏิเสธการถวาย ธันวาณต่อสูปัคราห ปฏิเสธการบูชาอัญ ปฏิเสธเรื่องพระหมติจิ ไม่เชื่อว่าพระพระหมเป็นผู้สร้างโลก

3.2.7 อิทธิพลของศาสนานาเรนในอินเดียปัจจุบันนี้ คือ การคำร้องชีพแบบอหิงสา รับประทานอาหารมังสวิรัติ แม้แต่ห่านหาตามะ คานธิ ที่ใช้หลักอหิงษธรรมในการเรียกร้องเอกสาร ให้แก่อินเดีย แก่ที่สำคัญอีกประการหนึ่ง คือ ภาษาการเริสและภาษาทุชระตี ซึ่งมีอิทธิพลทางตะวันตกของประเทศไทย 2 ภาษาที่ใช้รากศัพท์ต่าง ๆ ของศาสนานาเรน ซึ่งต่างจากภาษาปราการุคท์ที่เป็นภาษาดั้งเดิม

3.3 ศาสนาทุกつか¹⁴

ศาสนาทุกつか เป็นอิทธิพลของชาวนโอดี-อารยัน ฉบับเดิมในรุ่นราวก្សาวตียะกับศาสนานาเรน แม้แต่สถานที่ที่บูติดและประวัติต่าง ๆ ก็จะมีข้อถกถายคลึงกับศาสนานาเรน ดังจะกล่าวต่อไป

¹⁴ S.P.N. Rai Sharma, Op.cit, pp. 68 - 69.

- 5) ทำบุญทำกุศลไว้มาก
 7) ศึกษามาก ๆ
 9) มีวินัยที่ดี
 11) เติมถุงน้ำดื่มตามารยา
 13) ลงเคราะห์อนุเคราะห์ธรรมชาติ
 15) การทำงานแด่ประเทศชาติ
 17) ลงเคราะห์อนุเคราะห์ญาติ
 19) งดเรียนบ้าปักษ์ปวง
 21) ไม่ประมาท
 23) รู้จักกด่อนตน
 25) กตัญญู
 27) อุดหนุน อดอกถัน
 29) ได้พบเห็นสิ่งใดที่ประทับใจ
 31) มีความเพียรพยายามอย่างเต็มที่
 33) เห็นอริยสัจ 4
 35) มีจิตใจมั่นคง
 37) มีจิตไม่หม่นหมอง พ่องไก่อกอต
 38) มีจิตเกยมสำราญ *
- 6) ตั้งตนถูกต้อง
 8) รอบรู้ศึกษาปะนาก ๆ
 10) ชุมชนเดลต์ที่เป็นกุศล
 12) เติมถุงน้ำดื่มตามารยา
 14) การงานไม่ก่อภัยย่อมหย่อน
 16) ประพฤติธรรมโภคยาธรรม
 18) ทำการงานไม่มีโทษ
 20) สำราวน ไม่เสพสิ่งเสพติด
 22) รู้จักการพูนบุญ
 24) รู้จักประมาณ
 26) พัฒนารมณ์ศีกษายานธรรมนำสู่สุข
 28) เป็นผู้ว่าจ่ายรับฟังเหตุผล
 30) เสพวัชรกรรมตามนำสู่สุข
 32) ประพฤติพรมแดนธรรม
 34) ทำประนีพพานให้เห็นแจ่มแจ้ง
 36) มีจิตไม่หล้าไม่โทษ

๓.๓.๕ หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพานแล้ว ศาสนานาทุกแขนงขอเป็น 2 มีการ ให้แก่

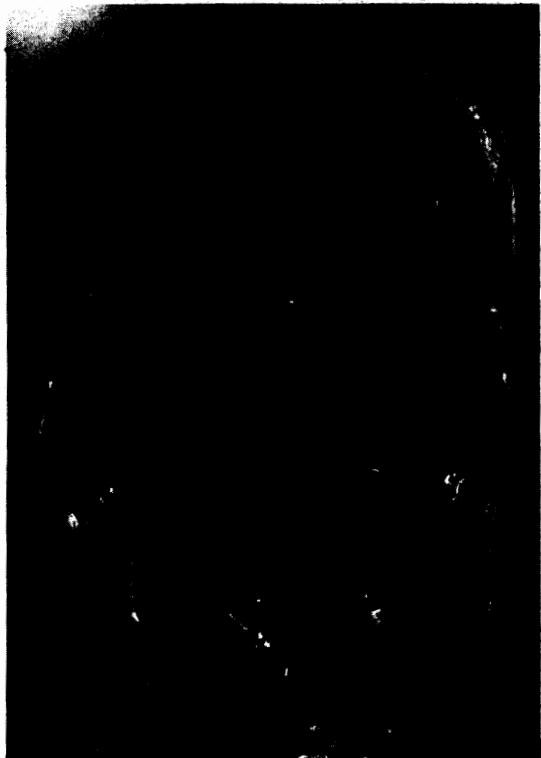
ก. หินayan หรือเอกสาร ให้แก่ นิกราชตั้งเดิน ปฏิบัติตามกฎหรือพระวินัยที่พระพุทธเจ้าตรัสไว้ให้ครั้งครั้งที่สุค�헤ติจะทำให้ พระเกcekที่นับถือศาสนาพุทธนิกายนี้ ให้แก่ ศรีสังฆ หน้า ไทย ลาว เ泽น ອິນດីຍ (บางส่วน) หินayanในประเทศไทยแบ่งออกเป็นมหานิกายและธรรมนิกาย

* สากรณงค์สูตร ๓๘ ประการ

๗. หมายเหตุอ้างอิงว่า ได้แก่ นิเกย์เกิตใหม่ พากนีปฎิรูปคำสอนของพระพุทธเจ้าใหม่ เชื่อตามแนวปฎิรูปที่อาจารย์ได้ทำไว้แล้ว กล่าวคือ เชื่อตามหัวหน้าสำนักจึงได้นามว่า “อาจารย์วา” ประเทศที่นับถือนิกายนี้ ได้แก่ รัฐบดี จีน เกาหลี ญี่ปุ่น เวียดนาม พม่า (บางส่วน) และอินโดนีเซีย (บางส่วน)

3.3.6 ทัศนะของศาสนาพุทธที่มีต่อศาสนาพราหมณ์ คือ คัดค้านพิธีกรรมต่าง ๆ ของพราหมณ์ เช่น การอาบน้ำล้างบาปในแม่น้ำคงคา การฆ่าสัตว์ญูชัยญู การบวงสรวง อ้อนหวาน การบูชาไฟ พระมหาลิขิต พระพราหมณ์ร้างโลก ฯลฯ

3.3.7 ปัจจุบันศาสนาพุทธเก็บสูญหายไปจากแผ่นดินอินเดีย อาจกล่าวได้ว่า เกิดที่นั่นและตายที่นั่น ความจริงศาสนาพุทธเกิดที่อินเดียและยังคงมีชีวิตอยู่ในอินเดีย กล่าวคือ ชาวอินเดียนับถือพระพุทธเจ้าเสื่อมจนเป็นปางหนึ่งของพระนารายณ์ ซึ่งเรียกันว่า “นารายณ์ 10 ปาง” ชาวอินเดียยังคงกราบไหว้พระพุทธเจ้า และเชื่อว่าเป็นปางที่ ๙ ของพระนารายณ์ แต่ก็มีบางเมืองที่นับถือเป็นพุทธล้วน ๆ เช่น เมืองออรังกะบาด ทางเหนือของบอมเบย์ ปัจจุบันตัวเลขผู้นับถือศาสนาพุทธในอินเดียมีไม่น่นอน เพราะถูกร่วงเข้ากับศาสนาอินดูโดยเป็นปางหนึ่งของพระนารายณ์ดังกล่าว

ภาพแกะสลักหินอ่อนตอนประสุต

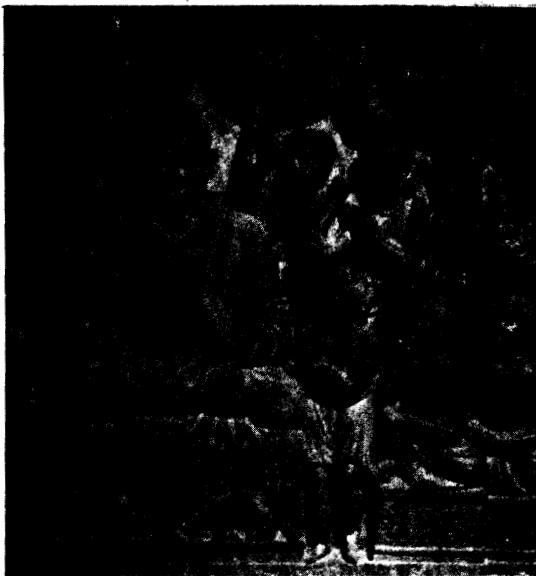
สถานที่บ้านพื้นที่อยุธยาที่ภูเขาคงกคริ เมืองคอน

เจ้าชายสิทธัตถะเสด็จไปศึกษา กิตติปั้นหาระ

ตรีสรุ คิตติปั้นหาระ

แสดงปฐมเกศา กิตติปั้นหาระ

ปรินิพพาน กิตติปั้นหาระ

กิจกรรมการเรียนที่ ๓

1. อารยธรรมอินโด-อารยัน ที่เป็นแม่บทของอารยธรรมต่าง ๆ คืออะไร ให้อธิบาย
พร้อมยกตัวอย่างประกอบ
2. ให้อธิบายถึงเป้าหมายของศาสนาพุทธพร้อมหลักธรรมโดยย่อ

สรุปบทที่ 2

ในสมัยพระเวท เรื่องราวของพวกร่ายนั้นบ่าวสำคัญมาก ชาวอารยันไม่ใช่ชาวอินเดียแต่เป็นพวกรที่อพยพมาจากต่างประเทศ คัมภีร์พระเวทได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับชาวอารยันไว้มาก many อารยันมี 3 กลุ่ม ได้แก่ ยูโรเปียน-อารยัน อิราเนียน-อารยัน และอินโด-อารยัน ทั้งสามกลุ่มนี้เดิมอาศัยอยู่บริเวณภาคกลางของทวีปเอเชียบริเวณทะเลแคลปเปียน ต่อมาจึงได้อพยพไปสู่ที่ต่าง ๆ ของโลก อินโด-อารยัน อพยพมาอาศัยอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย ระยะหนึ่ง หลังจากนั้นจึงอพยพลงมาอาศัยอยู่ตอนกลาง อันได้แก่บริเวณที่รับลุ่มแม่น้ำคงคา และพรมบุตร และได้สร้างอารยธรรมต่าง ๆ มากมาย เช่น ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาเชน ศาสนาพุทธ ฯลฯ นักประวัตศาสตร์บางท่านสรุปว่า “อินเดียเป็นหนึ่งในอารยัน ไม่มีอารยัน ‘ไม่มีอินเดีย’”

ในสมัยมหาภาราย เป็นยุคที่อารยันขยายตัวเต็มที่ตามแหล่งลุ่มแม่น้ำคงคาและพรมบุตร ร้ายณะและมหาการตะได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับสภាពังค์ เศรษฐกิจ และการปกครอง ของพวกร่ายนั้นไว้เป็นอย่างดี บุคคลสำคัญ ๆ ในเรื่องถูกแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกเป็น อารยันหรือริยัง กลุ่มหลังได้แก่ มิลังฆะหรือกราวิชา

เมื่ออารยันได้ตั้งถิ่นฐานเป็นปึกแผ่นตามลุ่มน้ำคงคาและพรมบุตรแล้ว ก็ได้สร้าง อารยธรรมของพวกรคนเองขึ้นมาเรียกว่า อารยธรรมอินโด-อารยัน ที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด ได้แก่ อารยธรรมทางศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์ ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการเป็นศาสนาอินดู ศาสนาเชน และศาสนาพุทธ ศาสนาเหล่านี้เป็นต้นแบบของสถาบัตยกรรม วรรณกรรม จิตรกรรม ประติมากรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นมรดกทางมารดาที่ทุกวันนี้

การฝึกอบรมภาษาไทย

1. จงกล่าวถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดระบบการณ์ พร้อมทั้งวิเคราะห์ถึงผลกระทบต่าง ๆ ที่มีต่อการพัฒนาประเทศในปัจจุบัน
2. จงเปรียบเทียบศาสตร์ชนกับศาสตร์พุทธ เน้นประวัติและหลักธรรม
3. ศรีมูรติประกอบด้วยเทพเจ้าองค์ใด
  1. พระพرحم พระอิศวร พระหารายณ
  2. พระพرحم พระวิชณุ พระหารายณ
  3. พระพرحم พระศิวะ พระอิศวร
  4. พระพرحم พระวิชณุ พระอินทร์
4. การบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ประชาชนเป็นหน้าที่ของคนวาระใด
  1. พราหมณ
  2. กษัตริย์
  3. แพศย์
  4. ศูกร
5. ในฐานะที่ท่านเป็นนักศึกษา ถ้าท่านเป็นชาวอินเดีย ท่านจะอยู่ในขั้นตอนชีวิตขั้นใด
  1. พรหมjarī
  2. คฤหัสส์
  3. วนปรัสร์
  4. สันยาสี
6. คำว่า “ไกวัลย์” ในศาสตร์ชน มีความหมายตรงกับคำใดต่อไปนี้
  1. เกิด
  2. แก'
  3. เจ็บ
  4. ตาย
7. ศิล 5 ข้อที่ 3 ของศาสตร์ชน ตรงกับศิล 5 ข้อใดของศาสตร์พุทธ
  1. ข้อ 1
  2. ข้อ 2
  3. ข้อ 3
  4. ข้อ 4
8. การรับประทานอาหารมังสวิรัติตรงกับคำสอนของศาสตร์พุทธมากที่สุด
  1. พราหมณ
  2. เชน
  3. พุทธ
  4. อินดู

บทที่ ๓ การยธรรมอินเดียกายใต้การปกครองของราชวงศ์

เก้าโครงเรื่อง

1. จักรวรดิโมริยะ

- 1.1 ลักษณะเด่นของการปกครอง
- 1.2 พระเจ้าโภกมหาราช
- 1.3 ความเสื่อมของราชวงศ์โมริยะ

2. จักรวรดิคุปตะ

- 2.1 ลักษณะเด่นของการปกครอง
- 2.2 สภาพการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคม
- 2.3 คุปตะ-สมัยทองในประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ

3. ราชวงศ์莫กุล

- 3.1 การรุกรานของมุสลิม (เตอร์ก)
- 3.2 การรุกรานของมุสลิม (莫古爾)
- 3.3 อิทธิพลของมุสลิมในอินเดีย

สาระสำคัญ

1. ภายหลังพุทธกาลประมาณ 359 ปี อินเดียถูกปกครองโดยราชวงศ์ นั่นคือ ราชวงศ์ โมริยะหรือเมารยะ ราชวงศ์ศุภะ ราชวงศ์กุชาณะ ราชวงศ์คุปตะ ฯลฯ ที่สำคัญที่สุดคือ ราชวงศ์โมริยะและราชวงศ์คุปตะ ได้รวมรวมดินแดนเกือบทั้งหมดประเทศเข้าเป็นจักรวรดิ ภายใต้การปกครองรัฐบาลเดียว

2. อารยธรรมอินเดียภายใต้การปกครองของราชวงศ์เจริญสูงสุดในแบบทุกด้าน ทั้งในสมัยราชวงศ์โมริยะและราชวงศ์คุปตะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสมัยคุปตะได้รับการเรียกว่า “คุปตะ-สมัยทองในประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ”

3. ราชวงศ์โมกุลได้ปกครองอินเดียตั้งแต่ต้นคริสต์ศตวรรษที่ 16 ถึงกลางคริสต์ศตวรรษที่ 19 (1526–1857) หลังจากสิ้นสุดราชวงศ์ มารดกทางวัฒนธรรมที่โมกุลเหลือไว้ให้เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดได้แก่ด้านสถาปัตยกรรม เช่น ทัชมาฮาล หอคอยกุตุบมีนา ด้านภาษา ได้แก่ ภาษาอูร์ดู ซึ่งเป็นภาษาของชาวมุสลิมอินเดียปัจจุบัน

ข้อประสงค์การเรียนรู้

1. เข้าใจลักษณะเด่นการปกครองสมัยราชวงศ์ได้
2. เปรียบเทียบความเจริญสมัยราชวงศ์โมริยะกับราชวงศ์คุปตะได้
3. อธิบายลักษณะเด่นอารยธรรมด้านสถาปัตยกรรมสมัยโมกุลได้

หลังจากพระพุทธเจ้าปรินิพพานประมาณ 359 ปี ได้มีราชวงศ์ต่าง ๆ เข้ามาปกครอง อันเดียวมากมาย ทั้งที่ก่อตั้งขึ้นภายในประเทศและมาจากนอกประเทศ ราชวงศ์ที่สำคัญ ๆ มี ราชวงศ์โมริยะ ราชวงศ์ศุงหะ ราชวงศ์กุชาณะ ราชวงศ์คุปตะ ราชวงศ์ปาละ ฯลฯ และราชวงศ์ ที่สำคัญที่สุด ได้แก่ ราชวงศ์โมริยะ ราชวงศ์คุปตะ ราชวงศ์โมกุล สองราชวงศ์แรกได้มี คุณูปการต่าง ๆ แก่อนเดียวเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพื่อความสามารถรวมแผ่นดินอันเดียวกันทั้ง หมดประเทศเข้าเป็นจักรวรรดิภายใต้การปกครองรัฐบาลเดียว เรียกว่า จักรวรรดิโมริยะและ จักรวรรดิคุปตะ โปรดศึกษารายละเอียดต่อไป

1. จักรวรรดิโมริยะ

เราทราบรายละเอียดเกี่ยวกับจักรวรรดิโมริยะจากหลักฐานสำคัญ 3 อย่าง คือ บันทึก ของเออกอัครราชทูตชาวกรีกชื่อ เมกาสธีเนส (Megasthenes) ซึ่งเป็นตัวแทนของกรีกที่ปาฏลีบุตร ตำราอรรถศาสตร์เขียนโดยเกาภิลัย และศิลปารักษ์ของพระเจ้าอโศกมหาราช

ราชวงศ์โมริยะได้รับการสถาปนาขึ้นเมื่อ 321-184 ปีก่อนคริสตกาลหลังพุทธกาล 359 ปี ผู้ตั้งราชวงศ์คือพระเจ้าจันทรคุปต์จากแผ่นดินโมริยะ กับพระมหาชนชื่อจานกัย หรือเกาภิลัย ปัจจัยสำคัญที่ทำให้จันทรคุปต์ตั้งราชวงศ์โมริยะได้สำเร็จ คือ อินเดียสมัยนั้นไม่มีเอกสาร บ้านเมืองตกอยู่ในภาวะไร้อำนาจ หลังจากการรุกรานของพระเจ้าอเล็กซานเดอร์ชาวกรีก ราชวงศ์โมริยะได้กล้ายเป็นจักรวรรดิโมริยะอันกว้างใหญ่ไฟศาลาครอบคลุมอันเดียวกันทั้ง ประเทศ ก็ เพราะความสามารถของกษัตริย์ เช่น จันทรคุปต์ และอโศกมหาราช

1.1 ลักษณะเด่นของการปกครอง การปกครองในสมัยนี้ที่เด่นที่สุด คือ ไม่ใช่ระบบ สมบูรณ์แบบสิทธิราชย์ อาจกล่าวได้ว่าเป็นประชาธิปไตยโดยที่เดียว กล่าวคือ กษัตริย์ผู้ ปกครองไม่ดำรงตนอยู่ในฐานะสมมติเทพ ทรงกันข้ามกลับปกครองเสมือนเป็นผู้รับใช้ประชาชน เอาใจใส่ดูแลประชาชนเป็นอย่างดี เห็นประโยชน์ของประชาชนมากกว่าประโยชน์ตน และยัง ให้สิทธิแก่ประชาชนในการถอดถอนออกจากตำแหน่งเมื่อ กษัตริย์ประพฤติตัวไม่เหมาะสม สมดังท่านเยาว์ล้า หรือ กล่าวไว้ในหนังสือ พนอินเดีย ว่า “กษัตริย์ในสมัยราชวงศ์ โมริยะ ไม่ปกครองประเทศแบบสมมติเทพ ในพิธีราชภิเชก กษัตริย์จะต้องปฏิญาณตนแก่ ประชาชนว่า หากเรา/กกรองท่านด้วยการกดขี่แล้วใช้ร้ายให้เราอย่าได้ไปเกิดในสวรรค์ ชงอย่างนี้ชีวิต และชงอย่างนี้ลูกหลานสืบตระกูลเลย... ความสุขของพระองค์อยู่ที่ความสุขของ ประชาชน สวัสดิภาพของกษัตริย์อยู่ที่สวัสดิภาพของประชาชน สิ่งใดที่ให้ความสุขแก่กษัตริย์ จะถือว่าสิ่งนั้นไม่ดีงาม แต่สิ่งใดที่ให้ความสุขแก่ประชาชนจะถือว่าเป็นสิ่งที่ดีงาม... ถ้ากษัตริย์

ประพฤติมิขอนแล้ว ไซร์ ประชาชนย่อมมีสิทธิที่จะก่อตัณและแต่งตั้งบุคคลอื่นแทนได้เสมอ”¹⁵

ในการบริหารงานปกครอง พระเจ้าจันทรคุปต์ได้นัดการปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นสำคัญ กล่าวคือ มีการแบ่งพื้นที่ออกเป็นอำเภอและจังหวัด แต่ละจังหวัดมีข้าหลวงใหญ่ปกครอง โดยทั่วไปข้าหลวงใหญ่มักเป็นเชื้อพระวงศ์หรือผู้ที่กษัตริย์ไว้วางพระทัย ระบบราชการในสมัยนี้ ก้าวหน้ามากพอสมควร เช่น มีการสำรวจสำมะโนครัว อสังหาริมทรัพย์ และมีผู้ตรวจสอบราชการ ประชาชน ตลอดจนชนต่างชาติซึ่งเดินทางผ่านก็ต้องมีใบผ่านทางด้วย คล้ายคลึงกับระบบการเมืองในปัจจุบันนั้นเอง ยิ่งกว่านั้นยังมีนักสืบหัวราชอาณาจักรอีกด้วย¹⁶

พระเจ้าจันทรคุปต์สืบราชสมบัติเมื่อ 297 ปีก่อนคริสตกาล พระเจ้าพินทุสาร ราชโอรสเป็นผู้สืบราชสมบัติแทน และได้ขยายอาณาเขตไปตลอดเทือกเขาในเขียงทางตะวันตก ทางใต้ได้พื้นที่ที่ราบสูงเดคเข้าเกือบทั้งหมด อย่างไรก็ต้องมีราชวงศ์ไมริยะเจริญสูงสุดในสมัย พระเจ้าอโศกมหาราชซึ่งเป็นโอรสของพระเจ้าพินทุสาร

1.2 พระเจ้าอโศกมหาราช กษัตริย์ที่ยิ่งใหญ่ที่สุดในราชวงศ์ไมริยะ คือ พระเจ้าอโศกมหาราช โอรสพระเจ้าพินทุสาร สืบราชสมบัติต่อจากพระบิดาระหว่าง 274–237 ปีก่อนคริสตกาล พระราชกรณียกิจที่สำคัญ ๆ ของพระองค์ที่ปรากฏในวรรณกรรมต่าง ๆ และคิลาราภิกของพระองค์เอง มีดังต่อไปนี้

1.2.1 ทรงทำสังคมขยายดินแดนขึ้นไปทางเหนือ ได้อาพกานิสถาน แคชเมียร์ เนปาล สิจิม และดินแดนภาคเหนือทั้งหมด ทางใต้ขยายเขตไปจนถึงแม่น้ำกฤษณา

1.2.2 ทรงรบชนะพากาลิง卡 (Kalinga) ในแคว้นโอริสสา ทำให้มีผู้เสียชีวิต มากมายหลายแสนคน และทรงจับไว้เป็นเชลยศึกมากกว่า 150,000 คน หลังสงครามกาลิง卡 พระองค์ปรับเปลี่ยนนโยบายในการบริหารใหม่ โดยเปลี่ยนจากนโยบายรุกรานมาเป็นธรรมวิชัย

1.2.3 ทรงปกตรองราชภูมิแบบบิดาปกตรองบุตร ปราภูมิธรรมเจริญที่เสาหิน ของพระองค์... เราจะต้องปกตรองโดยธรรม จะต้องบริหารโดยธรรม จะต้องให้ประชาชน ชื่นชมโดยธรรม และจะคุ้มครองประชาชนโดยธรรม...

1.2.4 ทรงปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย การลงโทษผู้กระทำผิดให้เหมาะสม

1.2.5 ทรงทำนุบำรุงพุทธศาสนา พระองค์เองทรงเป็นพุทธามาภ

¹⁵ เยาว์สาส เนห์รู, พนอันอินเดีย, เล่ม 1 หน้า 415–416.

¹⁶ ประวัติศาสตร์ บุญประเสริฐ, ประวัติศาสตร์อิหริยาقي, หน้า 159.

1.2.6 ทรงส่งสมณทุกหล่ายคณะไปเผยแพร่พุทธศาสนาอย่างต่างแดน เช่น ส่งพระมหินตร์เดระและเจ้าหนูปิงสังฆมิตตาไปสังก�� ส่งพระโสณะและพระอุตตราไปยังสุวรรณภูมิ(พม่า มองง ไทย) และส่งพระมหารักขิตไปยังกรีกและซีเรีย

1.2.7 ทรงสร้างสัญจิสูป
ที่เมืองสัญจิในรัฐมัชymประเทศ เพื่อ
บรรจุอฐิพระโมคคลานนและพระสารี
บุตร

1.2.8 ทรงสร้างเสาหิน
 Jarvisหลักธรรมของพระพุทธศาสนา
 มากมาย กระจายอยู่ทั่วอินเดีย เรียกว่า
 Asoka's Pillars

1.2.9 ทรงสร้างวัดมากมาย
 หลายแห่ง

1.2.10 ทรงให้สังคายนา
 พระไตรปิฎก Jarvisเป็นลายลักษณ์-
 อักษรเป็นครั้งแรก

1.2.11 สัญลักษณ์ต่าง ๆ
 ของพุทธศาสนาเกิดขึ้นในสมัยนี้ เช่น
 เสมารมจักร (หมายถึงการแสดง
 ปฐมเทศนา) ดอกบัว (หมายถึงประศุติ)
 ตันโพธ์ (หมายถึงที่ตรัสรู้)

สัญจิสูป

1.2.12 ทรงมีขันติตามทางศาสนา กล่าวคือ พระองค์ทรงให้เสริมภาพแก่ประชาชน
 ในการนับถือศาสนา

1.2.13 ในด้านสาธารณสุข ทรงสร้างโรงพยาบาลและโอลิฟศาลาหลายแห่ง และ
 ทรงส่งเสริมการแพทย์

1.2.14 ทรงให้เลิกพิธีกรรมต่าง ๆ และส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติธรรมะแทน
 โดยเน้นหลักปฏิบัติบุชาสำคัญกว่าอาคมบุชา เช่น ประพฤติดอนอย่างดีต่อท้าสและผู้รับใช้ เคราะห์
 ครูบาอาจารย์ อนุรักษ์ธรรมชาติ เลี้ยงดูบิดามารดา เป็นต้น

1.2.15 ทรงอนุรักษ์ชีวิตสัตว์ ทรงออกกฎหมายห้ามล่าสัตว์ป่าและห้ามฆ่าสัตว์บางชนิด เช่น นกยูง ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แห่งราชวงศ์โมริยะ ปัจจุบันนี้นกยูงได้กลับคืนมาในประเทศไทย

1.3 ความเสื่อมของราชวงศ์โมริยะ พ่อสันธาราชพระเจ้าโศกมหาราช アナจักร อันยิ่งใหญ่ของพระองค์ก็แตกแยกและเสื่อมถอยไปในที่สุด ซึ่งมีสาเหตุสำคัญ ๆ คือ นโยบายการปกครองแบบธรรมชาติผลประโยชน์พากเพียรมนุษย์ กองทัพอ่อนแอมาก アナจักรก็รังสิงห์ เกินไปดูแลไม่ทั่วถึง รัฐบาลกลางไม่เข้มแข็ง แตกแยกกัน เห็นได้จากโกรสของพระองค์แบ่งกันปกครองพื้นที่ องค์หนึ่งปกครองเมืองหลวง อีกองค์ไปครองแคว้นทางตะวันตกเฉียงเหนือ และที่สำคัญที่สุดคือถูกเสนอเป็นบุตรมิตร (Pushyamitra) ยึดอำนาจ และได้ตั้งราชวงศ์ศุภะปกครองอินเดียในเวลาต่อมา¹⁷

กิจกรรมการเรียนที่ 1

1. ที่ว่า “การปกครองในสมัยพระเจ้าโศกมหาราชเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด” นั้น ท่านเข้าใจว่าอย่างไร

2. ความเสื่อมของราชวงศ์โมริยะมีสาเหตุมาจากอะไรบ้าง

2. จักรวรรดิคุปตะ (ค.ศ. 320—535)

หลังจากราชวงศ์โมริยะเสื่อมลงเป็นเวลาหลายร้อยปี ได้มีหล่ายราชวงศ์พญาโยมจะสถาปนาอาณาจักรขึ้นของตนเองขึ้น แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ มีเพียงราชวงศ์คุปตะเท่านั้นที่สามารถสร้างอาณาจักรขึ้นของตนเองได้สำเร็จจนกลายเป็นจักรวรรดิอันยิ่งใหญ่ และได้รับนามว่า “คุปตะ-สมัยทองของอินเดียโบราณ”

2.1 ลักษณะเด่นของการปกครองสมัยคุปตะ กษัตริย์ทุกองค์ดำรงตนในฐานะเป็นสมมติเทพซึ่งอวตารมาจากพระผู้เป็นเจ้ามาปักครองอาณาประชาราชไว้ ศิลปาริเวศเมืองอัลลายะนาดกล่าวไว้ว่า พระเจ้าจันทรคุปต์มีลักษณะเท่าเทียมกับพญาโยม พระอินทร์ หัวกุเวร หัววราณ (หัวสีเรียกว่าจดุลิกบาล) ในวรรณกรรมสมัยคุปตะ โดยสรุป กษัตริย์ในสมัยนี้ อวตารมาจากพระวิษณุมาปักครองอาณาประชาราชไว้ในรูปแบบราชาริบไตย กษัตริย์ที่

¹⁷Majumdar, R.C. Ancient India, pp. 238 – 239.

ສໍາຄັນໃນສມພຍນີ້ 5 ອົງກ ຄືອ

1. ຈັນກຽບປົດ ທີ 1 ດ.ສ. 320–330
2. ສມຖາກຽບປົດ ດ.ສ. 330–375
3. ຈັນກຽບປົດ ທີ 2 ດ.ສ. 375–415
4. ຖຸມາກຽບປົດ ດ.ສ. 415 – ລັດກຽບປົດເລືອນລາງ
5. ສການທະກຽບປົດ ດ.ສ. ລັດກຽບປົດເລືອນລາງ – 535

2.2 ສກາພກາຮປກຄຮອງ ເກຣມຫຼຸກິຈ ແລະສັງຄມ

2.2.1 ກາຮປກຄຮອງ ມີສູນຍົກລາງອຸໝູທີ່ເມືອງຫລວງ ມີພຣະເຈົ້າແຜ່ນດິນເປັນປະນຸງ
ກາຮປກຄຮອງສ່ວນທ້ອງຄືນແປ່ງອອກເປັນເກຣະ (ມະນາລ) ແຕ່ລະເກຣະມີຫລາຍປະເກຣະ (ອໍານາໂອ) ເຈົ້າເມືອງ
ຕ່າງໆ ປກຄຮອງກັນແອງ ເພີຍແຕ່ອ່ອນນົມດ່ອນຄົນຕ່ອນເມືອງຫລວງແລະສ່ົງບຣະນາກາຮເທົ່ານັ້ນ

2.2.2 ສກາພເກຣມຫຼຸກິຈ ເກຊທຣກຣມເປັນອາຮີພໍລັກ ອຸດສາຫກຣມສິ່ງທອເຮີມເຈົ້າ
ຮູ່ງເຮືອງ ສູນຍົກລາງກາຮທອດ້າວອຸໝູທີ່ເບັງກອລ ອຸ່ນຮັຈ ພາຮານສີ ແລະທາງກາຄໄດ້ຂອງປະເກຣະ ກາຮ
ຄ້າຂາຍສ່ວນໃໝ່ໃຊ້ເກວຍນໃນກາຮຂນສ່ງ ສູນຍົກລາງກາຮຄ້າ ຄືອ ພາຮານສີ ໄກສັນພີ ສາວັດຖື ມີຄິລາ
ໄພສາລີ ດຍາ ມຸຖາ ສິນຄ້າທີ່ສໍາຄັນ ໄດ້ແກ່ ຜ້າຜ້າຍ ນ້ຳວ່າ ຂ້າວສາລີ ເກຣີອງເກຣະ ເພື່ອ ພລອຍ ເກລືອ
ຢູ່ລູ

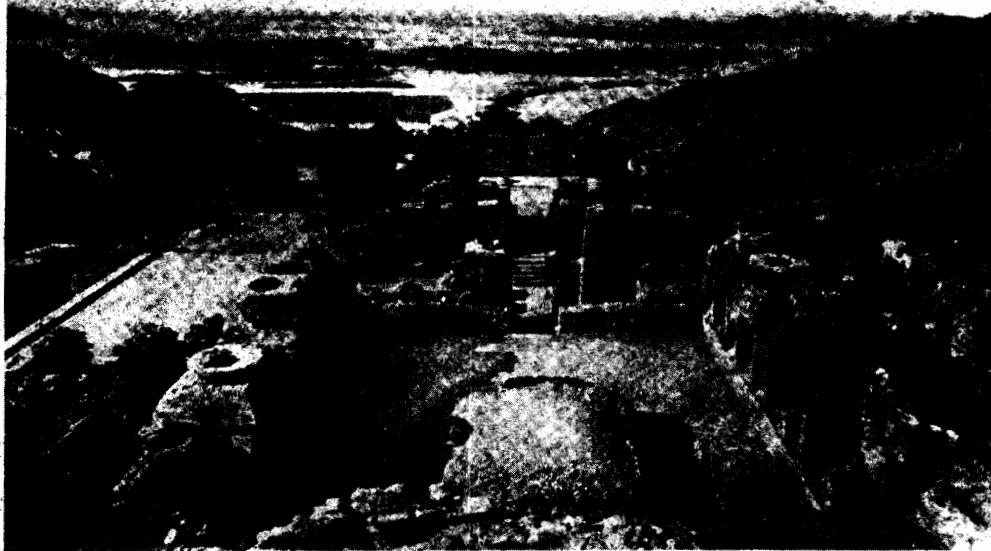
2.2.3 ສກາພສັງຄມ ມີກາຮປົງບົດຕາມໂຄຮງສ້າງກາງສັງຄມແບບວຽກຮະອຍ່າງຄຽງຄວັດ
ເພຣະຜູ້ປກຄຮອງໄດ້ຈັດຮະເບີນທາງສັງຄມໃໝ່ ກລ່າວຄືອ ໃຫ້ແຕ່ລະວຽກຮະຈຳກັດອຸໝູແຕ່ໃນອາຮີພ
ຂອງຄົນແອງເທົ່ານັ້ນ ອຍ່າງໄກ້ຕາມ ໃນໜ່ວງກາງສມພຍຄຸປະຕະ ໂຄຮງສ້າງແລະກຽດຕ່າງໆ ຂອງສັງຄມ
ສັບສົນວຸ່ນວາຍນາກ ສູງກາຈາກທ້າທີ່ພຣາມນີ້ໄດ້ໃນບາງແໜ່ງ ກັຊຕຣີຍ້ອຈາຈີເປັນຄຽນກາອາຈາຍໄດ້
ເປັນດັນ

ຄາສນາຍືນດູໄດ້ຮັບກາຮພັນນາມາຈັກພຣາມນີ້ເປັນຄາສນາປະຈໍາຕົ້ນຂອງຫ້າວຄຸປະຕະ
ບາງຄັ້ງນັກປະວິຕາສຕ່ຣີເຮັກຍຸດນີ້ວ່າຍຸດຍືນດູໃໝ່ ຜູ້ນັບຄືອຄາສນາຍືນດູຖຸກຄົນຕ້ອງເກຣພູ່ນໍາຫາ
ພຣະຜູ້ເປັນເຈົ້າ 3 ອົງກ ຄືອ ພຣະຄົວ ພຣະພຣາມ ພຣະວິຫະພຸ ຜົ່ງເຮັກກວ່າ ຕຣິນູ່ຣີ ນອກຈາກນີ້ຕ້ອງ
ປົງບົດຕາມອາຄຣມ 4. ປະກາຮ ຄືອ ພຣາມຈາຣີ (ວິຍຕືກໜາ) ຄຖ້ຫສົກ (ວິຍຄຣອງເຮືອນ) ວນປຣສົກ
(ວິຍສັງຄມສົງເຄຣະໜີ) ສັນຍາສີ (ວິຍເສີຍສະລະ)¹⁸

¹⁸ກວ່າ ກວ່າວາ, ເຮືອງເຄີມ, ພັນ 115.

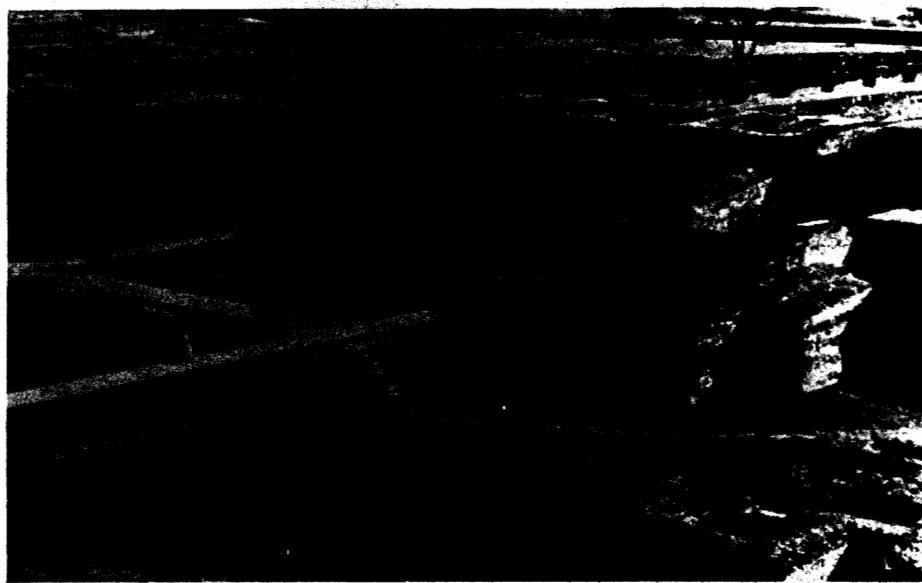
2.3 คุณะ—สมัยทองในประวัติศาสตร์อินเดียโบราณ สมัยคุณะเป็นสมัยทอง (Golden Age) เพราะมีสิ่งต่าง ๆ เจริญรุ่งเรืองมากมาย แยกกล่าวได้เป็นข้อ ๆ ดังนี้

2.3.1 ด้านวิชาการ สมัยนี้วิชาการเจริญรุ่งเรืองมาก เห็นได้จากมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น ตักศิลา นาลันดา วิกรมศิลา อะชันดา พาราณสี เมืองที่เป็นศูนย์กลางการศึกษา คือ ป้าภูลิบุตร อุชเชนี วัลลภากี เป็นศูนย์กลางการศึกษาวรรณคดี ปรัชญา คณิตศาสตร์ โทรасาสตร์ วิทยาศาสตร์ พาราณสี มถุรา กัสสี เป็นศูนย์กลางการศึกษาวิชาสิ่งศักดิ์สิทธิ์และเทพมนตร์ เมืองสัญจิเป็นศูนย์กลางการศึกษาพุทธศาสนา

มหาวิทยาลัยตักศิลา

2.3.2 ด้านวรรณกรรม วรรณคดีสันสกฤตเจริญรุ่งเรืองมาก กวีที่สำคัญในสมัยนี้ คือ กัลิทาส (Kalidasa) เป็นนักกวีในสมัยพระเจ้าจันทรคุปต์ที่ 2 กัลิทาสมีความรู้แต่กذاณในการแต่งโคลง ฉันท์ กพาทย์ กลอน บทละคร ศกุนตลาเป็นบทละครชั้นเอกของยุค มีผู้แปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. 1789 แม้แต่ชาวเยอรมนีก็ยังรู้จักวรรณกรรมเรื่องศกุนตลา ใน การเขียนอุปรากรเรื่อง เฟาส์ต (Faust) เพราะใช้เป็นแบบในการสร้างบทนำ สำหรับประเทศไทยของเรา พระบาทสมเด็จพระมกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ทรงแปลและนิพนธ์เป็นภาษาไทย นอกจากศกุนตลาแล้ว ยังมีเทพนิยาย นิทานและนิยายพื้นบ้านต่าง ๆ อีกมากมาย เช่น ปัญจันคระ เป็นต้น

ชากรักหักพังมหาวิทยาลัยนาลันดา

2.3.3 ด้านคณิตศาสตร์ ในสมัยนี้พบว่าคณิตศาสตร์เจริญรุ่งเรืองมาก เพราะมีนักคณิตศาสตร์ชื่อ อารยภัท (Aryabhatta) ซึ่งเป็นผู้มีชื่อเสียงมาก สามารถพิสูจน์ได้ว่าโลกกลม และโคจรรอบดวงอาทิตย์ เพื่อเป็นเกียรติแก่นักคณิตศาสตร์ผู้นี้ อินเดียจึงตั้งชื่อดาวเทียมดวงแรกของตนอย่างว่า “อารยภัท”

2.3.4 ด้านคณิตศาสตร์ มีนักคณิตศาสตร์ชื่อดังอญี่ 2 คน คือ อารยภัทและพระหมคุปต์ อารยภัทเป็นทั้งนักคณิตศาสตร์และคณิตศาสตร์ เป็นผู้คิดระบบบทนัดยน (Decimal System) ได้เป็นคนแรกของโลก ถือว่าเป็นมรดกขั้นสำคัญของโลกที่เดียว ต่อมาชาวอาหรับได้นำไปเผยแพร่ในยุโรป

2.3.5 ด้านวิทยาศาสตร์ ได้มีการค้นพบวิธีทำสูตร ซีเมนต์ และประดิษฐกรรมต่าง ๆ มากมาย รวมทั้งการเชื่อมเหล็กให้เป็นแผ่นเดียวกัน ได้อย่างสนิท

2.3.6 ด้านการแพทย์ ในสมัยคุปตะพบว่าวิชาการแพทย์เจริญรุ่งเรืองมาก เช่นกัน เพราะแพทย์มีวิธีการและเทคนิคในการรักษาโรคสูง โดยเฉพาะการผ่าตัดมีการรักษาความสะอาดและป้องกันเชื้อโรคอย่างเคร่งครัด การใช้ยาประเภทต่าง ๆ นับว่าก้าวหน้ามาก แพทย์อินเดียมีความสามารถและรู้จักใช้ยาหลายชนิดก่อนยุโรป และยานางชนิดยังคงใช้รักษา마나 ถึงปัจจุบัน 医药ที่มีชื่อเสียงในสมัยนี้ คือ อารักษะและพระหมคุปต์ เป็นผู้ชำนาญด้านยาอายุรเวช¹⁹

¹⁹ ประวัติศาสตร์ มนุษยประเสริฐ, เว่องเดิม, หน้า 208.

2.3.7 ด้านศิลปกรรม มีการสร้างพระพุทธรูปทั่วประเทศอินเดีย ศิลปะคุณตระเป็นศิลปะที่สวยงามและเป็นต้นแบบของการสร้างพระพุทธรูปในหลายประเทศในเอเชียตะวันออกและเอเชียใต้ รวมทั้งประเทศไทย²⁰ การสร้างพระพุทธรูปครั้งแรกเกิดขึ้นในสมัยคันธาระสร้างในรัชกาลพระเจ้ากนิษกะ ราชวงศ์กุชานะ ก่อนคุณตระประมาณ 120 ปี

2.3.8 ด้านจิตกรรม มีภาพวาดจิตกรรมฝาผนังและภาพถ่ายแกะสลักตามฝาผนังของเทวสถาน พุทธสถานทั่วอินเดีย ตัวอย่างที่สวยงาม คือ จิตกรรมฝาผนังที่ถ้ำอะชันตาห่างจากบอมเบย์ไปทางเหนือประมาณ 200 กิโลเมตร และที่ภูเขาสิกิริยา (Sigiriya) ในลังกา

จักรพรรดิคุณตระเริ่มเสื่อมลงเมื่อปี 454 เป็นต้นมา จนถึงปี 535 บทบาทของจักรพรรดิอันยิ่งใหญ่ก็ปิดฉากลงคงเหลือไว้แต่รากทางอารยธรรมและวัฒนธรรมต่าง ๆ ในแผ่นดินอินเดียให้พวงเราได้ศึกษาในปัจจุบัน

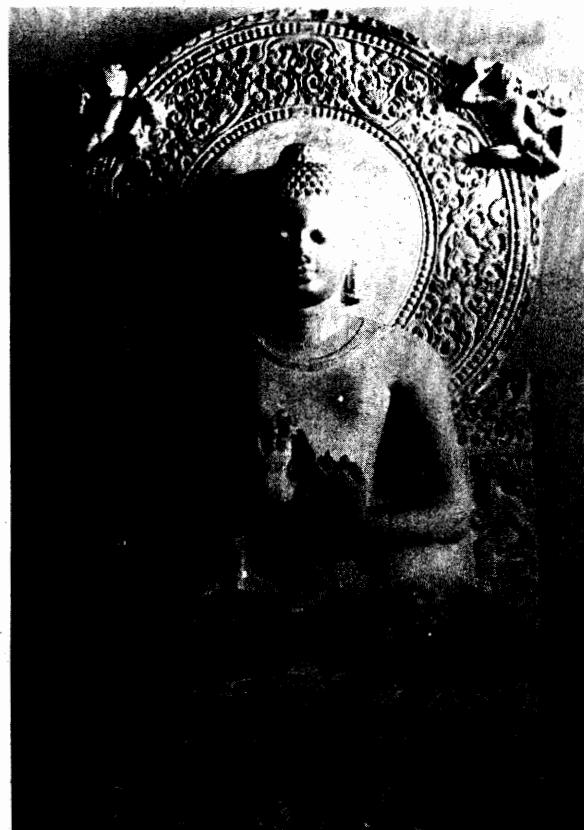

เคียวพระพุทธรูปสมัยคันธาระ

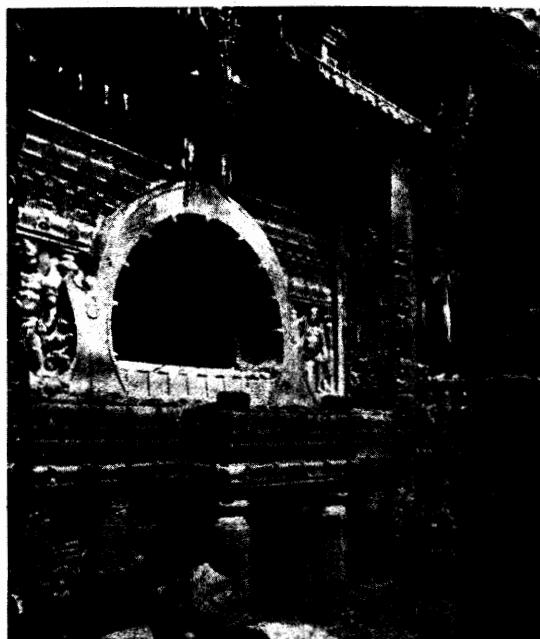

เคียวพระพุทธรูปสมัยคันธาระ

²⁰ คำรังราชานุภาพ, กรมพระยา, ตำนานพระพุทธเจดีย์, หน้า 160–161.

ปางตรัสรู้ ศิลปะคุปตะ

ภาพแกะสลักถ้ำอะชันดา ศิลปะคุปตะ

จักรกรรมฝาผนัง ภาพพูนกในเวสสันดรชาดก
ศิลปะคุปตะ

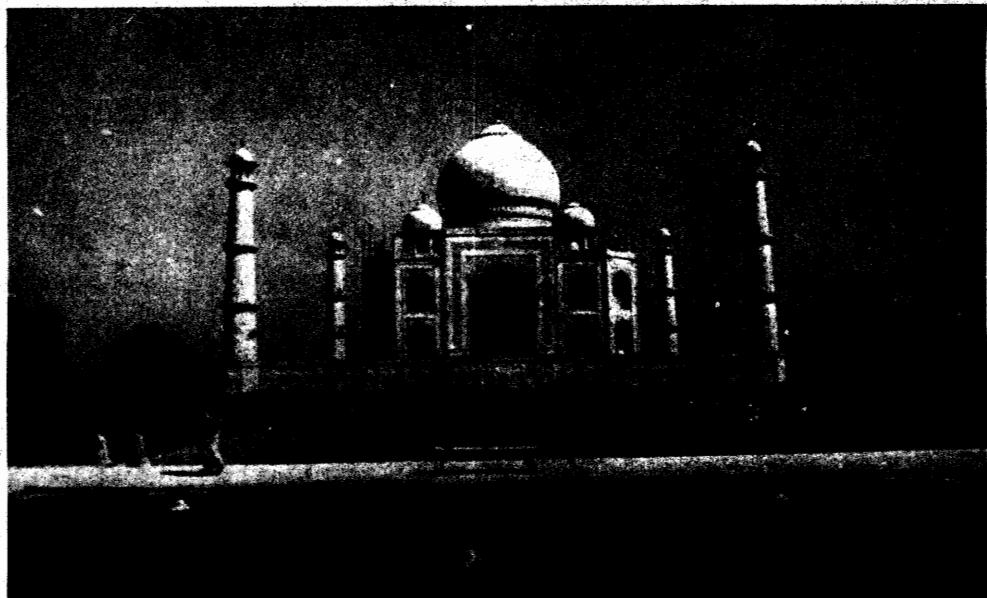
กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. ศกุนตลาคืออะไร มีความสำคัญอย่างไรบ้าง
2. อารยภัททะคืออะไร มีความสำคัญในประวัติศาสตร์อย่างไรบ้าง

3. ราชวงศ์โมกุล

3.1 การรุกรานของมุสลิม (เตอร์ก) ประมาณคริสต์ศตวรรษที่ 8 เป็นระยะเวลาที่ศัตกรายนอกบุกรุกเข้ามาสู่อินเดียอีก พากแรก ได้แก่ มุสลิมเชื้อสายเตอร์ก (ตูรกี) จากอัฟغانistan บุกเข้ามาทางแคว้นปัญจายัน ยึดครองแคว้นนี้ ตั้งเป็นอาณาจักร มีเมืองละชอร์เป็นเมืองหลวง แต่ก็ได้รับการต่อต้านอย่างหนักจากเชื้อสายราชวงศ์ราชบุตร ซึ่งครองอำนาจอยู่หลายแคว้น และได้ตั้งราชวงศ์สุลต่านปักกองเดลี 3 ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์ท่าส ราชวงศ์คลจิ และราชวงศ์ตุกลัก หลังจากนั้นเป็นการบุกรุกของพากมงโกล ทายาทพระเจ้าเจงกิสข่านชื่อ พระเจ้าไทมูร์ (Timur) ซึ่งบุกเข้ามายังเดลีได้เมืองเดลี และกวาดต้อนชั่งผู้มีอิทธิพลคนญัตติไปเป็นเชลยสร้างเมืองใหม่ในเปอร์เซีย และตูรกีสถาน

3.2 การรุกรานของมุสลิม (โมกุล) ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 (ค.ศ. 1526) ราชวงศ์โมกุล (Mughal) ได้ครอบครองอินเดียจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 (ค.ศ. 1857) ราชวงศ์นี้เป็นมุสลิมสายมงโกล มีกษัตริย์ปักกอง 6 องค์ เริ่มด้วยกษัตริย์บานูร์, หุmayan, อักบาร์, จา汗กีร,

ทั้นมาหาอ 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก

ชาห์เจชาน และโอังเช็ป ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ คนไทยเรารู้นูมากรที่สุดคือ “ทัชมาฮาล” ซึ่งสร้างในรัชสมัยของพระเจ้าชาห์เจชาน นับเป็นสถาปัตยกรรมเด่นที่สุด และ จัดอยู่ในอันดับ 1 ใน 7 สิ่งมหัศจรรย์ของโลก

กษัตริย์ในราชวงศ์โมกุลที่มีชื่อเสียงมากที่สุดและเป็นที่ยอมรับของคนทุกฝ่ายจนได้รับการเฉลิมพระเกียรติว่า “มหาราช” คือ พระเจ้าอักบาร์ (King Akbar The Great)

พระเจ้าอักบาร์เป็นกษัตริย์มุสลิมราชวงศ์โมกุลพระองค์เดียวในจำนวน 6 องค์ ที่ได้รับการเฉลิมพระเกียรติว่า “มหาราช” เพราะมีพระราชการถี่ยิกิจสำคัญ ๆ ที่ควรกล่าวถึง ดังนี้

3.2.1 ด้านการปกครอง พระเจ้าอักบาร์ทรงปกครองด้วยระบบราชอาชีปัตย มีอัครมหาเสนาบดีเป็นผู้ช่วย หน้าที่สำคัญของผู้ช่วย คือ ดูแลเรื่องการศาล ทหาร และราชการ ทั่วไป เช่น เก็บภาษี และอื่น ๆ ในส่วนภูมิภาค ทรงแบ่งการปกครองออกเป็น 15 แผ่นดิน ทรง คัดบุคคลผู้มีความสามารถเข้ารับราชการตรงตามความสามารถของผู้สมัคร โดยไม่คำนึงถึง เชื้อชาติและศาสนา เนื่องจากในราชสำนักของพระองค์มีข้าราชการทั้งมุสลิมและชนครุเป็น จำนวนมาก ทรงให้ความเสมอภาคแก่ชนครุทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม พระเจ้า อักบาร์ทรงทรงอภิเชกสมรสกับเจ้าหญิงราชบุตร พระธิดาเจ้าเมืองไชยปูร์ซึ่งเป็นชนครุ

3.2.2 ด้านเศรษฐกิจ พระเจ้าอักบาร์ทรงลดภาษีการค้าให้พ่อค้าเพื่อสนับสนุน การค้าและเพื่อบังคับการเลี้ยงภาษีของพ่อค้า เพื่อเป็นการส่งเสริมการค้า ทรงสร้างถนน มากมายหลายสาย อีกทางหนึ่ง ทรงเปลี่ยนแปลงระบบการเสียภาษีจากสิ่งของเป็นเงินทอง ซึ่งเป็นไปตามหลักสากลมากขึ้น เกี่ยวกับการเกษตร โปรดให้เพิ่มพื้นที่ปลูกพืชเกษตรมาก ยิ่งขึ้น

3.2.3 ด้านศาสนา พระเจ้าอักบาร์ทรงเป็นมุสลิมโดยกำเนิด* แต่พระองค์ทรงมี ขันเดิรรมทางศาสนา ก่อตัวคือ ทรงให้เสริกวิพากษ์การนับถือศาสนาแก่ชนทุกชน แม้แต่ในราชสำนัก ยังโปรดให้ประกอบพิธีทางศาสนาชนครุได้อย่างเสรี ทรงโปรดให้นำวัวเข้ามาในราชสำนักได้ และทรงยกพระธรรมรัตน์ห้ามฆ่าวัวด้วย สรุปว่าพระเจ้าอักบาร์ทรงเป็นอิสลามิกันและทรงเป็น อัครศาสนูปถัมภก

*ศาสนาอิสลามมี 2 นิกายใหญ่ คือ สุนนีหรือซุนนี และชีอะห์ มีกำเนิดจากชาติอาระเบีย ในอินเดียเกิด นิกายใหม่ขึ้นเรียกว่า ซูฟี (Sufi) พระเจ้าอักบาร์มีพระบิดานับถืออิسلامนิกายสุนนี พระมารดาเป็น อิสลามนิกายชีอะห์ ส่วนพระองค์เองประศุติในอินเดีย จึงทรงนับถืออิسلامนิกายซูฟีโดยปริยาย

3.2.4 ด้านศิลปวิทยาการ พระเจ้าอักบาร์ทรงสนพระทัยในด้านวิชาการเป็นอย่างมาก และทรงมีความจำอย่างดีเยี่ยม แม้จะไม่รู้หนังสือก็ตาม แต่ก็สนพระทัยในหนังสือต่าง ๆ มากจึงโปรดให้สร้างหอสมุดขนาดใหญ่บรรจุหนังสือได้ 24,000 เล่ม โปรดให้ตั้งกองแปลเพื่อแปลคำราเบอร์เชีย พงศาวดารเตอร์ก คัมภีร์อัثارพเวท รามายณะ และมหาภารตะ และคัมภีร์ของศาสนาคริสต์บางตอนที่บาทหลวงคริสต์นำมาสู่ราชสำนัก²¹

3.2.5 ด้านสถาปัตยกรรม พระเจ้าอักบาร์ทรงสร้างเมืองหลวงชื่อฟ่าเทปูร์ สิกิรี (Fathepur Sikri) บนเนินเขาซึ่งเป็นมรดกทางสถาปัตยกรรมที่งานเด่นจะเป็นทั้งป้อมปราบศัตรู ลักษณะเด่นของพระราชวังฟ่าเทปูร์ สิกิรี เป็นศิลปะอินเดียโดยแท้ แทนที่จะเป็นศิลปะแบบมุสลิมเหมือนบรรพบุรุษของพระองค์เคยสร้าง นอกจากนี้ยังมีสถาปัตยกรรมต่าง ๆ มากมายบริเวณภาคกลางของอินเดีย

3.2.6 บุคลิกภาพของพระเจ้าอักบาร์

- ก. ไม่ทรงอาหารมาครัวยกผู้ใด
- ข. ทรงให้อภัยแก่คนทุกประเภท
- ค. เป็นกษัตริย์ที่ทรงเสน่ห์เป็นที่รักของผู้คนเห็น
- ง. สามารถเอาชนะใจผู้ใต้บังคับบัญชาได้อย่างดีเยี่ยม
- จ. โปรดเสวยพระกระยาหารประเทกพิชัพ ก ผลไม้มากกว่าประเทกเนื้อ—ปลา
- ฉ. ได้รับพระนามว่า จอมจักรวาล เพราะเป็นที่รักของคนทุกแห่งพันธุ์ ปัจจุบันได้รับนามว่า “มหาราช”

ปลายรัชกาลของพระเจ้าอักบาร์ ได้เกิดกบฏ ราชโอรสแย่งชิงอำนาจกัน ชาหันกีร ราชโอรสได้ครองอำนาจเมื่อพระชนมายุได้ 36 ปี

3.3 อิทธิพลของมุสลิมในอินเดีย²²

3.3.1 ด้านภาษา มุสลิมนำเอาภาษาสันสกฤต ภาษาอารบิก และภาษาเบอร์เชียเข้ามาผสมกันเป็นภาษาใหม่ เรียกว่า “อูร์คุ” ซึ่งเป็นภาษาที่ชาวมุสลิมใช้พูดกันในอินเดียปัจจุบัน

3.3.2 ด้านวิชาการ ชาวอินเดียได้รับอิทธิพลมุสลิมในเรื่องการคำนวณเส้นละดิจูด และลองดิจูด ระบบปฏิทิน โทรศัพท์ และวิชาการแพทย์

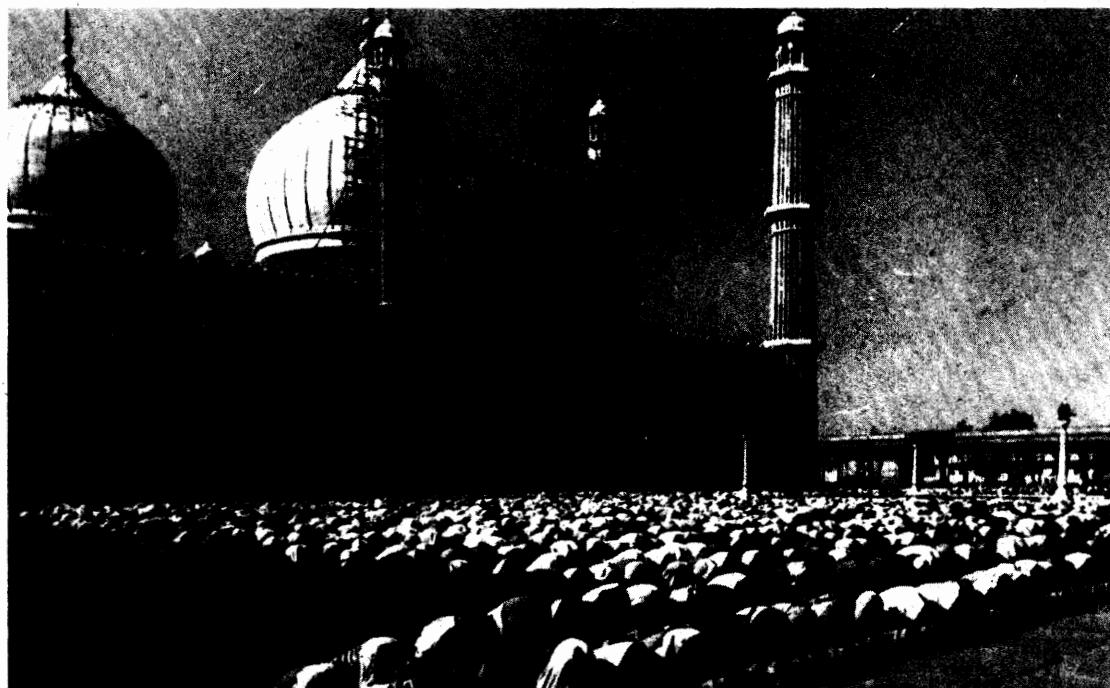
²¹ ประวัติศาสตร์ บุญประเสริฐ, เรื่องเดิม, หน้า 261.

²² ทวี ทวีvar, เรื่องเดิม, หน้า 225.

3.3.3 ด้านวัฒนธรรม ชาวอินเดียรับเอาประเพณีเพอร์ดา (Purdah) จากมุสลิม ประเพณีนี้ผู้หญิงต้องใช้ผ้าคลุมหน้า นอกจากนี้วัฒนธรรมการแต่งกายชาวอินเดียยังรับจากอิสลามมากหมายหลายรัฐ

3.3.4 ด้านศิลปกรรมและสถาปัตยกรรม มีมากมาย ที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือ ทัชมาฮาล จัมมาแมสยิด หอคอยกุฏุบมีนา โดยเฉพาะทัชมาฮาลเป็นสิ่งมหัศจรรย์ชั้นหนึ่งของโลก

3.3.5 ด้านศาสนา ปัจจุบันศาสนาอิสลามกระจายกันอยู่ทุก ๆ รัฐในอินเดีย มากบ้างน้อยบ้าง รวมแล้วมีผู้นับถือศาสนาอิสลามประมาณ 100 ล้านคน

จัมมาแมสยิดที่เดลี

กิจกรรมการเรียนที่ 3

1. ไม่กลัวอะไร มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์อย่างไรบ้าง
2. อิทธิพลของมุสลิมในอินเดียที่เด่นที่สุดมีอะไรบ้าง

ทั้งประเทศโดยสิ้นเชิง ก่อวายคือ อินเดียถูกปกครองโดยสุลต่าน ๓ ราชวงศ์ คือ ราชวงศ์ทักษิณ ราชวงศ์คัลจี และราชวงศ์ศุภลักษ ซึ่งเป็นราชวงศ์สุดท้ายของมุสลิมเตอร์ก

ในคริสต์ศตวรรษที่ 16 (ค.ศ. 1526) ราชวงศ์莫กุล (Mughal) ได้ครอบครองอินเดีย เกือบทั้งประเทศจนถึงคริสต์ศตวรรษที่ 19 (ค.ศ. 1857) ราชวงศ์นี้เป็นมุสลิมสายมองโกล มี กษัตริย์ปกครอง ๖ องค์ คือ บาบูร์, หุমायัน, อักบาร์, ชาห์จีชาน และ ออรังเซ็บ ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์สุดท้ายแห่งราชวงศ์ คนไทยเรารู้จักกันที่สุดคือ “หัชมาฮาล” ซึ่งสร้าง ในรัชกาลของพระเจ้าชาห์จีชาน

การประเมินผลท้าทาย

1. โครงสร้างการปักครองสมัยจักรวรรดิโมริยะเป็นรูปแบบใด
2. โครงสร้างการปักครองสมัยจักรวรรดิคุปตะเป็นรูปแบบใด
3. ศาสนาพุทธเผยแพร่ออกนอกประเทศอินเดียครั้งแรกในสมัยราชวงศ์ใด
  1. โมริยะ
  2. คุชาณะ
  3. คุปตะ
  4. โมกุล
4. ลำดับใดต่อไปนี้ถูกต้อง
  1. พุทธกาล คุปตะ โมริยะ โมกุล
  2. พุทธกาล โมริยะ คุปตะ โมกุล
  3. พุทธกาล โมริยะ โมกุล คุปตะ
  4. พุทธกาล โมกุล โมริยะ คุปตะ
5. การสร้างพระพุทธรูปครั้งแรกเกิดขึ้นในสมัยใด
  1. โมริยะ
  2. คุชาณะ
  3. คุปตะ
  4. โมกุล
6. มหาวิทยาลัยตั้กศิลาสร้างขึ้นในสมัยใด
  1. โมริยะ
  2. คุชาณะ
  3. คุปตะ
  4. โมกุล
7. อะไรต่อไปนี้คือสัญลักษณ์ของศาสนาพุทธ
  1. เสมารกรรมจักร
  2. ดอกบัว
  3. ตันโพธิ์
  4. ถูกหั้งหมด
8. อารยธรรมสมัยราชวงศ์โมกุลที่เด่นที่สุดได้แก่ด้านใด
  1. ด้านการปักครอง
  2. ด้านการศึกษา
  3. ด้านภาษา
  4. ด้านสถาปัตย

บทที่ 4

ศาสนาสิกข์และการเข้ามาของอารยธรรมตะวันตก

เค้าโครงเรื่อง

1. ศาสนาสิกข์
2. ชนชาติยุโรปในอินเดีย
  - 2.1 จักรวรรดิอังกฤษในอินเดีย
  - 2.2 การต่อสู้เพื่อเอกราช
    - 2.2.1 กองเกรสแห่งชาติอินเดีย
    - 2.2.2 สันนิบาตมุสลิม
  - 2.3 มหาตมะ คานธี กับสัตยาเคราะห์
  - 2.4 Murdoch ที่อังกฤษเหลือไว้ในอินเดีย

สาระสำคัญ

1. ประเทศอินเดียในคริสต์ศตวรรษที่ 15 ไม่มีเอกภาพภายใน เพราะขัดแย้งกับมุสลิม มีข้อพิพาทเรื่องศาสนามาตลอด ผู้ก่อตั้งศาสนาสิกข์คือท่านกะบีร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อที่จะรวมศาสนาขึ้นมาเป็นศาสนาอิสลามเข้าด้วยกัน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงเกิดศาสนาใหม่ขึ้นมาในอินเดีย เรียกว่าศาสนาสิกข์ มีอิทธิพลในบริเวณรัฐปัญจาบ

2. ยุโรปชาติแรกที่เข้ามาค้าขายในอินเดียคือโปรตุเกส ประสบผลสำเร็จทางด้านการค้า และการเผยแพร่ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาธอลิกและขยายผังเมืองและวัฒนาการ นับจากนั้นเบย์ ไปจนถึงกาลังกา นอกจากนี้ก็มี ดัทช์ สวีเดน เดนมาร์ก อังกฤษ และฝรั่งเศส แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ยกเว้นอังกฤษกับฝรั่งเศส ทั้งสองประเทศได้แข่งขันกันสร้างอำนาจทางการค้าและการเมือง อังกฤษประสบชัยชนะ ได้ครอบครองอินเดียทั้งประเทศ

ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ได้เกิดกองเกรสรแห่งชาติอินเดียและสันนิบาตมุสลิม เพื่อเป็นตัวแทนของคนอินเดียในการเรียกร้องเอกราช จนได้รับเอกราชในปี ก.ศ. 1947 อินเดีย ถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเทศ คือ อินเดียและปากีสถาน มหาตมะ คานธี เป็นบิดาแห่งชาติอินเดีย ไม่ใช้มหัศ อาลี จินนาท เป็นบิดาแห่งชาติปากีสถาน ภายหลังเอกราช มรดกทางอารยธรรม ที่อังกฤษเหลือไว้มากน้อย เช่น การปกครอง การศึกษา การสาธารณูปโภคต่าง ๆ กฎหมาย ฯลฯ

ขุดประสังค์การเรียนรู้

1. อธิบายประวัติศาสตร์พื้นที่ทั่วไปและหลักธรรมที่สำคัญได้
2. อธิบายการเข้ามาของชาติตะวันตกในอินเดียได้
3. อธิบายวิธีการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดียได้

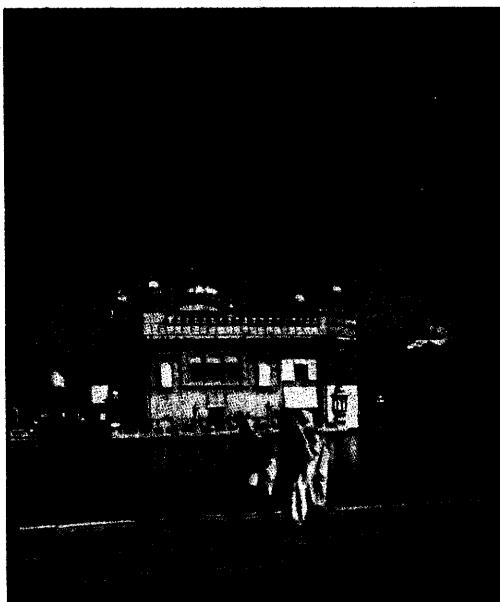
ในบทนี้นักศึกษาจะได้เรียนเกี่ยวกับศาสตร์สังคมชีวิตรูปแบบรัฐปัญญาทางภาคตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศไทยเดิม และจะได้ทราบถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดศาสตร์นี้ พร้อมทั้งหลักธรรมและอิทธิพลที่มีต่ออินเดียปัจจุบัน

หลังจากศึกษาศาสตร์สังคมแล้ว นักศึกษาจะได้ทราบพฤติกรรมต่าง ๆ ของชาติยุโรป ในอินเดีย เช่น การแสวงหาอำนาจทางด้านการค้าและการเมือง มหาอำนาจที่ประสบผลสำเร็จ ทั้งด้านการค้าและการเมืองเหนือยุโรปอื่น คือ อังกฤษ ซึ่งมีอำนาจเหนืออินเดียอยู่ประมาณ 200 ปี แกนนำในการต่อสู้เพื่อเอกราชของอินเดีย ได้แก่ มหาตมะ คานธี เนห์รู โมหัมหมัด อาลี จินนาท ฯลฯ อินเดียได้รับเอกราชในวันที่ 15 สิงหาคม ค.ศ. 1947

1. ศาสตร์สังคม²³

ศาสตร์สังคมเกิดขึ้นในรัฐปัญญา ค.ศ. 1440 ผู้เริ่ม ได้แก่ ท่านกะเบิร์ โดยมีเป้าหมาย จารวณ์อาศาสนายிநดูและศาสนาอิสลามเข้าด้วยกัน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ผู้ที่ประกูลศาสตร์นี้อย่างจริงจัง ได้แก่ คุรุนานัก ค.ศ. 1469 เป็นนักปฏิรูปชาวปัญญา ศูนย์กลางศาสตร์สังคมอยู่ที่สุวรรณวิหาร เมืองอมฤตสาร์ รัฐปัญญา

1.1 หลักธรรมที่สำคัญ ๆ ได้แก่ สามัคคีธรรม สัตยธรรม ควรธรรม ความยุติธรรม ความสุภาพอ่อนโยน ความเม้อ้ออารี

สุวรรณวิหาร ที่เมืองอมฤตสาร์

²³ อ้างแล้ว, หน้า 231–232.

1.2 ชาวสิกข์ที่อาศัยอยู่ในรัฐปัญจาบประมาณ 20 ล้านคน โดยทั่วไปมีสภาพเศรษฐกิจที่ดี แม้แต่ชาวสิกข์ที่เดินทางออกนอกประเทศไปทำงานหกนักษะต่างๆ ก็ปรากฏว่าประสบผลสำเร็จในชีวิตเป็นอย่างดี ด้วยเหตุที่รัฐปัญจาบเป็นรัฐที่อุดมสมบูรณ์มาก ชาวสิกข์จึงเรียกร้องสิทธิในการปกครองตนเองภายใต้นามว่า กาลีสถาน แต่รัฐบาลอินเดีย คานธี ไม่ยอมเหตุการณ์นี้เกิดขึ้นในปี 1983 อินเดีย คานธี สั่งปราบอย่างหนัก ยังผลให้มีชาวสิกข์เสียชีวิตเกือบหมื่นคน บาดเจ็บสาหัสนับไม่ถ้วน และเป็นเหตุให้อินเดีย คานธี ถูกมาตกรรมในเวลาต่อมา

1.3 ศึกษาสนิกทุกคนมีสัญลักษณ์บอกให้รู้อยู่ 5 อย่าง ซึ่งขึ้นต้นด้วยอักษร ก ทั้งนั้น คือ

1. กษา กำไลเหล็กส่วนที่ข้อมือชาย

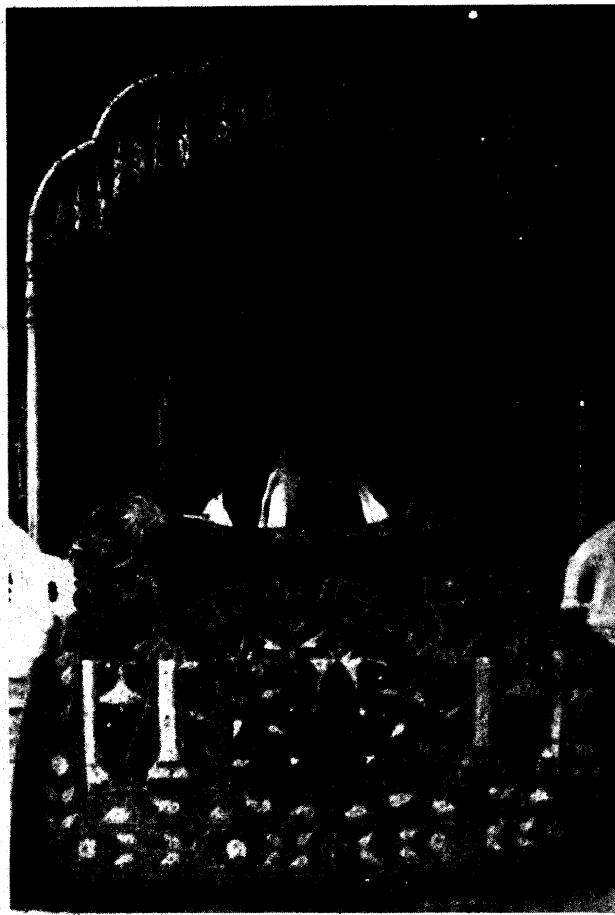
2. กัจชา การเงงในต่องเมประจำ

3. เกศะ ไรัฟมยา瓦 ขมาดใหญ่

4. กังชา หวีปักผน ห้ามตัดผม และขนทุกชนิด

5. กฤปานะ มีกระเบื้องตัวทั้งชายและหญิง

1.4 ชาวสิกข์นับถือพระเจ้าองค์เดียว ซึ่งทรงความศักดิ์สิทธิ์โดยเด็ดขาด พระเจ้าองค์นั้นอาจเป็นครกได้ แต่ต้องเป็นผู้ที่มีอำนาจสูงสุด เขาเชื่อว่าพระเจ้าโดยเฉพาะศาสนาไม่มี เช่น พระอัลเลาะห์ พระศิวะ พระเยซู ล้วนแต่เป็นพระเจ้าที่ตั้งกันขึ้นทั้งนั้น และเมื่อตั้งขึ้นแล้วต่างคนต่างก็oward อ้างว่าพระเจ้าของตนเดียว เช่นพระเจ้าในโลกนี้ ก็มีอยู่หลายองค์ แต่ละองค์ก็ต้องกันทั้งนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ก็เป็นการยากว่าจะนับถือใคร พระเยซูอาจไม่มีความหมายสำหรับอินเดีย พระศิวะอาจไม่มีความหมายสำหรับคริสตเดียน พระอัลเลาะห์อาจ

พระสิกข์กำลังอ่านคัมภีร์

ไม่มีความหมายสำหรับชน เมื่อเป็นเช่นนี้ความศักดิ์สิทธิ์ของพระเจ้าจะมีที่ตรงไหน ดังนั้น ชาวสิกข์ จึงนับถือพระเจ้าองค์เดียวซึ่งไม่มีรูปประจำสัณฐานไม่มีการเวียนว่ายตายเกิด ไม่มีภพ และไม่มีการบุญชาร్ยับปั้น²⁴

กิจกรรมการเรียนที่ 1

1. อะไรคือสาเหตุที่ก่อให้เกิดศาสนาสิกข์
2. หลักธรรมที่สำคัญของสิกข์มีอะไรบ้าง

2. ชนชาติยุโรปในอินเดีย

ในสมัยราชวงศ์โมกุล ได้มีชาติตะวันตกเริ่มเข้ามาค้าขายในอินเดีย ยุโรปชาติแรกที่เข้ามาค้าขายคือโปรตุเกส ซึ่งค้าขายในอินเดียแบบขยายฝั่งทะเลตะวันตกควบคู่ไปกับการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ อิทธิพลของโปรตุเกสในด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ยังคงมีอยู่ในแบบขยายฝั่งทะเลตะวันตกของอินเดีย นับจากน้อมเบย์ลงไปจนถึงศรีลังกาตรานเท่าทุกวันนี้ ที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด ได้แก่

1. ศาลาศาสนา โปรตุเกสได้นำเอาขนบธรรมเนียมประเพณีต่าง ๆ ของคริสต์มาผสอดกับประเพณีและวัฒนธรรมพื้นเมือง แล้วดัดแปลงเป็นกฎหมายท้องถิ่น ปัจจุบันบางแห่งกฎหมายลักษณะนี้ยังมีปรากฏในหลายเมืองแบบขยายฝั่งทะเลตะวันตกและใช้เป็นบรรทัดฐานในการตัดสินธรรมคดี

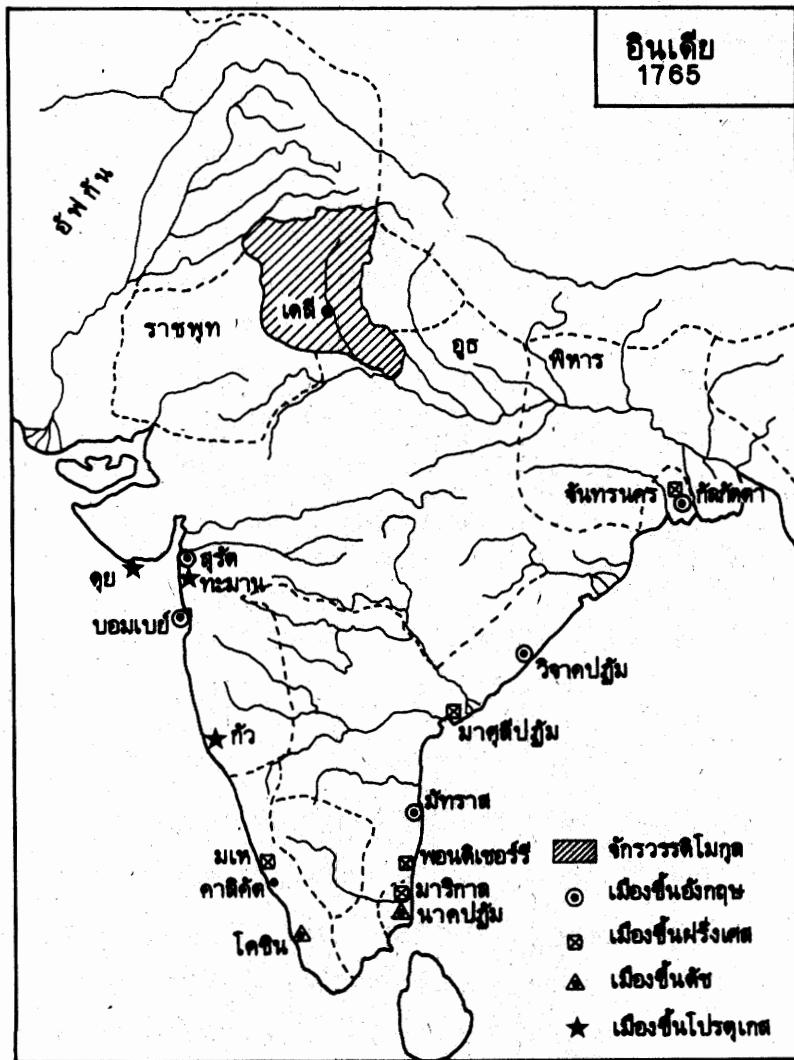
2. ชุมชนโรมันคาธอลิก เกิดชุมชนโรมันคาธอลิกขึ้นแบบขยายฝั่งทะเลตะวันตก โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เมืองกัวซึ่งเป็นศูนย์กลางการค้าที่ใหญ่ที่สุดของโปรตุเกส ประชาชนผู้นับถือคริสต์ที่อาศัยอยู่ในเมืองกัวเรียกว่า ชาวกวน พุดภาษา กวน (Goans)

3. มรดกทางเกษตรกรรม โปรตุเกสได้นำเอาวิถีการแผนใหม่มากส่งเสริมประชาชนในด้านการเกษตร โดยเฉพาะได้แนะนำให้ปลูกมะพร้าวในเชิงพาณิชย์ กล่าวคือ ส่งเสริมให้ปลูกจำนวนมาก แล้วจัดหาตลาดให้ ในกรณีนี้ โปรตุเกสร้างโรงงานอุตสาหกรรมผลิตสุรามะพร้าวแบบขยายฝั่งทะเลตะวันตกมากมายหลายแห่ง นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ประชาชน

²⁴ อ้างแหล่ง, หน้า 84.

ปูู่กข้าวโพด มันฝรั่ง ในเชิงพาณิชย์อีกด้วย บัวจุบันมันฝรั่งเป็นอาหารหลักชนิดหนึ่งของอินเดีย ซึ่งรู้จักในนาม “อาสุ”

นอกจากโปรตุเกสแล้ว ก็ยังมีญี่ปุ่นชาติอื่น ๆ เข้ามาแสวงหาอำนาจทางการค้า และการเมือง เช่น ดัทช์ (เนเธอร์แลนด์) สวีเดน เดนมาร์ก อังกฤษ และฝรั่งเศส แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ยกเว้นฝรั่งเศสและอังกฤษ ทั้ง 2 ชาตินี้พยายามแสวงหาอำนาจทางการค้าและการเมือง ในลักษณะแข่งขันกัน ซึ่งในที่สุดอังกฤษได้ชัยชนะเหนือฝรั่งเศส ยังผลให้อังกฤษแสวงหาอำนาจทางการค้าและการเมืองในอินเดียเพียงชาติเดียว จนสามารถครอบครองอินเดียทั้งประเทศในเวลาต่อมา

2.1 จักรวรรดิอังกฤษในอินเดีย

การสืบสานของสหภาพการค้าติด ครั้งที่ 3 มีผลทำให้อังกฤษได้แสวงหาอำนาจทางการค้าและการเมืองในอินเดียเพียงชาติเดียว หลังจากนั้นอังกฤษได้ทางเบ้าหมาย คือ ครอบครองอินเดียทั้งหมด เพราะมองเห็นว่าอินเดียขาดเอกสารภาพ รัฐทั้งหมดซึ่งมีมากกว่า 560 รัฐ ต่างก็เป็นอิสระไม่มีขึ้นตรงต่อกันและกัน ดังนั้นอังกฤษจึงได้วางนโยบายไว้เป็น 3 ช่วง

ช่วงแรก อังกฤษส่งข้าหลวงมาประจำอินเดียเพื่อช่วยเหลือบริษัทธินเดียตะวันออกของอังกฤษ (English East Indian Company)* เริ่มตั้งแต่ปี ก.ศ. 1757–1774 อำนาจหน้าที่ของข้าหลวง คือ ประสานงานระหว่างบริษัทธินเดียตะวันออกกับรัฐบาลอังกฤษ ตลอดจนให้ความคุ้มครองแก่คนของอังกฤษในอินเดีย

ช่วงที่สอง อังกฤษส่งข้าหลวงใหญ่มาสร้างอำนาจจักรวรรดินิยมในอินเดียโดยตรง เริ่มตั้งแต่ปี ก.ศ. 1774–1858 ข้าหลวงใหญ่มีอำนาจในการเสนอร่างกฎหมายและข้อบังคับต่าง ๆ ไปยังรัฐบาลอังกฤษเพื่อให้พิจารณาเสนอพระเจ้ากรุงอังกฤษลงพระปรมาภิไธย แล้วนำมาประกาศใช้ในอินเดีย ช่วงนี้เป็นช่วงที่อังกฤษใช้ความพยายามอย่างมากในการสร้างอำนาจจักรวรรดินิยม

ช่วงที่สาม อังกฤษส่งอุปราชมาเป็นผู้สำเร็จราชการต่างพระเนตรพระบรรณ เริ่มตั้งแต่ปี ก.ศ. 1858–1947 กล่าวโดยสรุป คือ อุปราชปฏิบัติหน้าที่แทนพระเจ้ากรุงอังกฤษ ในอาณาจักร โดยมีอำนาจเต็มเสรีมีอิทธิพลต่อพระเจ้ากรุงอังกฤษทุกประการ เพื่อให้เข้าใจได้โปรด ถูรยนามข้าหลวง ข้าหลวงใหญ่ อุปราช ประกอบการศึกษา

(1) ข้าหลวง (The Governors of Bengal)

1. โรเบิร์ต คลิฟฟ์ (Robert Clive) ก.ศ. 1757–1760
2. โอลเวลล์ (Holwell) ก.ศ. 1760–1760
3. แวนซิททาร์ต (Vansittart) ก.ศ. 1760–1765
4. โรเบิร์ต คลิฟฟ์ (Robert Clive) ก.ศ. 1765–1767
5. เวอร์เรลส์ (Verelst) ก.ศ. 1767–1769
6. คาร์เทียร์ (Cartier) ก.ศ. 1769–1772
7. 华伦·海斯廷斯 (Warren Hastings) ก.ศ. 1772–1774

*บริษัทธินเดียตะวันออก เป็นบริษัทของชาวญี่ปุ่นที่เข้ามาตั้งในอินเดีย เรียกชื่อตามชื่อประเทศนั้น เช่น English East Indian Company, Portuguese East Indian Company, Dutch East Indian Company etc.

(2) ข้าหลวงใหญ่ (The Governors-General)

1. วอร์เรน เฮสติงส์ (Warren Hastings) ค.ศ. 1774–1785
2. แมคเฟอร์สัน (Macpherson) ค.ศ. 1785–1786
3. ลор์ด คอร์นwallis (Lord Cornwallis) ค.ศ. 1786–1793
4. เชอร์ จอห์น ชอร์ (Sir John Shore) ค.ศ. 1793–1798
5. ลор์ด เวลเลสลีย์ (Lord Wellesly) ค.ศ. 1798–1805
6. ลор์ด คอร์นwallis (Lord Cornwallis) ค.ศ. 1805–1806
7. เชอร์ ยอร์จ บาร์โลว์ (Sir Goerge Barlow) ค.ศ. 1806–1807
8. ลор์ด มินโต (Lord Minto) ค.ศ. 1807–1813
9. มาร์กิส แฮสติงส์ (Marquis Hastings) ค.ศ. 1813–1823
10. จอห์น ออดัม (John Adam) ค.ศ. 1823–1823
11. ลор์ด อัมเชิร์สต์ (Lord Amherst) ค.ศ. 1823–1828
12. ลор์ด วิลเลียม เบ็นทิงค์ (Lord William Bentinck) ค.ศ. 1828–1835
13. ชาร์ลส์ เมทคอลฟ์ (Charles Metcalfe) ค.ศ. 1835–1837
14. ลор์ด อาร์คแลนด์ (Lord Arcland) ค.ศ. 1837–1842
15. ลор์ด เอลลันบอร์โธ (Lord Ellenborough) ค.ศ. 1842–1844
16. ลор์ด ชาร์ดดิงส์ (Lord Hardings) ค.ศ. 1844–1847
17. ลор์ด ดัลহูสี (Lord Dalhousie) ค.ศ. 1847–1856
18. ลор์ด แคนนิ่ง (Lord Canning) ค.ศ. 1856–1858

(3) อุปราช (Viceroy)

1. ลор์ด แคนนิ่ง (Lord Canning) ค.ศ. 1858–1862
2. ลор์ด เอลจิน 1 (Lord Elgin 1) ค.ศ. 1862–1863
3. โรเบิร์ต นาเปียร์ และ วิลเลียม เดนิสัน (Robert Napier and William Denison)
ค.ศ. 1863–1864
4. ลор์ด ลอร์เรนซ์ (Lord Lawrence) ค.ศ. 1864–1869
5. ลор์ด เมโย (Lord Mayo) ค.ศ. 1869–1872
6. ลор์ด นอร์ธบ cluek (Lord Northbrook) ค.ศ. 1872–1876
7. ลор์ด ลิตตัน (Lord Lytton) ค.ศ. 1876–1880
8. ลор์ด ริปปอน (Lord Ripon) ค.ศ. 1880–1884
9. ลор์ด ดัฟเฟอร์ริน (Lord Dufferin) ค.ศ. 1884–1888

10. ลอร์ด แลนด์สดาวน์ (Lord Lansdowne) ค.ศ. 1888–1894
11. ลอร์ด เอลจิน 2 (Lord Elgin 2) ค.ศ. 1894–1899
12. ลอร์ด คูรซ่อน (Lord Curzon) ค.ศ. 1899–1905
13. ลอร์ด มิงต์ 2 (Lord Minto 2) ค.ศ. 1905–1910
14. ลอร์ด ฮาร์ดิงส์ (Lord Hardings) ค.ศ. 1910–1916
15. ลอร์ด เชล์มสฟอร์ด (Lord Chelmsford) ค.ศ. 1916–1921
16. ลอร์ด รีดดิ้ง (Lord Reading) ค.ศ. 1921–1926
17. ลอร์ด ออร์วิน (Lord Irwin) ค.ศ. 1926–1931
18. ลอร์ด วิลลิงดอน (Lord Willingdon) ค.ศ. 1931–1936
19. ลอร์ด ลินลิธโกร์ (Lord Linlithgow) ค.ศ. 1936–1944
20. ลอร์ด 华威爾 (Lord Wavell) ค.ศ. 1944–1947
21. ลอร์ด เมทบัต腾 (Lord Mountbatten) ค.ศ. 1947 มอบเอกสารชี้แก่

อินเดีย*

โปรดสังเกตพื้นที่แทรกแซงของอังกฤษจากแผนที่ ซึ่งอังกฤษค่อย ๆ ครอบครองอินเดียแบบค่อยเป็นค่อยไป จนในที่สุดครอบครองได้ทั้งประเทศ ในหน้า 138–142

2.2 การต่อสู้เพื่อเอกราช

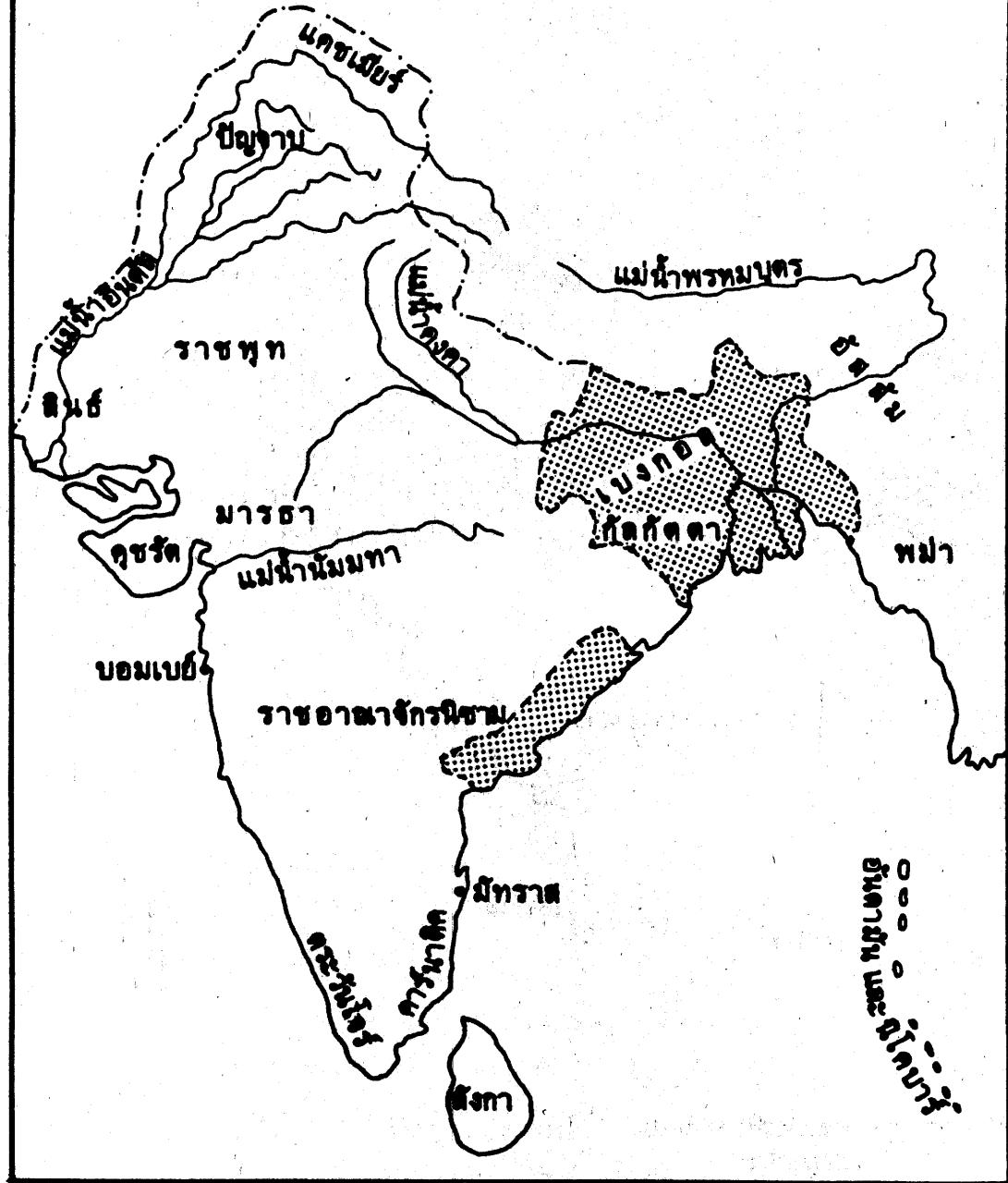
2.2.1 กองการสแห่งชาติอินเดีย

องค์กรสำคัญที่ต่อสู้เพื่อเอกราช “ได้แก่ กองการสแห่งชาติอินเดีย (Indian National Congress) ซึ่งมีอักษรย่อว่า I.N.C. องค์กรนี้ตั้งขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1885 ไม่มีอำนาจทางนิติบัญญัติ เพียงเป็นที่ชุมนุมของชาวอินเดียเท่านั้น อย่างไรก็ตาม I.N.C. ได้กล้ายเป็นศูนย์กลางการต่อสู้เพื่อเอกราชของชาวอินเดียในเวลาต่อมา วัตถุประสงค์ที่สำคัญที่สุด คือ “ต่อสู้เพื่อชาวอินเดีย ทุกคนโดยไม่คำนึงถึงศาสนา” ผู้นำที่สำคัญ คือ มหาตมะ คานธี เยาว์ลากล เนห์รุ ฯลฯ

บทบาทของกองการสแห่งชาติอินเดีย ตลอดคริสต์ศตวรรษที่ 19–20 ได้ทำหน้าที่พากษ์วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลอังกฤษ และทำหน้าที่ร้องขอให้ทำการปฏิรูปสังคม และเศรษฐกิจของอินเดีย และที่สำคัญที่สุด I.N.C. ได้วิจารณ์นโยบายของรัฐบาลและพระราชน-

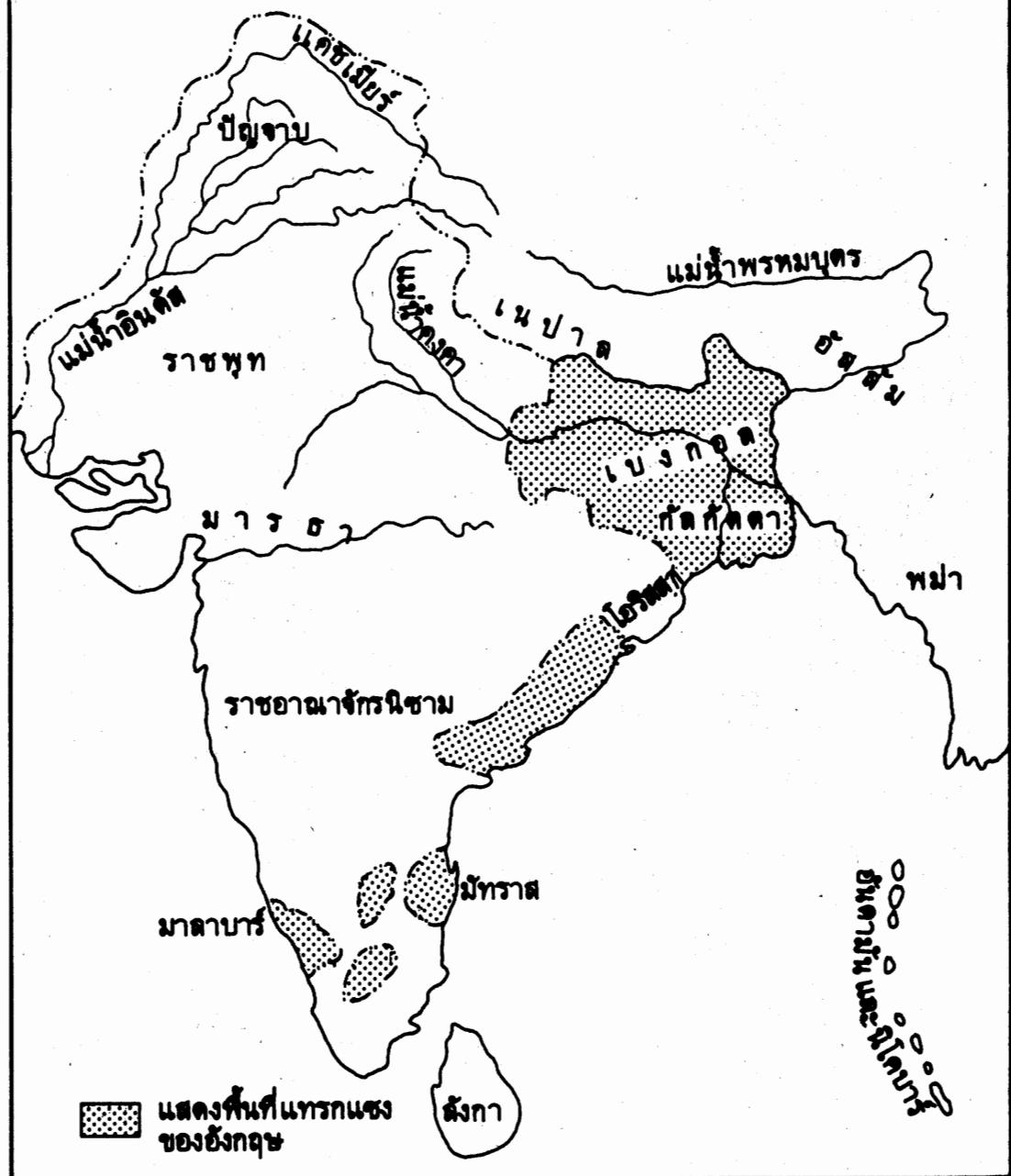
*แปลและเรียบเรียงจากหนังสือ **History of India** โดย Gain Chand Mahajan, Atma Ram & Sons, New Delhi – 6, 1961.

อินเดีย
1767

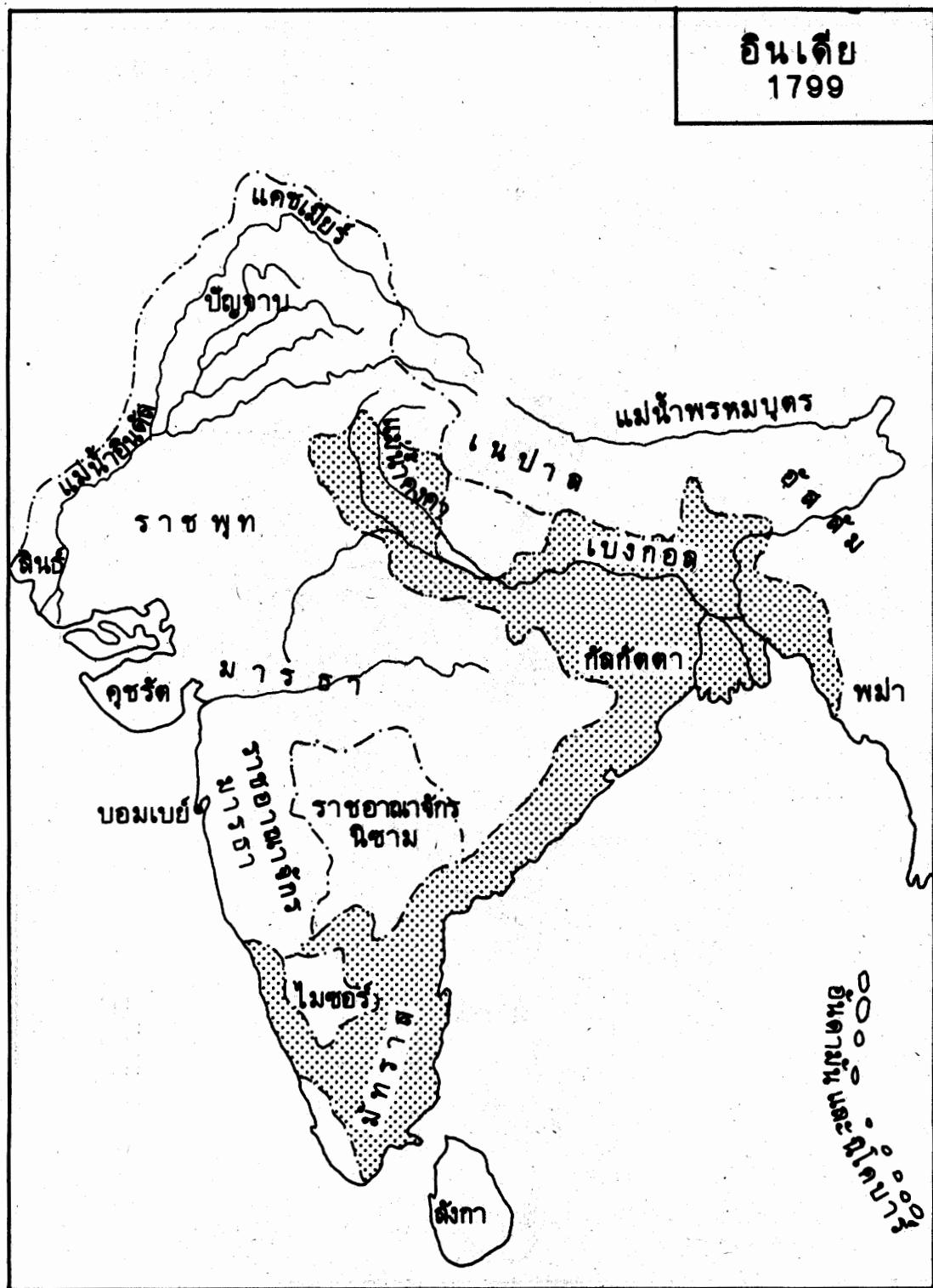
แผนที่อินเดียสมัยไบร์ต์ ไคลฟ์

ธนเดช
1792

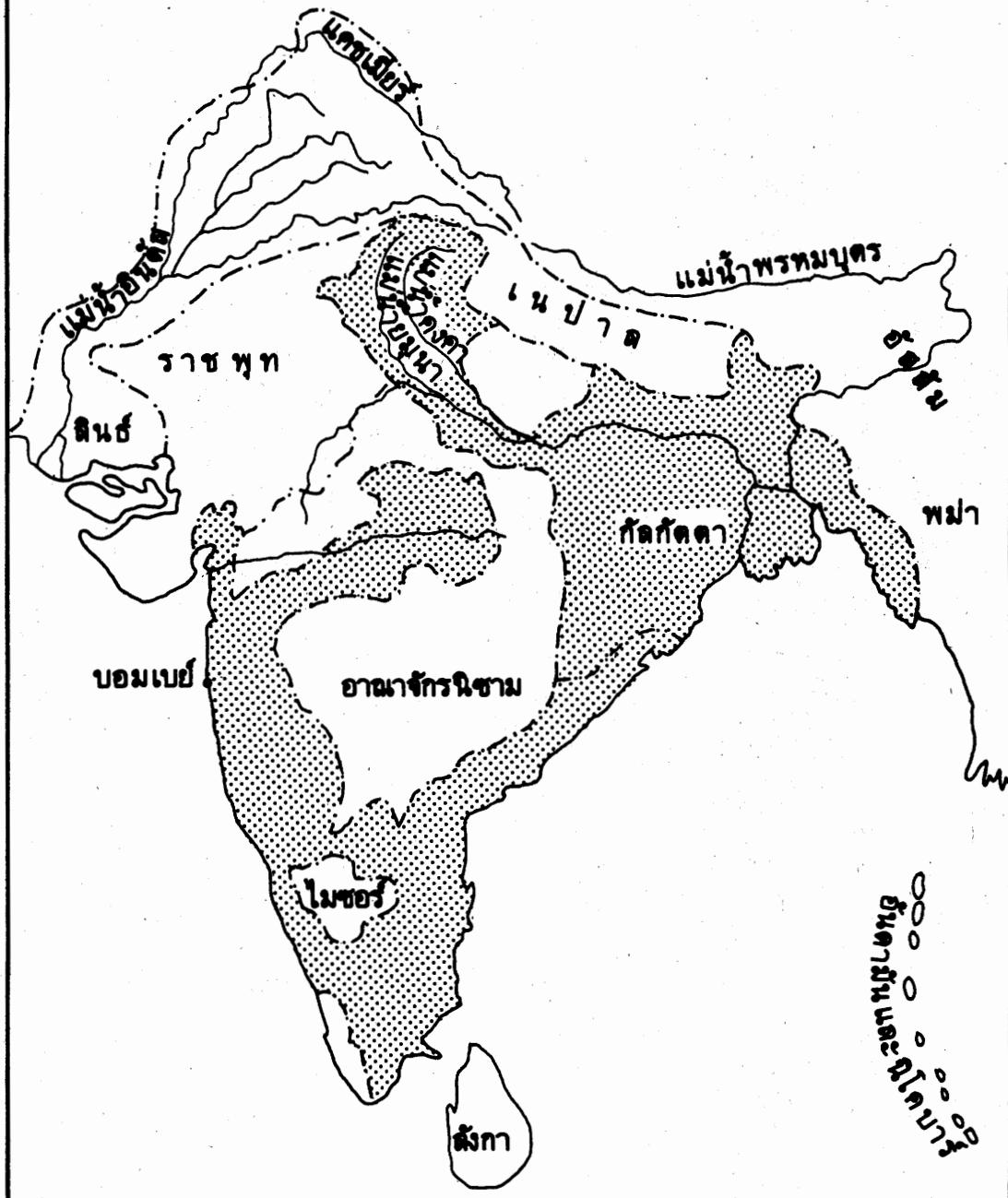
แผนที่ธนเดชสมัยสหธรรม์ ครอบคลุมออลิส

อินเดีย
1799

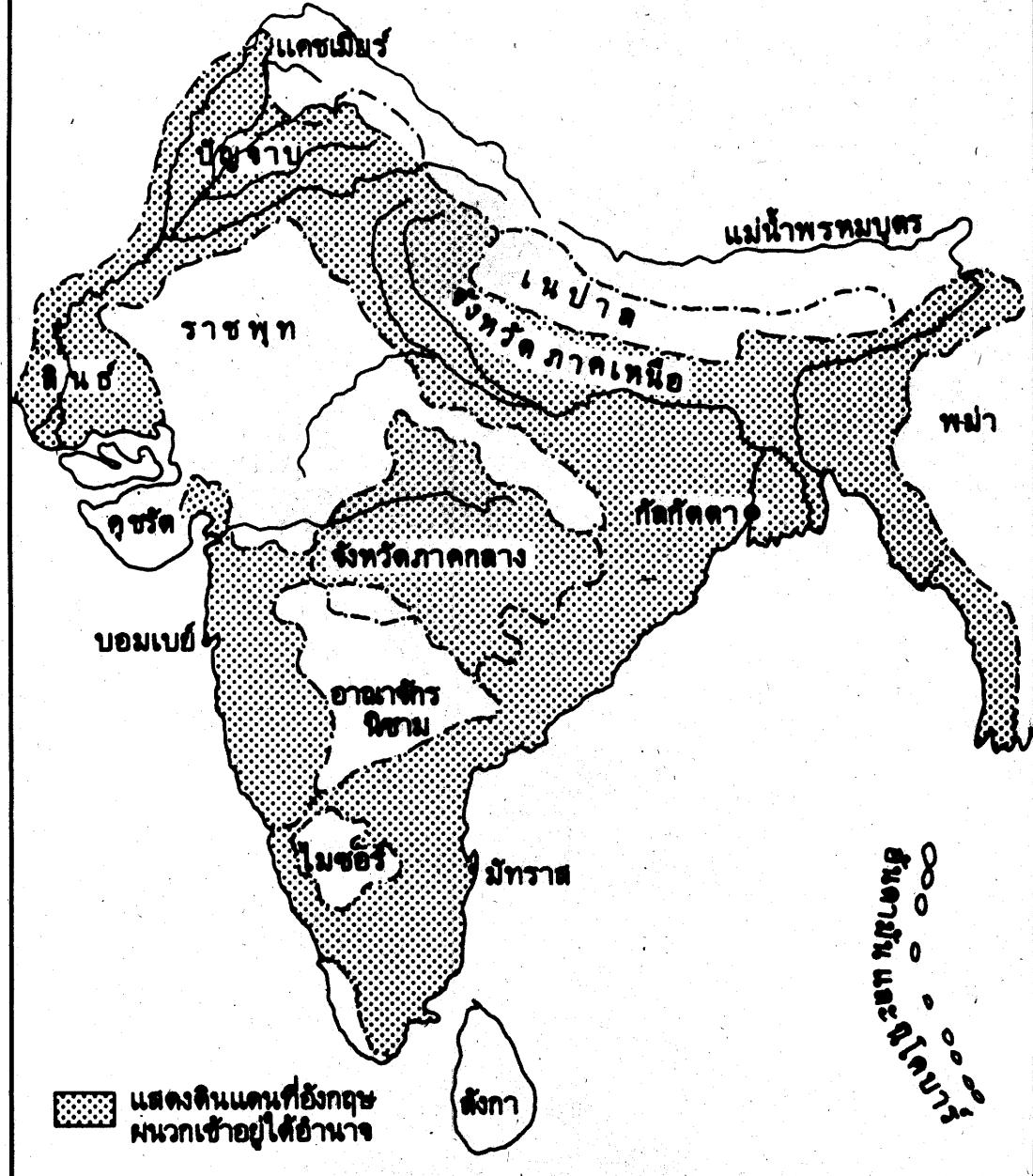
แผนที่อินเดียสมัยลอร์ดเวดเดส์ลีย์

อินเดีย
1828

แผนที่อินเดียสมัยลอร์คิวเลียมเบนทิงค์

ธนเดช
1856

แผนที่อินเดียสมัยอดอคร ค.ศ. 1856

บัญญัติฉบับต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่องภาษีอากร เช่น ภาษีเกลือ และภาษีอื่น ๆ ที่ไม่เป็นธรรมต่อชาวอินเดีย อาจกล่าวถึงบทบาทต่าง ๆ ของกองเกรสแห่งชาติอินเดียในประเด็นหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ได้เรียกร้องให้มีการพัฒนาการปกครองในอินเดีย โดยให้ชาวอินเดียมีส่วนในการปกครองประเทศทั้งในส่วนกลางและส่วนห้องถิน

2. ได้เรียกร้องให้มีการรับคนอินเดียเข้าทำงานในตำแหน่งข้าราชการพลเรือนให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งในระยะนั้นคนอินเดียเข้ารับราชการในหน่วยงานของรัฐน้อยมาก

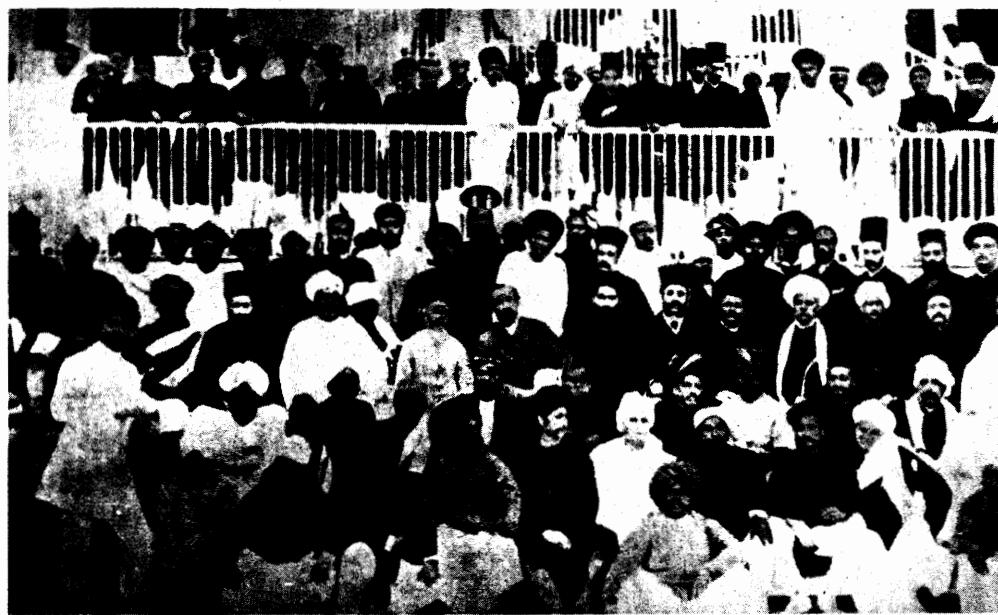
3. ได้เรียกร้องให้อังกฤษแยกหน้าที่ของการบริหารและศาลอออกจากกัน

4. ได้เรียกร้องให้มีการขยายการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

5. ได้เรียกร้องให้มีการส่งทุหารอินเดียไปรับน้อมถอด

6. ได้เรียกร้องให้เก็บภาษีต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม

การเรียกร้องต่าง ๆ ของกองเกรสแห่งชาติอินเดียดังกล่าวมานี้ เป็นเพียงจุดเริ่มต้นเท่านั้น ซึ่งรัฐบาลอังกฤษก็ได้จับตาดูความเคลื่อนไหวเสมอมา และอังกฤษเองก็ไม่ได้แสดงท่าทีคัดค้านแต่ประการใด ข้าราชการอังกฤษก็เคยเข้าร่วมประชุมและให้คำแนะนำปรึกษาหารือแก่กองเกรสแห่งชาติอินเดีย บางครั้งสมาชิกของกองเกรสก็ได้รับเชิญให้ไปใน

การประชุมครั้งแรกของกองเกรสแห่งชาติอินเดีย (I.N.C.)

งานเลี้ยงซึ่งอุปราชอังกฤษจัดขึ้น แต่มาในระยะหลังข้าราชการอังกฤษเริ่มเปลี่ยนท่าทีไม่เห็นด้วยกับการเรียกร้องของกองเกรส โดยยังเหตุผลว่า “กองเกรสแห่งชาติอินเดียเป็นเพียงชนกลุ่มน้อย” เมื่อเป็นเช่นนั้นกองเกรสจึงได้ออกหนังสือพิมพ์รายสัปดาห์ชื่อ “อินเดีย” เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์และแฉลงข่าวให้ประชาชนชาวอินเดียได้ทราบถึงผลงานต่าง ๆ ที่กองเกรสแห่งชาติอินเดียได้กระทำไป

2.2.2 สันนิบาตมุสลิม

องค์กรสำคัญอีกหนึ่งคือสันนิบาตมุสลิม ก่อตัวขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1906 มีหัวหน้าที่สำคัญชื่อ ชาเยด อาร์เหมด ข่าน ข่านเป็นผู้มีความรู้ความสามารถสูงคนหนึ่งในบรรดาผู้นำมุสลิมด้วยกัน เขายังเดินทางไปประเทศอังกฤษและมีความจริงใจมากดีต่ออังกฤษอย่างมาก เขายังได้พยายามชี้ให้ชาวมุสลิมเห็นว่า อารยธรรมอิสลามได้เสื่อมลงไปมากหลังจากสิ้นสุดลงของราชวงศ์莫กุล จากความรู้สึกส่วนนี้ทำให้ข่านต่อต้านและเพ่งเลิงพวกอินดูมากกว่าพวกอังกฤษ ชาวมุสลิมเกรงว่าชาวอินดูจะเห็นอกหักกว่าทั้งในด้านการศึกษา การเมือง และเศรษฐกิจ และในที่สุดสันนิบาตมุสลิมที่เริ่มก่อตัวขึ้นนานั้นก็เป็นรูปประจำและกล่าวเป็นองค์กรที่สำคัญของชาวมุสลิมไป โดยมีอากา ข่าน เป็นหัวหน้า อังกฤษได้ให้การสนับสนุนเต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้สมดุลกับกองเกรสของพวกอินดู วัตถุประสงค์หลักของสันนิบาตมุสลิม คือ “ต่อสู้เพื่อชาวอินเดียที่เป็นมุสลิม” นับตั้งแต่นั้นมา อินดูกับมุสลิมต่างก็มีองค์กรของตนเองเพื่อเรียกร้องสิทธิและผลประโยชน์เพื่อพากของตน ผู้นำที่ทำให้เกิดปากีสถานในเวลาต่อมา คือ โมหัมหมัด อาร์ จินนาท จนได้รับนามว่า “บิดาแห่งชาติปากีสถาน” ในปี ค.ศ. 1947

2.3 มหาตมะ คานธี กับสัคยาเคราะห์

มหาตมะ คานธี โดยกำเนิดเป็นคนวรรณะแพศย์ชั้นบานี* มีเชื้อเดิมว่า โนหัน ทาส การามจันทร์ คานธี เกิดในปี ค.ศ. 1869 ที่แคร์นกุชรัต ทางตะวันตกเฉียงเหนือของประเทศอินเดีย บิดาเป็นมุขนตรีรัฐเล็ก ๆ รัฐหนึ่ง ท่านได้เดินทางไปศึกษาวิชาภาษาไทยที่ประเทศอังกฤษ แล้วกลับมาบังประเทศอินเดียในปี ค.ศ. 1891

ในช่วงสองครั้งที่ 1 คานธีเป็นผู้เรียกร้องให้อินเดียส่งทหารไปช่วยอังกฤษ รบกับเยอร์มนี ซึ่งสัญญาไว้จะมอบเอกสารให้เมื่อสองครั้งสิ้นสุดลง หลังสองครั้งอังกฤษไม่เคย

*ในอินเดียมีชันอยู่ 4 วรรณะ คือ พระหมณ กษัตริย์ แพศย์ ศูกร แต่ละวรรณะแบ่งออกเป็นชั้นย่อย ๆ อีกหลายชั้น มหาตมะ คานธี เกิดในวรรณะแพศย์ชั้นบานี ซึ่งเป็นชั้นต่ำสุดในวรรณะนั้น

พุทธิ์เรื่องเอกสารช ไม่มีสัดย์เซ็นนั้น คานธีจึงโปรดแท้นมาก คานธีตระหนักในคุณค่าของระบบประชาธิปไตยแบบอังกฤษเป็นอย่างมาก เขาคุ้มเอยสนิทสนมกับชาวอังกฤษ และนักการเมืองอังกฤษเป็นอย่างดี ดังนั้นเขาจึงรู้ว่าวิธีการที่จะต่อสู้กับอังกฤษที่ได้ผลดีมาก ที่สุดและเสียประโยชน์น้อยที่สุดคือ “การเจรจาและการต่อรอง” ในขั้นแรกนี้ คานธีได้ใช้วิธีการเจรจาและการต่อรองกับอังกฤษ โดยยึดหลักใหญ่ 3 ประการ คือ

1. **สัตย์ คือ ความสัตย์ (Truth)** ก่อนที่จะทำอะไรต้องรู้ว่าสิ่งนั้นเป็นความจริง หรือไม่ ความจริงที่กำลังต่อสู้นั้นคืออะไร ต้องต่อสู้บนพื้นฐานของสัตย์

2. **อหิ.ngka (Non-Violence)** ไม่เบียดเบียนให้เสียเลือดเนื้อ ไม่ใช้วิธีการรุนแรง เป็นประสบการณ์จากการที่คานธีเชื่อมั่นในหลักศาสนา คานธีไม่ได้นับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่ง โดยเฉพาะ เขายังเป็นนักการเมืองที่ยึดมั่น คานธีนำเอาหลักธรรมของศาสนาต่าง ๆ มาเป็นเครื่องปลูกปลอบใจตลอดเวลา เข้าอ่านคัมภีร์กวักษาของศาสนาอินถุ บ่ายอ่านคัมภีร์กราทานของศาสนาอิสลาม เย็นอ่านคัมภีร์ใบเบิลของศาสนาคริสต์ การที่คานธีปฏิบัติอย่างนี้จึงหมายว่าที่จะเป็นผู้นำอินเดีย เพราะอินเดียมีหลายศาสนา

3. **ศีลแพ่ง (Civil Disobedience)** ไม่ปฏิบัติตาม ไม่เชื่อฟังโดยไม่ใช้อุห.tต่อสู้ กับผู้ปกครอง

คานธีได้ศึกษาและวิเคราะห์หลักการดังกล่าวไว้เป็นเวลานาน ขณะเดียวกันเขาก็ได้ศึกษาลักษณะของรัฐบาลอังกฤษและอินเดียอย่างถ่องแท้อีกด้วย คานธีจึงรู้ว่าการต่อสู้แบบหิงสา้นั้นจะต้องใช้เวลานานมาก บางครั้งจำต้องใช้วิธีดื้อแพ่ง ไม่ปฏิบัติตามเข้าช่วยเหลือจึงประสบผลสำเร็จ

คานธีได้สร้างวัตถุประสงค์สำคัญ ๆ ของสัตยाचาระไว้ 2 ประการ คือ การเรียนรู้ซึ่งวิธีรับใช้มาตรฐานและ การรับใช้มาตรฐาน นอกจากนี้ คานธียังได้กำหนดข้อห้ามและข้อที่ควรบำเพ็ญไว้ 2 อย่าง เรียกว่า ศีลและพรต ซึ่งนักสัตยाचาระต้องปฏิบัติตาม

1. ศีล (ข้อห้าม)

- (1) ความตั้งมั่นอยู่ในสัตย์
- (2) ความตั้งมั่นอยู่ในอหิ.ngka
- (3) ความตั้งมั่นอยู่ในพรหมจรรย์
- (4) การสังหารลิ้น
- (5) การสังหารอทินนาทาน

(6) การไม่ถือตัวเป็นเจ้าของสิ่งไว้ และไม่แสวงหาสิ่งที่ไม่จำเป็น

2. พรต (ข้อที่ควรบำเพ็ญ)

(1) การใช้สิ่งของเฉพาะที่เกิดหรือประดิษฐ์ขึ้นในมาตรฐานอินเดียและตั้งมั่นอยู่ในวัฒนธรรมอินเดีย

(2) ความไม่กลัวภัยจากภัยนาลจนถึงตาย

อาจกล่าวได้ว่า หลักการและวัสดุประสรังค์ของสัตยาเคราะห์ของคนเชิงกล่าว นานีเป็นวิธีการที่ทำนายโดยใช้ใน医药พิจารณาได้แม้แล้ว สัตยาเคราะห์ที่มองที่คนเชิงกลว่า เป็นหลักในการเรียกร้องเพื่อเอกสารให้แก้อันดีย นับว่าเป็นศาสตร์ราชาที่ยอดเยี่ยมที่สุดในการต่อสู้กับ อัองกฤษจนได้รับเอกสารในปี ค.ศ. 1947 และทำให้รับนามว่าเป็น“บิดาแห่งชาติอินเดีย”

2.4 นรคอกต่าง ๆ ที่อังกฤษเหลือไว้ในอินเดีย

2.4.1 ด้านกฎหมาย อังกฤษนำเอากฎหมายแบบอังกฤษมาใช้ในอินเดีย ทำให้อินเดียมีความสงบเรียบร้อยมากยิ่งขึ้น มีระบบการศาลที่กันสมัยยิ่งขึ้น การมีกฎหมายคุ้มครองบ้านเมืองนี้ ทำให้อังกฤษเป็นชาติที่มีการปกครองประเทศอาณานิคมที่เด่นที่สุดเมื่อเทียบกับฝรั่งเศส โปรตุเกส สเปน ตั้งแต่ ฯลฯ และในการนี้ อังกฤษได้แก้กฎหมายที่บังอย่างเพื่อให้เหมาะสมกับประเทศไทยอินเดีย เช่น ผู้ที่จะเป็นเจ้าของที่ดินตามกฎหมายได้ คือ “ชาวอินเดียทั้งหมด” ซึ่งต่างจากสมัยก่อนอังกฤษเข้ามาปกครอง ที่ดินทั้งหมดคงอยู่ในมือของพวากชนชาวบ้าน* หรือ นายทุนที่ดิน ส่วนชาวไร่ชาวนามีทรัพย์เพียงช่วงที่ดินทำมาหากินท่านั้น กล่าวโดยสรุป อังกฤษได้ปฏิรูปกฎหมายโดยเน้นความยุติธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ นักกฎหมายอังกฤษกับนักกฎหมายอินเดียได้ร่วมมือกันวางแผนรูปแบบกฎหมายใหม่ให้เหมาะสมกับท้องถิ่นโดยผสมผสาน ลักษณะวิธีปฏิบัติแบบบุรุษไทยและอินเดียเข้าด้วยกันจนเป็นมรดกทางความคิดทุกวันนี้

2.4.2 ด้านสาธารณูปโภค อังกฤษได้สร้างชลประทานมากมายครอบคลุมพื้นที่ทั่วอินเดีย ได้สร้างทางรถไฟเป็นร่วงแทะเรื่องจากเมืองหนึ่งไปยังอีกเมืองหนึ่ง การประปา การไฟฟ้า มีทั่วทุกหมู่บ้านและหมู่บ้าน ที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุดคือการสร้างทางรถไฟ ซึ่งส่วนใหญ่ก่อสร้างสนองความต้องการทางด้านยุทธศาสตร์และการขนส่งยั่งยืนค้า

*ชาวบ้าน คือ นายทุนที่ดิน ระบบนนายทุนที่ดินเรียกว่า ชา泯กะรี ชา泯การคุณธรรมนี้ที่ดินทั้งหมด ในอินเดีย บางคนมีที่ดินในครอบครองเป็นหลัก ๆ ไว้ ในบ้าน ระบบนี้ตั้งกล่าวได้ว่ารับการแก้ไขในสมัย อินเดีย คานธี เป็นนายกรัฐมนตรี นั่นคือที่ดินเพื่อท่องยุติให้มีได้ไม่เกินคนละ 5 ไร่ เพื่อการพัฒนา ให้มีได้ไม่เกินคนละ 20 ไร่ และเพื่อการเกษตรให้มีได้ไม่เกินคนละ 50 ไร่ ฯลฯ

ของอังกฤษ ตัวเลขที่ปรากฏเป็นไมล์ดังนี้

- ค.ศ. 1857 รถไฟมีทางยาวเพียง 200 ไมล์
- ค.ศ. 1869 เพิ่มขึ้นเป็น 4,000 ไมล์
- ค.ศ. 1900 เพิ่มขึ้นเป็น 25,000 ไมล์
- ค.ศ. 1905 เพิ่มขึ้นเป็น 33,000 ไมล์

2.4.3 ด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม อังกฤษได้พัฒนาให้แก่กันเดียวกันในด้านอุตสาหกรรมมากมาย โรงงานต่าง ๆ เกิดขึ้นเป็นครองเหตุ ตัวอย่างในเรื่องนี้ คือ

- ค.ศ. 1880 อินเดียมีโรงงานทอผ้าฝ้าย 58 โรง
- ค.ศ. 1905 อินเดียมีโรงงานทอผ้าฝ้าย 232 โรง
- ค.ศ. 1880 อินเดียมีโรงงานทอกระสอบ 22 โรง
- ค.ศ. 1905 อินเดียมีโรงงานทอกระสอบ 44 โรง

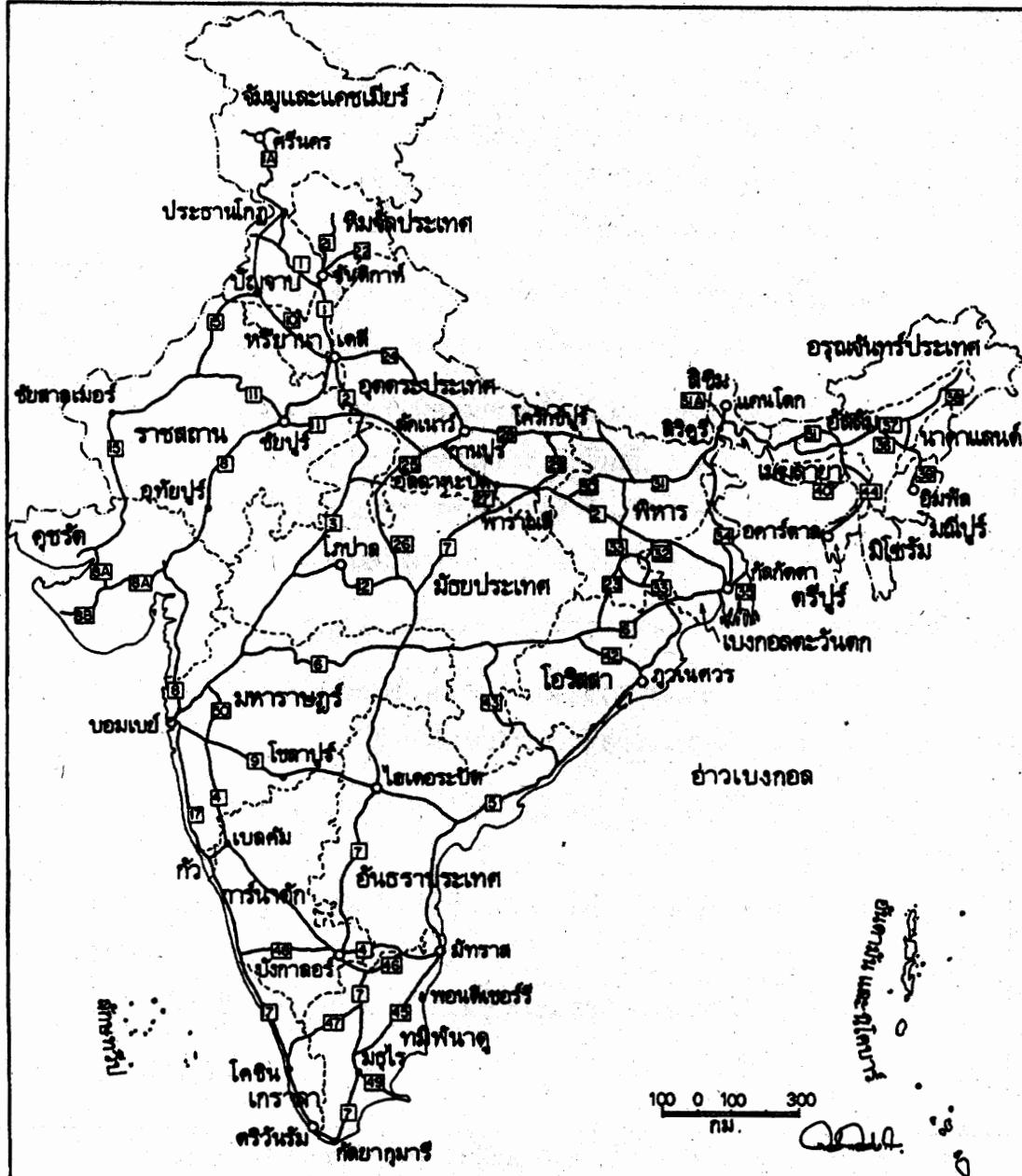
อุตสาหกรรมอื่น ๆ ก็ได้รับการพัฒนามากมาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งอุตสาหกรรมเกี่ยวกับเหล็ก

ส่วนด้านพาณิชยกรรมนั้น อังกฤษก็พัฒนาให้มากมายเช่นเดียวกัน และได้เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังตัวเลขการนำเข้าและส่งออกดังนี้

ปอนด์	— ค.ศ. 1834 อินเดียนำสินค้าเข้า 4.5 ล้านปอนด์ และส่งสินค้าออก 8 ล้านปอนด์
ล้านปอนด์	— ค.ศ. 1870 อินเดียนำสินค้าเข้า 33.5 ล้านปอนด์ และส่งสินค้าออก 53 ล้านปอนด์
ล้านปอนด์	— ค.ศ. 1905 อินเดียนำสินค้าเข้า 70 ล้านปอนด์ และส่งสินค้าออก 100 ล้านปอนด์

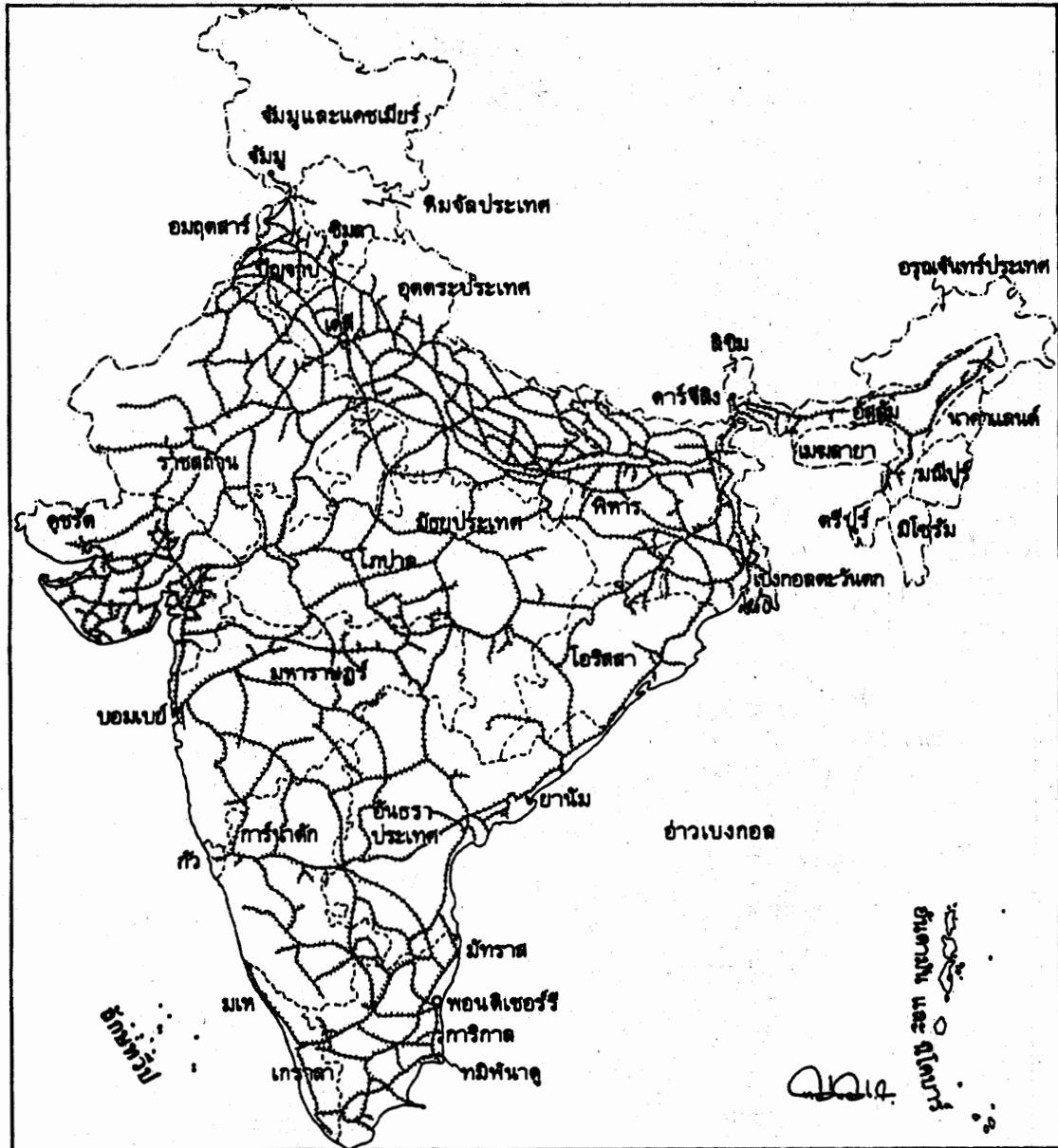
ตัวอย่างที่เห็นนี้บ่ง示ว่าอังกฤษเป็นผู้ผู้นำในการค้าขายให้แก่กันเดียวกันช่วงที่อินเดียเป็นอาณานิคม และหลังจากรับเอกสารซึ่งอินเดียก็ได้พัฒนาการค้าของตนเองให้ดีขึ้นตามลำดับ จนอาจกล่าวได้ว่าอินเดียเป็นประเทศที่นำเข้าสินค้าต่าง ๆ น้อยกว่าการส่งสินค้าต่าง ๆ ออกไปขายต่างประเทศ และเป็นผู้ได้เปรียบดุลการค้าประเทศอื่น ๆ เสมอมา

2.4.4 ด้านสังคม อังกฤษได้ปฏิรูปสังคมให้แก่กันเดียวกันมากมาย ถึงที่ได้ยกเลิกไปแล้วได้แก่ประเพณีพิธีกรรมที่เหลวไหลต่าง ๆ เช่น ประเพณีสุกดี ซึ่งทวีปม่ายอินเดียต้องกระโดดเข้ากองไฟตายตามสามี ประเพณีจับคนผ่านน้ำชาเข้าแม่กาลี ประเพณีผ่าทารกเพศหญิง

แผนที่อินเดียแสดงทางการด้วย

ซึ่งประเพณีอินเดียถือว่าเพศหญิงเป็นเพศกาลกิณณ์ ก่อให้เกิดวิบัติแก่กรอบครัว ฯลฯ ในประเพณีต่าง ๆ ดังกล่าวมา อังกฤษประกาศว่า “เป็นการผิดกฎหมาย” ที่สำคัญที่สุดประการหนึ่ง คือ อังกฤษออกกฎหมายให้สิทธิเสรีภาพแก่สตรีเทียมเท่านุรุษ และให้สิทธิเสรีภาพแก่ชนชั้นต่ำเท่าเทียมกับชนชั้นสูง แต่ในทางปฏิบัติยังไม่บรรลุเป้าหมาย เพราะโครงสร้างทาง

แผนที่อินเดียแสดงทางรถไฟ

สังคมแบบวรรณะยังมีอิทธิพลในอินเดียตลอดมาแม้แต่ในปัจจุบัน

2.4.5 ด้านการศึกษา อังกฤษได้ปฏิรูปการศึกษาให้แก่อินเดียเป็นอย่างดีโดย จัดการศึกษาให้แก่อินเดียตั้งแต่ประถมศึกษาถึงอุดมศึกษา ซึ่งมีการเรียน การสอน การสอบ เป็นแบบอังกฤษ โดยอังกฤษมีเป้าหมายดังนี้

ก. เพื่อเป็นการฝึกให้อินเดียมีโลกทัศน์ที่กว้างและมีทัศนคติแบบอังกฤษ

ข. เพื่อเป็นสื่อในการติดต่อกับชาวอินเดีย เพราะอินเดียมีภาษาฯมากมาย อันเป็นการยุ่งยากในการปกครอง ซึ่งถ้าหากชาวอินเดียมีการศึกษาแบบอังกฤษมาก ๆ ก็จะเป็นการส่งเสริมการปกครองของอังกฤษในอินเดีย

ค. เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้แก้อินเดียสามารถพัฒนาตนเองได้เมื่ออังกฤษถอนตัวออกไป

ในด้านการศึกษานี้ อังกฤษได้มองการณ์ไกล ซึ่งก็เป็นจริงเมื่ออังกฤษให้เอกสารแก้อินเดียแล้ว อินเดียสามารถพึ่งตนเองได้ในด้านนี้ นับว่าเป็นอิทธิพลของอังกฤษอีกด้านหนึ่งที่บังคับเห็นเป็นรูปธรรมทราบเท่าทุกวันนี้

2.4.6 ด้านการปกครอง ในบรรดาอิทธิพลของอังกฤษในอินเดียเท่าที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด ได้แก่ ด้านการปกครอง เพราะอังกฤษได้ส่งเสริมการปกครองในอินเดียโดยแบ่งออกเป็นรัฐบาลกลาง รัฐบาลแคว้นต่าง ๆ อำเภอและตำบล และหมู่บ้าน ตามพระราชบัญญัติการให้เอกสารแก้อินเดีย ปี 1947 อังกฤษตราเป็นข้อบังคับไว้ว่า “ห้าม印度และปา基สถานปกครองประเทศด้วยระบบของประชาธิปไตยแบบรัฐสภา” ซึ่งรูปแบบการปกครองของอินเดียในปัจจุบันนี้มีส่วนคล้ายคลึงกับประเทศอังกฤษมากที่สุด นับว่าอินเดียได้รับผลกระทบด้านนี้จาก ประเทศแม่คืออังกฤษ ตั้งแต่ปลาย ค.ศ. 1949 เป็นต้นมา นั่นคืออินเดียมีรัฐธรรมนูญ รัฐสภา มีรัฐบาลจากการเลือกตั้ง และเปลี่ยนรัฐบาลด้วยวิธีการทางรัฐสภาเท่านั้น นับว่าเป็นประเทศที่ใหญ่ที่สุดในโลกที่ปกครองด้วยระบบของประชาธิปไตยแบบรัฐสภา

กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. ลักษณะภูมิประเทศส่วนที่เป็นควบสมุทรไม่มีอารยธรรมพื้นเมืองเกิดขึ้นเลย อย่างทราบว่ามีอารยธรรมอะไรเกิดขึ้นบริเวณนั้น อธิบาย
2. อะไรคือปัจจัยสำคัญที่ทำให้อังกฤษครอบครองอินเดียได้ทั้งประเทศ

สรุปบทที่ 4

ในสมัยโมกุลได้เกิดศาสนासิกข์ขึ้นและได้มีชาติตะวันตกเริ่มเข้ามาค้าขายในอินเดีย ยุโรปชาติแรกที่เข้ามาค้าขาย คือ โปรตุเกส ซึ่งค้าขายแทนชายฝั่งตะวันตกควบคุมไปกับการเผยแพร่ศาสนาคริสต์ อิทธิพลต่าง ๆ ของโปรตุเกสในด้านวัฒนธรรมต่าง ๆ ยังคงมีอยู่นับจากบอนเบย์ลงไปจนถึงเกาะลังกาตราชากาฬราบเท่าทุกวันนี้

นอกจากโปรตุเกสแล้ว ยังมียูโรปชาติอื่น ๆ เข้ามาแสวงหาอำนาจทางการค้าและการเมือง เช่น ดัทช์ (เนเธอร์แลนด์ หรือออลแลนด์) สวีเดน เดนมาร์ก อังกฤษ และฝรั่งเศส แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ ยกเว้นฝรั่งเศสกับอังกฤษ ทั้ง 2 ชาตินี้พยายามแสวงหาอำนาจทางการค้าและการเมืองในลักษณะแบ่งขันกัน ซึ่งในที่สุดอังกฤษได้ชัยชนะเหนือฝรั่งเศส ยังผลให้อังกฤษแสวงหาอำนาจทางการค้าและการเมืองในอินเดียเพียงชาติเดียวจนสามารถครอบครองอินเดียได้ทั้งประเทศในเวลาต่อมา

ภายใต้การปกครองของอังกฤษ อินเดียได้รับการปฏิรูปสิ่งต่าง ๆ มากมาย จนอาจกล่าวได้ว่าอังกฤษได้พลิกโฉมใหม่ให้แก่อินเดียเลยทีเดียว สิ่งที่อังกฤษได้มอบให้เป็นมงคลแก้อินเดียที่เห็นเป็นรูปธรรมทราบเท่าทุกวันนี้ ได้แก่ กฎหมาย สาธารณูปโภคต่าง ๆ อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม สังคม การศึกษา การปกครอง ฯลฯ อินเดียได้รับเอกสารฉบับปี ค.ศ. 1947 หลังจากถูกปกครองเป็นเวลานานถึง 200 ปี

การประเพณีมหิดลก้าว笨

1. オスัญกรรมของอินทิรา คานธี มีสาเหตุมาจากอะไร
2. กองเกรสรักบันสันนิบาตมุสลิมมีบทบาทในการเรียกร้องเอกสารอย่างไรบ้าง
3. ศาสนาสิกข์เกิดขึ้นที่เมืองใด
  1. นอมเบรย์
  2. เดลี
  3. กัจกัตตา
  4. อมฤตสาร์
4. ศาสนาคริสต์เข้าไปเผยแพร่ครั้งแรกในอินเดียโดยชาติใด
  1. อังกฤษ
  2. ฝรั่งเศส
  3. โปรตุเกส
  4. ชอแลนด์
5. โครงคือชื่อกวน
  1. ชนพื้นเมืองอินเดียผสมกับอังกฤษ
  2. ชนพื้นเมืองอินเดียผสมกับดัทช์
  3. ชนพื้นเมืองอินเดียผสมกับโปรตุเกส
  4. ชนพื้นเมืองอินเดียผสมกับฝรั่งเศส
6. หลักการต่อสู้แบบสัตยาธรรมของคานธีตรงกับคำสอนของศาสนาใดมากที่สุด
  1. อินฤุ
  2. พุทธ
  3. เชน
  4. สิกข์
7. โครงเป็นผู้ให้กำเนิดปักษ์สถาน
  1. เน็ตวู
  2. จินนาห์
  3. คานธี
  4. อากา ข่าน
8. อารยธรรมด้านใดที่อังกฤษปลูกฝังให้อินเดียอย่างมั่นคงที่สุดเมื่อเทียบกับประเทศพม่าและมาเลเซีย
  1. ด้านการศึกษา
  2. ด้านการสาธารณูปโภค
  3. ด้านเศรษฐกิจ
  4. ด้านการปกครอง

การบูรณะของอัลจีเรีย

1. ที่กล่าวว่า “วัวเป็นสัตว์ประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวพันกับชีวิตชาวอินเดียตั้งแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน” นั้น ท่านเข้าใจว่าอย่างไร
2. ที่กล่าวว่า “อินเดียเป็นหนึ่งในอารยัน ไม่มีอารยันไม่มีอินเดีย” นั้น ท่านเข้าใจว่าอย่างไร
3. จงกล่าวถึงนโยบายและผลงานที่ทำให้พระเจ้าโศกได้รับการเฉลิมพระเกียรติว่า “มหาราช”
4. ให้นักศึกษากล่าวถึงมรดกทางอารยธรรมต่าง ๆ ที่อังกฤษเหลือไว้ในอินเดีย พร้อมทั้งชี้ให้เห็นว่ามรดกด้านใดที่เห็นเป็นภูมิปัญญามากที่สุด

บทที่ 1

กิจกรรมการเรียนที่ 1

1. ให้นักศึกษาอุปกรณ์แสดงที่ตั้งประเทศไทยและเขียนใต้ พร้อมทั้งฝึกหัดวิเคราะห์และเดินเรื่องประเทศไทยต่าง ๆ ทั้ง 7 ประเทศให้ครบ

2. เอเชียตีมรูปร่างเป็นรูปสามเหลี่ยมหน้ารั้ว มีส่วนฐานอยู่ริมแม่น้ำ ส่วนหัวอยู่ริมแม่น้ำ มีพื้นที่ทั้งหมดประมาณ 1,733,295 ตารางไมล์ ทางภาคเหนือเป็นเทือกเขาทิมเลีย ภาคตะวันออก เป็นเทือกเขาอา拉เบกันโดยมา ภาคตะวันตกเป็นเทือกเขาเคอร์ชาร์และสูไอลามาน ภาคใต้เป็นรูปสามเหลี่ยมยื่นออกไปในมหาสมุทรอินเดีย มีรายทางเฉลี่ย 2 ต้าน ตะวันตกเป็นทะเลสาหรับ ตะวันออก เป็นอ่าวเบงกอล

กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. ให้นักศึกษาอุปกรณ์แสดงที่ตั้งประเทศไทยและเขียนใต้และแผนที่แสดงภูมิประเทศรวมทั้ง แม่น้ำที่สำคัญ เสร็จแล้วให้ฝึกหัดวิเคราะห์และแผนที่โดยคร่าว ๆ และให้แบ่งลักษณะภูมิประเทศออกเป็น 5 ส่วน คือ เทือกเขา ที่ราบลุ่มและที่ราบตอนเหนือ ที่ราบลุ่มแม่น้ำภาคกลาง ภาคสมุทร และ เกาะต่าง ๆ

2. ลักษณะภูมิประเทศที่ก่อให้เกิดอารยธรรมโดยทั่วไปจะเป็นที่ราบลุ่มแม่น้ำ เพราะ เป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่ดีกินดีมีเวลาสร้างสรรค์อารยธรรม ด้วยป่าที่สำคัญ ได้แก่ บริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำสินธุเป็นที่ตั้งอารยธรรมลุ่มแม่น้ำสินธุ ที่ราบลุ่มแม่น้ำคงคาเป็นที่ตั้ง อารยธรรมอินโด-อารยัน ได้แก่ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาเชน และศาสนาพุทธ อารยธรรมเมือง เช่น อุรุพยาและรัตนโกสินธ์ก็ตั้งอยู่ตามที่ราบลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาเช่นเดียวกัน

กิจกรรมการเรียนที่ 3

1. ให้นักศึกษาอุปกรณ์เขียนใต้แสดงแผนที่สำคัญ ๆ เสร็จแล้วให้วิเคราะห์และเดินเรื่อง แม่น้ำสินธุและแควทั้ง 5 อันได้แก่ เมลัน เจรานา บิอาส ราวี ชัพเตต เมืองโนโภโร ตั้งอยู่ ผังแม่น้ำอินเดสทริสสินธุ เมืองชารับป่าตั้งอยู่ผังแม่น้ำราวี ทั้งสองเมืองเป็นเมืองเก่าแก่ของ

อารยธรรมสุ่มแม่น้ำสินธุ
ทุกอารยธรรมในภูมิภาค

ลักษณะอารยธรรมสุ่มน้ำสินธุเป็นอารยธรรมเมืองที่เก่าแก่กว่า
ทุกอารยธรรมในภูมิภาค

2. ผลกระทบทางวัฒนธรรมที่ชาวสินธุเหลือไว้ให้เห็นเป็นรูปธรรมในอินเดีย ได้แก่ การแต่งกายของชาวอินเดียทั้งชายและหญิง ประเพณีการเผาศพ การเคารพวัว การกราบไหว้ต้นโพธิ์และต้นไทร (ติ�ารถ โโคตมะ ตรัสรู้ใต้ต้นโพธิ์ มหาเวฬุตรรู้ใต้ต้นไทร)

การประเมินผลท้ายบท

1. ลักษณะภูมิประเทศเชียงใหม่ออกเป็น 5 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นทิวเขา ได้แก่ บริเวณตอนบน เป็นแม่น้ำมูลปราการบังกันศตวรรษจากภายนอก ไม่มีอารยธรรมใด ๆ ก่อตัวขึ้น ส่วนที่เป็นที่ราบสูงและที่ราบตอนเหนือเป็นพื้นที่ที่อุดมสมบูรณ์ เป็นที่ตั้งอารยธรรมสุ่มน้ำสินธุ ส่วนที่เป็นที่ราบสุ่มแม่น้ำภาคกลาง ได้แก่ ที่ราบสุ่มแม่น้ำคงคาและแม่น้ำพรหมบุตร เป็นที่ตั้งอารยธรรมอินโด-อารยัน ที่สำคัญ คือ ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาเซน และศาสนาพุทธ ส่วนที่เป็นภาคชนบท พื้นที่ไม่อุดมสมบูรณ์ แห้งแล้ง ไม่มีอารยธรรมที่มีอยู่ก่อตัวขึ้นมาเลย นอกจากอารยธรรมตะวันตกที่ไปรุกรานเข้ามา ได้แก่ ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิก และส่วนสุดท้ายคือภาษาต่าง ๆ ได้แก่ ภาษาลังกา ภาษาอันดามัน และภาษาโนโบร์ ไม่มีอารยธรรมเมืองใด ๆ เกิดขึ้น นอกจากรับเอาอารยธรรมจากอินเดีย

2. ลักษณะเด่นของอารยธรรมสุ่มน้ำสินธุ คือ เป็นอารยธรรมเมืองที่เก่าแก่กว่าอารยธรรมต่าง ๆ ในภูมิภาค เน้นที่การก่อสร้างเป็นสำคัญ เช่น อาคารที่พักของประชาชน มีการวางผังเมืองที่เน้นในเรื่องสุขลักษณะเป็นอย่างดีที่แตกต่างจากอารยธรรมอื่น ๆ เช่น อารยธรรมอียิปต์ เมโซโปเตเมีย ฯลฯ

3. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4

4. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 2

5. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 3

6. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4

7. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4

8. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4

บทที่ 2

กิจกรรมการเรียนที่ 1

1. คำว่า “อารยันหรืออริยภ” หมายถึงชาติที่มีอารยธรรมเจริญแล้ว อารยันคือชนกลุ่มนี้นองอาศัยอยู่บริเวณท่าเรือและแม่น้ำ เป็นต้น ต่อมาได้อพยพไปสู่ที่ต่าง ๆ ของโลก กลุ่มแรกอพยพเข้าไปอยู่ในยุโรปเรียกว่า ยุโรเปียน-อารยัน น่าจะได้แก่บริเวณที่เป็นเยอรมันนี ออสเตรีย ยังการ์ ฯลฯ กลุ่มที่สองอพยพไปอยู่บริเวณอ่าวเบอร์ซีย เรียกว่าอิราเนียน-อารยัน น่าจะได้แก่ บริเวณที่เป็นประเทศอิหร่านและอิรักปัจจุบัน กลุ่มที่สามอพยพเข้ามาอยู่ทางตอนเหนือของอินเดีย ได้อาศัยอยู่ยะหนึ่ง แล้วจึงอพยพลงมาอาศัยอยู่ตามที่ราบสูงแม่น้ำภาคกลาง อันได้แก่ บริเวณที่ราบสูงแม่น้ำคงคาและพรมบุตร

2. สักษณะเศรษฐกิจของอารยันเป็นแบบเกษตร ออาศัยที่ราบสูงแม่น้ำคงคาเป็นพื้นที่ พัฒนาการเกษตร ที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือการเลี้ยงปศุสัตว์ รวมเป็นสัตว์แสดงความมั่งคั่ง รองลงมา คือ ม้า แพะ แกะ กระอก กะแต ฯลฯ สังคมของชาวอารยันเป็นแบบชนชั้น มี 3 ชั้น คือ นักรบ สามัญชน พระ ซึ่งต่อมาก็ได้พัฒนาเป็นโครงสร้างทางสังคมของอินเดียในปัจจุบัน ส่วนการปกครองของอารยันนั้น มีหัวหน้าเผ่าเป็นผู้ปกครอง ผ่าเล็กเรียกว่า ราชหรือราชันย์ ผ่าใหญ่เรียกว่า รามาหาราชหรือมหาราชันย์

กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. มหาภาพย์ คือ วรรณคดีที่สำคัญ 2 เรื่องที่เป็นเรื่องราวของวีรบุรุษประจำชาติ ได้แก่ รามายณะและมหาภารตะ วรรณกรรม 2 เล่มนี้ในความรู้สึกของคนอินเดียปัจจุบันเป็นคัมภีร์ทางศาสนาที่ศักดิ์สิทธิ์ เกี่ยวพันกับศาสนา Hindoo โดยแยกไม่ออ กและมีความสำคัญต่อชีวิต ความเป็นอยู่ของชาวอินเดียอย่างยิ่ง ความสำคัญของมหาภาพย์ คือ ให้รายละเอียดเกี่ยวกับประวัติศาสตร์อินเดียอย่างมาก รามายณะให้รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพวิทและอารยัน ส่วนมหาภารตะให้รายละเอียดเกี่ยวกับการปกครอง เศรษฐกิจ และสังคมในยุคมหาภาพย์

2. เศรษฐกิจ สังคมและการปกครองยุคมหาภาพย์มีลักษณะดังนี้ คือ เศรษฐกิจ ประชาชนเลี้ยงชีพด้วยการเกษตร เลี้ยงสัตว์ ใช้เครื่องยุทธ์ของแตงเป็นสื่อในการแลกเปลี่ยนสินค้า โครงสร้างทางสังคมเป็นแบบวรรณะชั้นเจنمาก คือ พระมเหศ์ กษัตริย์ แพทย์ ศูกร แต่ละวรรณะแตกแยกออกจากกันเป็นวรรณะย่อย ๆ อีกมากมาย การปกครองเป็นแบบนครรัฐ แต่ละนครรัฐไม่ขึ้นตรงต่อกันและกัน มีเจ้าผู้ครองนครรัฐ เช่น คุรุเกษตร อโยธยา ฯลฯ

กิจกรรมการเรียนที่ ๓

1. อารยธรรมอินโด-อารยันที่เป็นแม่บทอารยธรรมต่าง ๆ ได้แก่ อารยธรรมทางศาสนาพราหมณ์ทำให้เกิดภาษา เช่น ภาษาสันสกฤต ตลอดจนวรรณกรรม และประดิษฐกรรมต่าง ๆ ศาสนาเชนและศาสนาพุทธก็เช่นเดียวกันกับศาสนาพราหมณ์ กล่าวคือ ศาสนาเชนทำให้เกิดภาษาปรากฏตุต ภาษาภาราวีส ภาษาคุชราตี และวัฒนธรรมการรับประทานอาหารแบบมังสวิรัติ ศาสนาพุทธทำให้เกิดภาษาบาลีซึ่งพระพุทธเจ้าใช้เผยแพร่ศาสนา ฯลฯ

2. ศาสนาพุทธเกิดขึ้นในอินเดีย โดยมีเป้าหมายหลักคือปฏิรูปสังคมระบบวรรณะให้หมดไป เพราะในสมัยนั้นชนชั้นที่ถูมีการนำประเทศคือกษัตริย์และพระราชนั่น พระสมณโสดมไม่สามารถจะจัดโครงสร้างทางสังคมระบบดังกล่าวให้หมดไปได้ และศาสนาพุทธถูกกลั่นโดยอินดู กล่าวคือ พระสมณโสดมเป็นปางหนึ่งของพระนารายณ์ซึ่งเป็นพระผู้เป็นเจ้าของอินดู หลักธรรมที่สำคัญของศาสนาพุทธ คือ อธิสัจ ๔ ประการ ได้แก่ ทุกชีว สมุทัย นิโรห มารค ฯลฯ

การประเมินผลท้ายบท

1. สาเหตุของการเกิดระบบวรรณะ เกิดจากการกลัวผ่าพันธุ์อารยันจะไม่บรรลุที่ผู้นำผ่าเจิงออกกฎหมายพอกอารยันแต่งงานกับชนพื้นเมือง บังจุบันระบบวรรณะมีผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศอย่างมาก ชนชั้นสูงถูกการนำประเทศ ไม่ว่าด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ฯลฯ ชนชั้นกลางและชั้นต่ำไม่สามารถจะกตัญญูมาให้ทัดเทียมกับชนชั้นสูงได้

2. ศาสนาเชนกับศาสนาพุทธเกิดขึ้นในอินเดียโดยเดียวกัน คือ ประมาณ ๕๔๓ ปี ก่อนคริสตกาล ประวัติของศาสนาคือสายคลื่นกัน คือ ศาสนาหารีระเป็นบุกวัชตริย์จากเมืองไพบูลย์ ศาสนาโสดมพุทธะเป็นมกุฎราชกุมารแห่งกรุงกบลพัสดุ หันสองต่างออกผนวชเพื่อแสวงหาโมกขธรรม มหาเรศบ่าเพญทุกรกิริยา rim สังแม่น้ำคงคา ๑๒ ปี จังหวัดสุรีธรรมราษฎร์ ได้เป็นชินะ เพยแพร่ศาสนาเป็นเวลา ๓๐ ปี บรรลุไกวัลย์เมื่อพระชนม์ ๗๒ ปี ส่วนสิทธารถโสดม บำเพญทุกรกิริยา rim สังแม่น้ำเนรัญชาระเป็นเวลา ๖ ปี จังหวัดสุรีธรรมราษฎร์ ได้เป็นพุทธะ เพยแพร่ศาสนาเป็นเวลา ๔๕ ปี จังหวัดบุรินพพานเมื่อพระชนม์ ๘๐ ปี หลักธรรมที่สำคัญของศาสนาเชน ได้แก่ อหิงสธรรมของศาสนาพุทธ ได้แก่ อธิสัจ ๔ ประการ

3. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๑

4. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๒

5. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 1

6. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4

7. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4

8. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 2

บทที่ 3

กิจกรรมการเรียนที่ 1

1. ข้าพเจ้าเข้าใจว่า ในสมัยนี้ไม่ใช่การปักกรองแบบสมบูรณานิยมธิราชย์ แต่เป็นแบบประชาธิปไตย เพราะศิลาจารึกของพระเจ้าอโศกมหาราชารึกไว้ว่า “เราจะปักกรองโดยธรรม จะบริหารโดยธรรม จะให้ประชาชนชื่นชมโดยธรรม และจะคุ้มครองประชาชนโดยธรรม” เยาวห์ลาล เนห์รุ กล่าวไว้ในหนังสือพับถินอินเดียว่า “.....ถ้ากษัตริย์ประพฤติ มิชอบแล้วใช้รั ประชาชนย่อเมี้ยนธิที่จะถอดถอนและแต่งตั้งบุคคลอื่นแทนได้เสมอ” นั้นก็แสดงให้เห็นว่าการปักกรองในสมัยพระเจ้าอโศกมหาราชเป็นประชาธิปไตยมากที่สุด

2. ความเสื่อมของราชวงศ์โมริยะมีสาเหตุสำคัญ ๆ คือ นโยบายปักกรองแบบธรรมวิชัย ของพระเจ้าอโศกขัดผลประโยชน์พวกราชมนตรี กองทัพอ่อนแอ รัฐบาลกลางไม่เข้มแข็ง ประกอบกับอาณาจักรกว้างใหญ่เกินไปอุดมไม่ทั่วถึง และที่สำคัญที่สุดถูกเสนอ庵ดีปุชยมิตร ก่อรัฐประหาร และได้ตั้งราชวงศ์ศุภงค์ปกครองอินเดียสืบมา

กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. ศกุนตลาคือวรรณกรรมชั้นเอกสมัยคุปตะ แต่เป็นภาษาสันสกฤตโดยมหากวีรชื่อ กาลิตาส มีความสำคัญ คือ มีการถ่ายทอดเป็นภาษาต่างประเทศหลายภาษา มีผู้แปลเป็นภาษาอังกฤษในปี ค.ศ. 1789 ชาวเยอรมันได้ใช้ศกุนตลาเป็นต้นแบบในการเขียนอุปารการเรื่อง เพาส์ต สำหรับประเทศไทยของเรา พรานาทสมเด็จพระมหกุฎ gere เจ้าอยุธยา รัชกาลที่ 6 ทรงแปลและนิพนธ์เป็นภาษาไทย

2. อารยภัททะคือนักการราศาสตร์และคณิตศาสตร์ชาวอินเดียผู้มีชื่อเสียงสมัยคุปตะ ท่านสามารถพิสูจน์ได้ว่าโลกกลมและโคจรรอบดวงอาทิตย์ เพื่อเป็นเกียรติแก่นักการราศาสตร์ ผู้นี้ อินเดียจึงตั้งชื่อดาวเทียมดวงแรกของตนเองว่า “อารยภัททะ”

กิจกรรมการเรียนที่ ๓

1. ไมกุลคือราชวงศ์สำคัญราชวงศ์หนึ่งที่ปกครองอินเดียระหว่างปี ก.ศ. 1526–1857 ความสำคัญของไมกุล คือ เป็นราชวงศ์เดียวที่สามารถปกครองอินเดียตอนกลางและตอนบน ได้อย่างมีเอกภาพ กษัตริย์ที่สำคัญมี ๖ องค์ คือ นาบูร์, หุমายัน, อักบาร์, ชาห์ เจahan และโอลังเซ็ป ซึ่งเป็นกษัตริย์องค์สุดท้าย คนไทยเรียกันที่สุดคือ “หัชมาฮาล” ซึ่งสร้างในรัชกาลพระเจ้าชาห์ เจahan

2. อิทธิพลของมุสลิมในอินเดียที่เด่นที่สุด ได้แก่ ศาสนา ซึ่งมีคนนับถือประมาณ 100 ล้านคน สถาปัตยกรรมเด่นที่สุด คือ หัชมาฮาล ซึ่งเป็น ๑ ใน ๗ สิ่งมหัศจรรย์ของโลก นอกจากนี้ ภาษากาญจน์ซึ่งเป็นภาษาที่ชาวมุสลิมในอินเดียพูดกันในปัจจุบัน

การประเมินผลท้ายบท

1. โครงสร้างการปกครองสมัยจักรวรรดิโมริยะเป็นแบบราชธิปไตยผสมระบบประชาธิปไตย กล่าวคือ ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพมากที่สุดถ้าเทียบกับการปกครองในสมัยราชวงศ์อื่น ๆ

2. โครงสร้างการปกครองสมัยจักรวรรดิคุปตะเป็นแบบราชธิปไตย กษัตริย์ทุกองค์ ทรงตนในฐานะเป็นสมมติเทพซึ่งอวตารมาจากพระผู้เป็นเจ้ามาปกครองอาณาประหาราชภรร พระเจ้าจันทรคุปต์มีศักดิ์เท่าเทียมกับพญาym พระอินทร์ หัวกุเวร หัววรวุณ ซึ่งทั้ง ๔ องค์นี้ เรียกว่าหัวใจตุลอกบาล แปลว่าผู้คุ้มครองรักษาโลกทั้ง ๔

3. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๑

4. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๒

5. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๒

6. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๓

7. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๔

8. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ ๔

บทที่ 4

กิจกรรมการเรียนที่ 1

1. ข้อพิพากษาว่า “หินดูกับมุสลิมเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดศาสนาสิกข์” กล่าวคือ ผู้ก่อตั้งศาสนาไม่เป้าหมายหลักอยู่อย่างเดียว คือ รวมศาสนาหินดูกับศาสนาอิสลามเข้าด้วยกัน แต่ไม่ประสบผลสำเร็จ จึงเกิดศาสนาใหม่ขึ้นมาในปี ค.ศ. 1440

2. หลักธรรมที่สำคัญของศาสนาสิกข์มี สามคดีธรรม สัตยธรรม ควรธรรม ความบุคคลธรรม ความสุภาพอ่อนโยน ความเอื้ออาทร

กิจกรรมการเรียนที่ 2

1. มีการยั่งยืนตลอดเวลาด้วยการยั่งยืนเมือง กล่าวคือ ไปรดุเกสเป็นผู้นำเยาศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาธอลิกมาเผยแพร่แอบชาญฝั่งทะเลตะวันตก นับจากน้อมเบร์ลงไปจนถึงเกาะลังกา

2. ความไม่มีเอกภาพภายใต้อินเดียเอง เป็นปัจจัยสำคัญทำให้อังกฤษสามารถครอบครอง อินเดียได้ทั้งประเทศ อินเดียสมัยนั้นมีเจ้าผู้ครองเมืองประมาณ 560 องค์ แต่ละองค์เป็นอิสระ ไม่ขึ้นตรงต่อกันและกัน กองประกันหินดูกับมุสลิมมีข้อพิพากษาทางศาสนามาตลอด

การประเมินผลท้ายบท

1. อสัญกรรมของอินทิรา คานธี มีสาเหตุมาจากศาสนาและการเมือง กล่าวคือ ชาวสิกข์มีข้อพิพากษากับชาวหินดู และชาวสิกข์สร้างเงื่อนไขทางการเมืองขึ้นมาในปี ค.ศ. 1983 โดยขยายตัวออกเป็นอิสระภายใต้ชื่อประเทศ “กัลลีสถาน” อินทิรา คานธี สั่งปราบ ยังผลให้มีผู้เสียชีวิตประมาณ 3,000 คน บาดเจ็บหลายพันคน ต่อมานางถูกกองครรภ์ซึ่งเป็นชาวสิกข์ ยิงถึงแก่อสัญกรรมขณะเดินออกกำลังกายเวลาเช้า

2. คงการสมมิบทบาททางการเมืองมากมาย ผู้นำที่สำคัญ ๆ ได้แก่ มหาตมะ คานธี เยาวห์ลาล เนห์รู ฯลฯ บทบาทที่สำคัญมีดังนี้

2.1 เรียกร้องให้ชาวอินเดียมีส่วนในการปกครองตนเองทั้งในส่วนกลางและในส่วนภูมิภาค

2.2 เรียกร้องให้อังกฤษรับตนอินเดียเข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐให้มากขึ้น

- 2.3 เรียกร้องให้อังกฤษแยกการบริหารและการศาลอออกจากกัน
- 2.4 เรียกร้องให้อังกฤษขยายการศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ
- 2.5 เรียกร้องให้มีการส่งทหารอินเดียไปรับน้อยลง
- 2.6 เรียกร้องให้เก็บภาษีต่าง ๆ ด้วยความเป็นธรรม
- 2.7 เรียกร้องให้อินเดียได้รับเอกสารซึ่งสมบูรณ์

ส่วนสันนิบาตมุสลิมก็มีบทบาทในการเรียกร้องเอกสารเช่นเดียวกันกับกองเกรต
ผู้นำที่สำคัญ ได้แก่ โมฮัมหมัด อาร์ จินนาห์ ได้เรียกร้องเอกสารควบคู่ไปกับขอตั้งประเทศไทย
ซึ่งมีคนส่วนใหญ่เป็นมุสลิม ภายใต้ชื่อประเทศ “ปากีสถาน” ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อวันที่ 14 สิงหาคม

ค.ศ. 1947

3. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4
4. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 3
5. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 3
6. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 3
7. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 2
8. คำตอบที่ถูกคือ ข้อ 4

1. ข้าพเจ้ามีความรู้ในเรื่องต่อไปนี้ดังนี้

ก. เอเชียใต้ หมายถึง บริเวณที่เป็นประเทศอินเดีย ปากีสถาน บังคลาเทศ เนปาล ภูฏาน ศรีลังกา และมัลดีฟส์ เอเชียใต้ในสมัยโบราณคืออินเดีย บางครั้งเราระยกเอเรียใต้ว่า อนุทวีปอินเดีย

ข. โครงสร้างทางสังคมอินเดียเป็นแบบชนชั้น เริ่มน้ำหนักแต่ยุคการยันเข้ามาตั้งแต่ฐาน ในอินเดีย ชนชั้นดังกล่าว ได้แก่ กษัตริย์ พระราชน后 แพศย์ ศูห์ เรียกว่า วรรณะ 4 เหล่า แต่ละ วรรณะมีวรรณะย่อย ๆ อีกมากมาย

ค. การสร้างพระพุทธรูปครั้งแรกเกิดขึ้นสมัยคันธาระ ในรัชกาลพระเจ้ากนิษกะ ราชวงศ์กุชาณะ ก่อนราชวงศ์คุปตะประมาณ 120 ปี และเป็นต้นแบบการสร้างพระพุทธรูป สมัยคุปตะ ศิลปะคุปตะเป็นศิลปะต้นแบบของการสร้างพระพุทธรูปในหลายประเทศรวมทั้ง ประเทศไทย

ง. ทั้งมาตราลสร้างขึ้นปลายรัชกาลพระเจ้าชาห์ เจahan ของราชวงศ์โมกุล เป็นศิลปะ มุสลิมที่สวยงามที่สุดในโลก สร้างด้วยหินอ่อนเพื่อเป็นที่ฝังศพพระนางมุหัมมัด ซึ่งเป็นเมืองของ พระเจ้าชาห์ เจahan

2. ข้าพเจ้าเข้าใจว่า

พระพุทธเจ้าเป็นศาสดาของศาสนาพุทธซึ่งอุบัติขึ้นในอินเดีย พระองค์ทรงเผยแพร่ ศาสนาอยู่เป็นเวลาหลายปี เป็นที่รู้จักของคนทั้งในและต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวต่าง ประเทศรู้จักกันดีมาก เพราะมีพระพุทธศาสนา

พระเจ้าอโศกมหาราชที่เช่นเดียวกัน พระองค์เป็นผู้ประกาศพุทธศาสนาไปยังประเทศ ต่าง ๆ เกือบทั่วโลก เช่น ส่งพระมหารัฐกิจไปเผยแพร่ศาสนาพุทธที่กรีกและซีเรีย ส่งพระ- มนตินครเตาะและเข้าหาญี่ปุ่นสังฆมิตรดาไปเกาหลี ส่งพระไสยะและพระอุตตระไปพม่า มอง ไทย ฯลฯ การกระทำของพระเจ้าอโศกดังกล่าวทำให้ชาวต่างประเทศรู้จักกันดีมากยิ่งขึ้น

มหาตมะ คานธี เป็นอัจฉริยบุคคลสำคัญคนหนึ่งของโลก หลักการที่ทำให้ท่านประสบ ผลสำเร็จในการดำเนินงาน คือ สัตยาธรรมที่ อันประกอบไปด้วย สัตย์ ธรรมชาติ ดื้อแฝง มหาตมะ

คานธี ได้ใช้หลักการตั้งกล่าวต่อสู้กับองค์กรเพื่อเรียกร้องเอกสารชดเชยให้รัฐบาลทราบในปี ค.ศ. 1947 ชาวต่างประเทศรู้จักมหาตมะ คานธี เป็นอย่างดี เพราะเมื่อพูดถึงอินเดียย่อมนึกถึง มหาตมะ คานธี กันที่

แนวทางการสร้างมรดกโลกทางวัฒนธรรม

1. ข้าพเจ้าเข้าใจว่า วัวเป็นสัตว์ที่เกี่ยวพันกับชีวิตชาวอินเดียมากที่สุด เพราะในสมัยโบราณสุ่มน้ำสินธุ วัวเป็นสัตว์เลี้ยงเพื่อการเกษตร เช่น ช่วยเหลือด้านแรงงาน และมีการเคารพวัวผู้อึดด้วย สมัยอารยัน วัวเป็นสัตว์เลี้ยงเพื่อแสดงความมั่งคั่ง สมัยปัจจุบัน วัวเป็นสัตว์เศรษฐกิจ กล่าวคือ ให้นมและช่วยเหลือในด้านการไถนา เที่ยมเกวียน ฯลฯ นอกจากนี้ชาวอินเดียยังเคารพวัวผู้ในฐานะเป็นพาหนะของพระผู้เป็นเจ้าและเคารพวัวเมียในฐานะผู้ให้นม ชาวอินเดียไม่รับประทานเนื้อวัวเป็นอาหารเพราะความเชื่อดังกล่าว

2. ข้าพเจ้าเข้าใจว่า อารยันเมื่อพอยพเข้ามาตั้งถิ่นฐานในอินเดียแบบสุ่มน้ำคงคาและพรหมบุตรแล้ว ได้สร้างสมอรายชื่อมต่าง ๆ ขึ้นมาเป็นอารยธรรมผสมกับอารยธรรมพื้นเมือง อินเดียเรียกว่า อารยธรรมอินโด-อารยัน ซึ่งครอบคลุมพื้นที่อินเดียเกือบทั้งประเทศ ตัวอย่างที่เห็นเป็นรูปธรรมที่สุด ได้แก่ อารยธรรมทางศาสนา เช่น ศาสนาพราหมณ์ ศาสนาเชน ศาสนาพุทธ ฯลฯ ศาสนาเหล่านี้เป็นต้นแบบภาษา วรรณกรรม ศิลปกรรม จิตรกรรม ประดิษฐกรรม ฯลฯ ดังนั้น คำกล่าวที่ว่าอินเดียเป็นหนึ่งในอารยัน ไม่มีอารยันไม่มีอินเดีย จึงเป็นคำกล่าวที่ถูกต้องที่สุด

3. นโยบายและผลงานที่ทำให้พระเจ้าอโศกได้รับการเฉลิมพระเกียรติว่า “มหาราช” มตังนี้

- 3.1 ประกาศเลิกนโยบายรุกรานเพื่อนบ้าน
- 3.2 ดำเนินนโยบายแบบธรรมวิชัย ยึดถือธรรมะเป็นใหญ่
- 3.3 ทรงเป็นพุทธนามกษะและเป็นเอกอัครศาสนบุปถัมภก
- 3.4 ทรงปกครองประชาชนแบบบิดาปกครองบุตร

4. มรดกทางอารยธรรมที่อังกฤษเหลือไว้ในอินเดียที่สำคัญ ๆ มีมากmany เช่น ด้านกฎหมาย ด้านสาธารณูปโภค ด้านอุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม ด้านสังคม ด้านการศึกษา และด้านการปกครอง ฯลฯ

ที่เห็นเป็นรูปธรรมมากที่สุด ได้แก่ ด้านการปกครอง กล่าวคือ อินเดียได้รับมรดกทางการปกครองระบบประชาธิปไตยแบบรัฐสภา รองลงมา ได้แก่ ด้านการศึกษา กล่าวคือ อินเดียมีรูปแบบการศึกษาล้ำค่าลึกลับอังกฤษมากที่สุด.

บรรณานุกรมตอนที่ 2

- ดำรงราชานุภาพ, กรมพระยา. ต้านนพะพุทธเจดีย์. กรุงเทพฯ : 2503.
- ทวี ทวีวร. ประวัติศาสตร์อเชียใต้ตั้งแต่ชาวยูโรปเข้ามายังในอินเดียจนถึงอินเดียได้รับเอกสารช
ค.ศ. 1947. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527.
- _____. ประวัติศาสตร์อเชียใต้ภายหลังประกาศเอกราชจนถึงปัจจุบัน. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์-
การพิมพ์, 2525.
- _____. ประวัติศาสตร์อินเดียตั้งแต่ชาวยูโรปเข้ามายังในอินเดียจนถึงอินเดียได้รับเอกสารช
ค.ศ. 1947. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2533.
- _____. ประวัติศาสตร์อินเดียสมัยใหม่. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2533.
- _____. ประวัติศาสตร์ศรีลังกา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.
- ทวี ทองสว่าง. ภูมิศาสตร์อเชีย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2532.
- ประภัสสร บุญประเสริฐ. ประวัติศาสตร์อเชียใต้. กรุงเทพฯ : หจก. คุณพิณอักษร กิจ, 2529.
- มนต์ ทองชัช. แหล่งกำเนิดอารยธรรมยุคแรกของโลก. กรุงเทพฯ : โอดี้ยนสโตร์, 2527.
- เยาว์หลาล เนธุ. พนอินเดีย เล่ม 1. พระนคร : 2521 (ไม่ระบุสถานที่พิมพ์).
- เสถียร พันธุรังษี. ศาสนาเบรียนเทียน. กรุงเทพฯ : แพรพิทยา, 2526.

Ananda K. Coomaraswamy. *History of Indian and Indonesian Art*. New York : Dover Publications,
INC., 1965.

Basham, A.L. *The Wonder that Was India*. New York : 1959.

Dr. Rajasekhariah. B.R. Ambedkar – *The Politics of Emancipation*. Bombay : Sindhu Publications
Private Ltd., 1971.

Gandhi, M.K. *Untouchable*. Ahmedabad : Navajevan Publishing House, 1954.

Mahajan, Gain Chand. *History of India*. Delhi – 6 : Atma Ram and Sons, 1961.

Mahajan, V.D. *British Rule in India & After*. Delhi : S. Chand & Co. Ltd., 1973.

_____. *India Since 1526*. Delhi : S. Chand & Co. Ltd., 1965.

Majumdar, R.C. *An Advanced History of India*. London : Macmillan, 1977.

_____. *Ancient India*. London : Macmillan, 1972.

Rai Sharma, S.P.N. *Indian Philosophy*. Lucknow : Aminabad, 1973.

Swarn, Khandpur. *Let Us Know India Vol. 1*. Bombay : IBH Publishing Company, 1981.

Veronica, Lons. *Indian Mythology*. London : The Hamlyn Publishing Group Ltd., 1973.

Watson, Francis. *A Concise History of India*. London : Thames and Hudson, 1974.